

A NEW ENGLISH LIBRARY

QUALITY PAPERBACK

A.G.

CRONIN

Lady With Carnations

A. Dž. Kronin

Dama s karanfilima

Naslov originala: A. J. Cronin: LADY WITH CARNATIONS

Prevela s engleskog LJERKA RADOVIĆ

Glava 1

Toga vlažnog novembarskog popodneva Holbajnova minijatura je u stvari privukla trgovce umetničkih stvari Vernonu, jer na licitaciji nije bilo ništa što se s njom moglo uporediti po vrednosti i važnosti. Minijatura, koju je neočekivano poslata porodica Kneler iz Vrokson Abeja, bila je poznata pod nazivom *Dama s karanfilima*, komad koji je bio i izvanredan i jedinstven. — Bio je to mali portret gospođice de Kersi, kćerke ambasadora Henrija VIII. Ona je sjedinjavala u temi — i datumu — oko 1532. godine, nešto posle Holbajnovog povratka u London iz Bazela — najbolji način rada i najsajjniji majstorov period.

Dugačka galerija bila je prepuna kad je minijatura stigla tačno u pola pet. Nadmetanje je počelo, s nekom podrugljivom učtivošću, sa dve hiljade gvineja, i brzo se popelo na pet hiljada; zastalo za trenutak, onda se popelo na sedam, ponovo pokolebalo; onda se podiglo, s onim naizmeničnim ritmom koji pokazuje povlačenje svih osim dvaju moćnih takmičara, na sumu od devet hiljada četiri stotine gvineja. Tu se zaustavilo.

— Devet hiljada i četiri stotine gvineja.

Rukovodilac nadmetanja, koji je sa živahnom ljubaznošću zauzimao visoki crveni podijum, tačno razdeljene kose i sa bisernom iglom, ponavljao je ubedljivo iznos dok mu je pogled bio uperen na nepomično okrenuto lice Bernarda Rubina. No Rubin, mada je sada ponuda bila protiv njega, kao da nije želeo da ide dalje. Najzad, ipak, njegovo poluzatvoreno oko, skoro nevidljivo, ispod tvrdog oboda njegovog polucilindra, trepnu s nekom zlovoljnom perverzijom, a rukovodilac nadmetanja odmah promrmlja:

— Devet hiljada pet stotina gvineja.

Skoro odmah zatim začu se skoro neprimetan znak s druge strane prostorije.

— Devet hiljada šest stotina — primeti rukovodilac nadmetanja blago.

— Devet hiljada i sedam stotina! — nastavi ozbiljno Rubin, ali se opet javi znak protiv njega.

— Devet hiljada osam stotina gvineja — izjavi rukovodilac nadmetanja i ponovo se naže prema Rubinu.

Ali ovoga puta Rubin je bio jasno završio, njegova granica je bila premašena, i izraz lica mu je sada bio stoički ograđen od događaja. Ako je išta dovelo starog Rubina na vrhove trgovine umetničkim stvarima, onda je to bilo njegovo znanje kad treba da se zaustavi.

— Devet hiljada osam stotina gvineja — ponovi rukovodilac nadmetanja, a pogled mu pređe preko pretrpane sobe. Tišina — Poslednji put, devet hiljada osam stotina gvineja. — I dalje tišina puna predskazanja prekinuta oštrim udarcem čekića; — Prodato za devet hiljada osam stotina gvineja... gospođici Lorimer.

Ketrin Lorimer ustade nenametljivo sa svoga mesta za dugačkim stolom i pođe prema otvorenim dvostrukim vratima na kraju prostrane odaje. Nekoliko trgovaca umetničkim predmetima promrmljaše svoja čestitanja, ali iza neprimetnog osmeha ona kao da se nije ni obazirala na njih. U stvari, njoj bi i bilo teško da u ovom trenutku odgovori, jer, uprkos smelosti koje joj je donelo iskustvo, osećala je kako joj bilo bolno udara od napetosti tih poslednjih beskonačnih sekundi. Bila se sva predala toj minijaturi, a još samo jedna Rubinova ponuda bi je potukla.

Dok je silazila niz stepenice, pridruži joj se stari Rubin, stupajući pored nje u zagonetnom ćutanju. Njegova kola, crno-srebrni model kontinentala, neobično velika i skupa — Bernard nije propustio da svakoga obavesti o

njihovoj ceni — stajala su napolju uz pločnik. Na pragu Ketrin i Rubin zastadoše, zapljusnuti bukom kretanja saobraćaja, veselošću i prodornim brojanjem Londona, pa je u poređenju s tim prostorija za nadmetanje izgledala udaljena i potpuno nestvarna.

— Ne idete mojim putem? — upita Rubin, to je bio način na koji joj je nudio da je poveze.

Bilo je sada skoro pet, i Ketrin odjednom odluči da se neće vratiti na posao, već da će kući. Ona klimnu glavom; onda, pod naletom kiše i magle malo zadrhta i brzo uđe u kola.

U King stritu je bilo dovoljno teško, ali Pikadili se pružao nemoćno, zakrčen omnibusima i taksi automobilima. Dok su kola klizila i zaustavljala se pa ponovo klizila prema Karson stritu, Rubinove poluzatvorene oči ispod izrazitih semitskih obrva bile su uperene na Ketrin s čudnom ironičnom lukavošću.

— Previše ste dali, gospođice Lorimer — reče najzad.

— Hoćete da kažete previše za vas, Rubine?

Rubin se tiho nasmeja.

— Možda, možda! — složi se on s neusiljenom velikodušnošću zastavši da se podivi savršenom soliteru na malom prstu svoje leve ruke — Kod vas stvari mora da stoje jako dobro kad možete da idete tako visoko. A. gospođice Lorimer?

— Oh, ne tako loše. — Ketrinin ton je bio potpuno nemanan.

— Eh, pa to je sjajno! To je divno! Naročito kad je nama ostalima iz ove grane tako teško. Niti para, niti mušterija, nigde ništa. Ali vi — pojavljujete se i , plaćate deset hiljada za malog Holbajna. Tek tako! Pa, to je suviše dobro da bi bilo istinito.

Ketrinine usne se otvoriše da nešto kažu, pa se

ponovo zatvoriše. Umesto toga ona se osmehnu svojim blagim uzdržanim osmehom, od koga kao da je postajala još uzdržljivija, i zavalila se u uglu, gledajući pred sebe. Odlučnost i pribranost koje su oduvek bile njeno obeležje pojačavale su se; pa ipak, začudo, ispod toga spokojstva ležalo je, izgledalo je, osećanje brze plahovitosti koju je ona čvrsto savladavala; a u ozbiljnoj tami njenih očiju primećivale su se tople tačke svetlosti koja je pritajena treperila na ivici snažnog života. Ali njen izraz lica uglavnom je bio žalostan, a na širokom čelu bila je urezana bora, kao da je u prošlosti poznavala trenutke velike teškoće i nevolje. Njene crte i boja kože, smeđa kosa i tople smeđe oči u bledom ovalnom licu, bili su lepi. Zubi su joj bili tako beli da su davali svežinu njenom najslabijem osmehu. Nije joj bilo više od trideset i pet godina. Pa ipak, ta smirena ozbiljnost, taj smisao za samosavlađivanje, njeno držanje kao da razmišlja o nekom dalekom i apstraktnom predmetu, činilo ju je hladnom a ponekad čak i svirepom.

Njena haljina, jednostavna tamna vunena haljina, bila je očigledno odabrana nemarno i na brzinu, a njen šešir, koji je bio malo zavaljen na glavi, bio je jeftin i nije se slagao s haljinom. Očigledno je odevanje nije zanimalo. Ali njene cipele, ručni rad i od fine kože, odražavale su onu jedva primetnu taštinu zbog vitkih, lepih nogu.

— Naravno, — primeti Rubin mudro — ako biste želeli da zaradite, recimo sigurnih deset procenata, i da svu gotovinu, odmah pri ruci...

Ketrin odmahnu naglo glavom.

— Hvala vam, Rubine. Ali kad se budem odvojila od toga Holbajna, onda će to biti za dobre pare,

— Dobre pare. To više ne postoji. Bar ne ovde. Ne, ne!

— Rubin se osmehnu, šaljivog podrugljivo oponašajući jednu poznatu pesmu. — Ovde toga nećeš naći.

— Možda ne — okrene se Ketrin prema njemu. — Slušajte me sada. Rubine i prestanite da me dirate. Sledećeg meseca nosim minijaturu u Njujork. A kad stignem tamo, prodaću je Brentu. On je sada u Argentini, ali će se vratiti dvanaestog decembra. On kupuje za dvadeset hiljada funti.

— Ah, Brent — to je dakle ta kocka — primeti Rubin sa iznenadnim poštovanjem. — Pa, vi ste pametna žena, draga moja, ali, na časnu reč, što se mene tiče, ja ne bih preuzeo taj rizik

— Ja sebi mogu dozvoliti da ga preuzmem — odgovori Ketrin veselo.

— Upravo tako — klimnu Rubin glavom kao neki mandarin. — Upravo tako, draga moja, vi poznajete svoj položaj bolje od mene.

Baci još jedan pogled na nju, trepnu upitno i s izvesnim nehotičnim poštovanjem, ali bezizrazna ozbiljnost u koju je njeno lice bilo ponovo utonulo već je definitivno odbacio taj predmet razgovora. Tišina zavlada u kolima, i vladala je sve dok Rubin, kao da želi da izbriše taj nezgodni utisak, nije promenio predmet razgovora

— Ona vaša mala nećaka glumica, Nensi Šervurd, kako je?

Ketrin se naglo okrenu. Lice joj je bilo preobraženo. zaodenuto živim interesovanjem.

— Odlično. Rubine. Upravo se verila.

— Tako. Tako. Ko je taj srećnik?

Ketrinine se usne stegnuše.

— Večeras ću doznati. Pozvana sam na jedan prijem da ga upoznam, ako želite da znate. Zaista je neverovatno kako se danas stvari dešavaju, sasvim drukčije nego onda kad sam ja bila mlada.

— Oh,taman! — Znete vi šta hoću da kažem.

Eto, Nensi odlazi u Nicu na dvonedeljni odmor pre

nego što će početi da igra u novom komadu, a vraća se vukući sa sobom budućeg muža kao da je on novi kofer.

- Pa, danas se sve brzo dešava – nasmeja se Rubin.
- Ali iza svega toga nalaze se uvek stare ideje.

Kad su kola zaokrenula u Karson strit i zaustavila se preko puta Ketrininog stana, Rubin učini poslednji lukavi pokušaj da joj nešto silom nametne.

- Izgleda da će Holbajn najzad ipak dobro doći.

Potapša je po ruci kad je ustala da pođe.

- Ako ga ne prodate, zašto da ga ne date kao svadbeni poklon?

Dok joj je učitivo izrugivanje još uvek zvonilo u ušima, Ketrin se uputi svom stanu, jednome u bloku luksuznih stanova za izdavanje koji su bili nedavno podignuti na tom mestu. Raskoš u vidu klimatizacije i skoro barokni sjaj zgrade vređali su njen ukus, ali je ona nalazila da je mesto pogodno za njenu radnju i da, štaviše, zadovoljava onu neminovnu potrebu njenog poziva, dobru adresu. Jedan lakej sačeka je i odvede do lifta, dok je drugi, isto tako ukrašen gajtanima, povede na šesti sprat i isprati napolje.

Mada Ketrin, sećajući se svoga porekla i jednostavnosti navika, nikad nije prestajala da se sama sebi čudi u takvoj okolini, i mada je često zbilja osećala tajnu, detinju radost u posmatranju tako raznih predmeta kao što su automatski poštanski kanali ili mlade lakeje, večeras je njena pažnja bila drukčije zaokupljena. Jako se namršila setivši se Rubinovih malopredašnjih opaski, pitajući se koliko su zbilja tom starom liscu bile poznate njene novčane teškoće i priznajući s nesvesnim uzdahom da, iako verovatno ne zna ništa, svakako predskazuje ono najgore.

U trenutku kad se našla pred svojim vratima izraz lica joj se još više opusti i odjednom postade zabrinut i uplašen. Dopustila je sebi da priznala je provela strašan dan, koji je

počela s nekom dosadnom i nekorisnom mušterijom, u podne je jedva ručala, i na kraju je došla luda pustolovina s minijaturom. Glava ju je odvratno bolela, a njeno preterano iznureno telo bilo je nekako lako teturavo. Nervoznim pokretom ona skide šešir i baci ga, s rukavicama i torbicom, na kauč. Onda se uputi u kuhinju da spremi čaj, i, s izvesnom odlučnošću, da skuva jaje.

Petnaest minuta kasnije, dok je sedela na hladnoj maloj klupi u maloj kuhinji, ispred prazne šolje i ljuske od jajeta, oseti odjednom besmisleni dirljivost čitave stvari. Plaćala je četiri stotine funti godišnje stanarine samo za ovaj stan, i još šest stotina za poslovne prostorije. Upravo je bila dala deset hiljada za minijaturu. A njena večera stajala je otprilike četiri penija. Smejala se je dok joj suze nisu pošle na oči, ali to su bile gorke suze, i da je dopustila da poteku jače, sigurno bi se skljkala i zaplakala.

Kad je ušla u dnevnu sobu – mirnu odaju, nameštenu oskudno ali udobno sa nekoliko ukusnih komada, Ketrin zbaci cipele, skupi se u naslonjači, i zapali cigaretu. Retko je pušila, samo onda kad je bila ili jako srećna ili jako žalosna, a večeras je njeno osećanje osamljenosti bilo bezgranično. U poslednje vreme posao je đavolski loše išao. Takva je bila trgovina starinama; nailazila je i odlazila u talasima; jedrila je punim jedrima u vremenima prosperiteta, kao i ostale struke, a sada se valjala, skoro bespomoćno u krizi. Borila se, naravno, i najzad će pobediti. Primenila je sve moguće mere štednje. Mada nije mogla da izbegne svoje obaveze prema ugovorima u Karson stritu i King stritu, garažirala je svoja kola, a lične troškove snizila je na minimum. No bio je to težak i gorak put.

Ona odlučno odbi da ponovo ispita svoj zapleteni finansijski položaj. Biće dovoljno vremena za to u

ponedeljak, kad bude ponovo otišla u banku da poseti gospodina Farara.

Osim toga, večeras je njena tuga bila dublja i bolnija. Osećala se tako očajnički samom. U očima svojih prijatelja i rođaka, — u stvari očima sveta — ona je oličavala onu veliku stvar — uspeh. Misli joj se prebaciše na početak, i ona ugleda sebe sa šesnaest godina, neposredno pošto je stigla iz škole i svoje kuće u Tuls Hilu, skromnu malu daktilografkinju zaposlenu kod *Tvisa i Vardropa, Kućne potrepštine, Dak Kort, Haj Holborn*. Bila je primljena u taj magacin beskorisnih stvari jer je njen otac poznavao jednog od ortaka, vatrenog nonkonformistu kao što je i sam bio; no ona je drhtala — i pored preporuke — na svaku reč gospodina Tvisa i plašila se na mrštenje gospodina Vardropa

Otada se njen život promenio. Sada je ona bila »Antika«, u King stritu, St. Džejmsu i Park aveniji u Njujorku poznata po ukusu i eleganciji, specijalista za rekonstrukciju istorijskih razdoblja, u bižuteriji i likovnoj umetnosti, možda najpoznatija žena trgovac umetničkim predmetima na svetu. Kako se to dogodilo? Dogodilo se, pomisli ona mračno, jer je ona htela da se to dogodi, jer se bila čvrsto odlučila da ostvari karijeru, žrtvujući sve, nemilosrdno čeličeći to mlado, plaho srce za neverovatne teškoće i smelost. Po svaku cenu želela je da postane neko. E pa, sada je to bilo postignuto. Ostvarila je svoje težnje i, oh, kako je prazna izgledala njena taština!

Telefon pored njenog lakta zazvoni. Umornim mahinalnim pokretom, pošto je jedna od komplikacija njenog života bila ta što je morala stalno da bude na milosti toga instrumenta, ona pruži ruku da dohvati slušalicu.

Bila je to njena majka, zvala ju je iz Vimblдона, iz prijatne vile u koju ju je Ketrin smestila pre pet godina.

— Tu si, Ketrin. — Čak i preko žice glas gospođe Lorimer je izražavao svu onu patnju i dugotrajno zanemarivanje. — Pa, ovog puta sam srećna, začudo Ovih dana kao da te nikad ne mogu dobiti kad te zovem. Izgleda da nikad nemaš ni trenutka da razgovaraš sa svojom jadnom starom majkom. Nikad, nikad!

— Zar te sinoć nisam zvala, majko? — upita Ketrin strpljivo.

— Pa, šta ako jesi? — odgovori stara dama mrzovoljno. — Halo, halo! čuješ li me?

— Da, majko, čujem te.

— Pa onda dobro, nemoj da ideš. Imam mnogo da ti pričam. Samo čekaj trenutak. Napisala sam na listiću hartije. E, gde su mi naočari? O, bože, evo mi ih na nosu! Pa, najpre, dolaziš za kraj nedelje, zar ne, sa Nensi i njenim novim mladićem?

— Da, dolazimo.

— Sjajno, draga moja. Sada slušaj! Hoću da mi doneseš samo nekoliko malih stvarčica: vunu, ušećerani badem, kolač sa čokoladom i jedan lep, nov roman, upamti naročito ušećerani badem, Ketrin — znaš, onaj koji nabavljaš kod Fortmana. Ah, i dok još mislim o tome, kupi mi pastu od sardele kad budeš tamo. Volim da je malo namažem na prepečen hleb, ovako zimi za večeru; uz to čaj pored vatre nekako bolje prija. I slušaj, Ketrin — slušaš li, draga moja? To je vuna od tri niti, hoću je za šal, za slučaj ako ti to nisam pomenula.

Sada se Ketrin slušajući strpljivo blago osmehnu.

— Dobro, majko. Postaraću se za tvoja naređenja.

— Naređenja, zbilja! — Stari glas dobi uvređen prizvuk. — Ti me kriviš što te molim za nekoliko jednostavnih potreba! Zbilja, Ketrin, kako možeš da grdiš svoju jednu majku, to prelazi svako ljudsko razumevanje.

Da je tvoj otac živ...

Na poznato prizivanje groba Ketrin se naglo trže. Brzo reče:

– De, de, majko. Znaš da ništa nisam mislila.

Ćutanje.

– Ne ljutiš se na mene?

– Naravno ne, majko.

– Dobro. – Lak uzdah olakšanja dopre preko žice. – Onda je to sve, čuješ li me? Halo, halo ta bezobraznica u telefonskoj centrali će nas opet prekinuti. Laku noć. Neka te bog blagoslovi, draga moja. I nemoj da zaboraviš ušećereni badem.

Ketrin obesi slušalicu i odmahnu glavom. Mada je njena draga majka živela udobnije nego ikad pre u životu, u vlastitoj kući i sa svim onim što joj je potrebno, imala je, ipak, stalno osećanje da se s njom rđavo postupa. Volela je patnju. Često je bila dosadna da se to već nije moglo izdržati.

Ali sada, bacivši brz pogled na sat, Ketrin odlučno istera brige iz glave. Ustavši ona pođe u kupatilo i okrenu slavine. Mada joj se večeras ni najmanje nije izlazilo, ništa na svetu je ne bi nateralo da razočara Nensi. Brzo, ne pazeći, skide odelo i uđe u kadu.

Dok je ležala u bistroj, nenamirisanoj vodi, osvežavajući se u njenoj toploti, razmišljala je o svojoj nećaki. Bore joj se nesvesno izbrisaše, a usne se uobličile u osmeh pun nežnosti. Obožavala je Nensi, kćer svoje starije sestre Grejs, koja se udala za Džoa Šervuda protiv majčine želje, srećno s njim živela petnaest godina, a onda opravdala zaboravljena predskazanja zla ostavši na mestu mrtva zajedno s njim u jednom neslavnom sudaru na drumu Gret Vest. Od toga tragičnog dana Ketrin se brinula za Nensi, tada mršavu devojčicu od četrnaest godina.

Obasipala ju je svakom pažnjom, školovala ju je do kraja i kasnije joj pomagala da studira u školi za dramsku umetnost, pa je pre dvanaest meseci popustila i pred njenom žarkom željom da se pojavi na pozornici. No, uprkos svoj toj odanosti, Ketrin je oštro postupala s onima koji su govorkali da kvari svoju nećaku — ništa nije bilo suviše dobro za Nensi, najdivniju, najmiliju devojkicu na svetu.

Čudnovato je bilo misliti o njoj kao o odrasloj, kako se vraća sa Rivijere i tako mirno objavljuje veridbu. A ipak, bilo je to dobro, najbolje što je moglo da joj se dogodi, da se to brzo svrši, da uživa najbolje godine svoga života s mužem i decom. To je Ketrin želela Nensi; a večeras, iz nekog čudnog razloga, želela je to svim svojim srcem.

Ustavši, Ketrin se brzo istrlja grubim ručnikom dok se njena bela koža nije dobro zarumenela. Podsvesno je bila srećna zbog svog zdravog tela, bez koga nikad ne bi mogla da izdrži sve terete i udarce poslednjih godina.

Oblačila se sporije nego obično, odabravši jednu haljinu koju je kupila kad je poslednji put bila u Parizu. Inače, odeća je za Ketrin imala malo važnosti. Govorila je nabusito da nema ni razloga ni vremena za sjajno kićenje, i često je išla baš otrcana — a to se uglavnom primalo s osmehom kao ćudljivost bogate žene koja ima uspeha. Ali večeras u sve boljem i boljem raspoloženju, osećala je da se mora pristojno udesiti za Nensi.

U pola devet, sedeći ispred malog voksholskog ogledala na svom toaletnom stočiću, bila je spremna, dok je posmatrala sebe u ogledalu, zaključila je da i pored briga toga dana može da prođe. Nekoliko bora bilo joj je ucrtano ispod očiju, ali njen ten, bez ikakve šminke, bio je svež i svetao. I fine linije njenih usana, u suprotnosti sa belinom zuba, odavale su čistu i snažnu krv.

Napolju, kiša je bila prestala i pločnik, osušen ostrim vetrom, pozivao je na okrepnjujuću šetnju. Za vreme takvih večeri Ketrin ništa nije volela više od šetnje tihim ulicama, tela nagnutog da dočeka povetarac, s obrazima koji joj bride od brzog hoda. Ali ovog puta, poštujući svoje večernje cipele i odeću, oduprla se tom iskušenju. Uzela je taksi do Adelfija, gde je, na poslednjem spratu jedne stare kuće iz XVIII veka pored Džon strita stanovala Nensi.

Nije bilo lifta u kući, čiji su donji spratovi uglavnom bili izdati za advokatske kancelarije, i dok se je Ketrin pela izlizanim kamenim stepenicama koje su kružile oko visokih zidova, dolazilo joj je u susret nepogrešno obećanje društva. I zaista, kad su je uveli, pošto je prošla kroz ruke Nensine pametne služavke i zvaničnog sluga koga su uzimali za takve prilike, velika dvostruka soba već je bila puna ljudi, dima od cigareta i larme.

U prvom trenutku kad je Ketrin ušla, Nensi priđe s rukom malo ispruženom u znak dobrodošlice i poljubi je.

— Oh, Ketrin, — reče ona — suviše je divno što te opet vidim. Umirala sam od želje da te vidim, danima.

Ketrin se osmehnu.

— Pa zašto onda nisi došla k meni? Vratila si se u sredu.

— Znaš, draga. Užasno sam želela, ali, o, bože, nemaš pojma koliko sam žurila oko proba za novu predstavu, pa oko haljina, pa onda oko Kris, i oko svega.

— Razumem.

Ketrin je s ljubavlju gledala u Nensi, misleći kako večeras lepo izgleda. Mada joj je bilo tek dvadeset i četiri godine, posedovala je jednu izgrađenu i kao zračnu lepotu. Lice joj je bilo divno, veoma pravilno, sa visokim jabučicama, malo kosim plavim očima i olovkom tanko iscrtanim obrvama. Kosa joj je bila divna, takođe —

izbeljena do poslednje plave nijanse, blistala je kao zlatna pređa. Usta su joj bila tanka i crvena, jer Nensi na njima nije štedela ruž za usne. Njen mršavi stas, pod tobožnjom nemarnošću, sadržavao je neku čudnu napetost, koja je bila prosto naelektrisana.

— Pa, — reče Ketrin izigravajući krajnju strogost — ja sam mislila da si ti venčana za svoju umetnost.

Nensi se nasmeja.

— Još jesam, draga. Ali to me neće sprečiti da se udam za Krisa.

— Tako — osmehnu se Ketrin, zatim se osvrnu unaokolo. — Gde je Kris?

— Pustiću te da ga pronađeš, dragal

— Šta!

— To će biti baš zabavno. Ti si uvek tako izgubljena među mojim prijateljima, draga. Kladim se da nećeš moći da ga nađeš.

— Ako je on uopšte gospodin — i Ketrin razveseljena trže usnama — mislim da bi trebalo da on mene pronađe!

U to stiže nekoliko ljudi u žurbi, i Nensi, iskrivivši malo iskosa lice na Ketrin, umeša se među njih. Ketrin priđe bifeu i strategijski se namesti pored tanjira sa sendvičima s kavijarom. Bila je suviše pametna da bi dopustila da je povuku u središte zabave, suviše komotna da bi uzela za zlo to što stoji bez ikakvog drugog društva osim sa sendvičem. Ketrinino ponašanje odavalo je onu izvanrednu sigurnost koja je proistekla manje iz uglađenosti stečene mnogim društvenim dodirima — mada je bilo i toga — a više iz jedne savršene i prirodne jednostavnosti. Osim toga, sada se zabavljala na prijemima. Nensina primedba je bila tačna; nije poznavala skoro nikoga od Nensinih prijatelja. Samo nekoliko ih je poznavala: Dejvida Almonera, mladog glumca šekspira, i

njegovu ženu, Ninu Džordž, pijanistkinju; Arnolda Rigbima, fotografa visokog društva; Džona Harisa, direktora drame u BBC-u; i Tonija Ulrika, čija je knjiga u šaljivim stihovima, koju je sam ilustrovao, »šaljive pesmice o Libidu«, koju je Ketrin smatrala prljavom i slabom – upravo doživljavala pravi uspeh. Ali uglavnom sva ta lica bila su joj nepoznata. Ona ispi čašu šampanjca i pojede još kavijara. Bife je bio odličan. U podsvesti je odobravalala tu činjenicu, jer će kasnije ona imati da je plati.

Zabava je sada postajala sve intenzivnija. Dejvid Češem, autor »Mesečine u Arkadiji«, drame u kojoj je Nensi trebala da igra, uđe u sobu, a trenutak kasnije Sem Bertram – proslavljeni Berti lično, od koga tada nije bilo poznatijeg producenta. Obojicu je Nensi pozdravila s ushićenjem. Bertram mahnu Ketrini, pokazavši joj prisnim, prijateljskim pokretom, da će joj se za trenutak pridružiti. Ona mu se osmehnu u znak odgovora. Poznavala je Bertija nekoliko godina, i često mu je pomagala u njegovim dramama oko dekora, volela ga je užasno, kao i njegovu jednostavnu srdačnost čoveka iz Nort Kauntrija.

Buka je bivala sve veća. Kroz galamu Urlik je recitovao jednu svoju pesmu, dok je Nina Džordž improvizovala na klaviru neku smešnu pratnju. Ketrini poče pomalo da dosađuje sve to, kad odjednom začu pored sebe neki glas, jasan zbog mirnoće udružene s izvesnom američkom prodornošću intonacije.

– Izgleda da smo nas dvoje ovde jedini pri zdravoj pameti.

Ona se okrenu, iznenađena. Visok i prilično mršav čovek, koji je stajao nemarno s rukama u džepovima, dočeka njene upitne oči s inteligentnim pogledom dobačenim iskosa. Bilo mu je otprilike trideset i pet godina, oceni Ketrin. Bio je crnomanjast i mršav u licu i nekako fino

izvajan; njegova podugačka gornja usna imala je fini beli ožiljak, što mu je davalo neki izraz upornosti i hladnoće, i u stvari to prikriveno osećanje hladnokrvnosti koje se krilo iza njegove prve primedbe, neprijatno je dirnulo Ketrin.

— Morate li i mene uključiti? — upita ona, a obrve joj se lako podigoše.

— Pa, — odgovori on otežući — mislim da ne, ako vi to ne želite.

— Onda ostajete samo vi, kao jedini predstavnik mudrog i dugo napaćenog čovečanstva.

On se tiho nasmeja, izražavajući nemu i nenametljivu veselost koja se odražavala samo nabiranjem kože oko njegovih očiju.

— Tu ste me uhvatili, gospođice Lorimer. Rekao bih da ste duhovitiji nego što mi je Nensi pričala, a ona mi je o vama mnogo govorila.

Ketrin ga dobro pogleda, a usta joj se opustiše.

— Nećete da kažete da...

— Svakako! — on klimnu glavom i osmehnu se, pomalo ravnodušno. — Ja sam Kris Maden. Molim vas, nemojte izgledati tako razočarani. Znam da ni izdaleka nisam dovoljno dobar za Nensi, ali verujte mi, gospođice Lorimer, pokušaću šve što mogu.

Ketrin nesvesno prihvati čvrstu ruku koja joj je bila pružena, dok se trudila da sačuva prisebnost.

— Savršeno je besmisleno od mene što znam tako malo — reče ona. — Ali jedva da sam mogla očekivati da — da se Nensi udaje za Amerikanca.

— Pa, ne — složi se on svojim jednoličnim razumnim glasom. — Pa, ni ja nisam nikad očekivao da ću se oženiti Engleskinjom.

Na ovu žaoku, koja ju je pogodila dublje jer je osećala da ju je zaslužila, Ketrin obli živo, neobično rumenilo i ona

ga brzo pogleda. On je međutim nastavljao kao da nije svestan njene neprijatnosti.

— Znete, takve stvari se nikad ne dešavaju onako kako ih zamišljamo. I kad smo se Nensi i ja upoznali u Nici, — gospode, nikad to neću zaboraviti — bilo je sunčano — malo drukčije od ove vaše magle ovde, gospođice Lorimer — nestalo mi je daha. — On naglo učuta, povрати svoju uzdržljivost i dodade: — Uostalom, čini mi se da nas je to snašlo, onako kao što se dešava svim ljudima od Adama i Eve.

— Savršeno idilično, reklo bi se.

Njegovo objašnjenje, ako je ono zaista to bilo, došlo je tako neuverljivo da je Ketrinin odgovor zbog toga bio još nepomirljiviji pa čak i neprijateljskiji. Možda je bila malo ljubomorna na Madena. Ona ponovo stisnu usne tako i još jednom ga odmeri od glave do pete, vršeći drugu još strožu inspekciju, zapažajući njegovo svečano odelo, koje nije ništa dugovalo Sevij Rou, i njegovu košulju, koja je bila već previše isprala i daleko od elegantne. Ona stisnu oči. Svi njeni zaštitnički nagoni prema Nensi se probudiše.

— A šta ste vi radili u Nici, gospodine Madene?

— Pa, eto desilo se da sam bio na odmoru, prvom odmoru koji sam imao posle prilično dugo vremena. Bio sam u Rimu, Firenci i Beču; onda mi je palo na um da bih voleo da ponovo vidim Francusku. Bio sam tamo u toku rata — pre nekih sedamnaest godina. Davno, reklo bi se, ali, ovaj, kad sam stigao tamo, izgledalo je veoma kratko.

— Tačno — reče Ketrin bez oduševljenja. — Vreme uvek vara. Nameravate li da se ovde duže zadržavate, gospodine Madene?

— To zavisi od Nensi, gospođice Lorimer. Želim da se što skorije venčamo. Ali ona je još uvek nekako zapetljana s pozorištem. Na duši joj je taj novi komad. Imaće, premijeru

za nedelju dana u Mančesteru, pa nešto probe, nešto ostalo, prilično je zauzeta. No proći će i to, valjda. Uostalom, mislio sam da malo ostanem dok ona završi s tim komadom, pa da je onda nagovorim da pođe sa mnom u Ameriku.

— To sve izgleda pomalo naglo, zar ne mislite, gospodine Madene? — reče Ketrin osmehnuvši mu se ledeno. — Mi svi ovde jako volimo Nensi. Ja sam joj naročito privržena...

— Oh, znam — prekide je on. — Nensi mi je pričala gospođice Lorimer. Bili ste prosto sjajni prema njoj.

— Ma koji izraz odabrali Nensina sreća meni znači sve. Pod tim okolnostima prirodno je da želim da nešto znam o čoveku za koga će se ona udati.

Njegovo se lice promeni. Izgledalo je, gubeći onaj svoj otvoreni živahni izraz, kao da se zatvara, da se povlači iza zrela i mučaljive tvrdoće. On joj uzvрати istim pogledom i odgovori:

— Razumeo sam vas.

Nastade ćutanje. Ketrin odvrati pogled, svesna da ga je ranila svojom grubošću i što je upravo bilo paradoksalno, uzbuđena u duši zbog svoje vlastite netrpeljivosti. Pa ipak, ljutito je govorila sebi, kako je mogla postupiti drukčije? Ljutila se je na Nensi što joj je tako malo rekla. Očekivala je neku sasvim drukčiju osobu, nekoga koji raspolaže očiglednim prednostima i poreklom. Taj stranac, taj mršavi Amerikanac koji se upoznao s njom tako slučajno, budio je ako ne antipatiju, ono barem iznenadnu sumnju, za koju ona radi Nensi mora dokazati da je neopravdana, čuteći zaokupljena tim mislima, stajala je prilično nesrećna pored njega kad se Nensi približi i osmehnu ozareno na oboje.

— Milo mi je što ste se vas dvoje sprijateljili. Šta misliš o njemu, Ketrin, sada kad znaš najgore? Zar nije užasan?

Maden pogleda Nensi, lice mu se razvedri, odjednom ožive.

— Sve se plašim da ona stvarno misli da sam užasan. Nezgoda je u tome, Nensi, što nisam očekivao tako mlado stvorenje i tako lepo kao što je gospođica Lorimer, a ona nije očekivala nikoga ko bi ma i izdaleka bio tako opak kao što sam ja. Kažem ti, uopšte se nismo složili.

— Jako je uobražeha, — reče Nensi — ali kad je jednom dobro upoznaš, u stvari nije tako loša.

Ketrin se uzdržano osmehnu: osećala se besmisleno na ivici nerava.

Nensi nastavi:

— Ali, ozbiljno, Ketrin draga, želela bih da se dobro upoznaš s Krisom. Ne bi verovala, ali on dobija kada ga čovek dobro upozna. Videćeš kad odemo u Vimbldon u subotu i nedelju.

Ketrin odgovori s neobičnom primesom sarkazma

— To je nešto čemu se treba radovati.

— Barem si opomenuta — nasmeja se poverljivo Nensi. — E, hajdemo, vas dvoje, da se malo zabavljamo.

Ali Ketrin, mada se veoma trudila da odbaci svoj potajni strah nije se mnogo zabavljala. I kad je sat kasnije otišla kući ponela je sa sobom čudnovato osećanje nesigurnosti i očaja

Glava 2

Došla je subota – dan kada su hladni vetrovi brisali oko uličnih uglova s neočekivanom i zastrašujućom žestinom. I zaista, vreme je u toku poslednja tri dana bilo tako ružno da je Nensi dobila nazeb s groznicom. Ležala je u krevetu s temperaturom višom od normalne i bilo joj je strogo zabranjeno da ustane. Ali je ona zahtevala da Maden sprovede sve ono što je za njega bilo ugovoreno, kako bi otišao i da bar jednu noć provede u Vimblدون. On nije imao šta da radi u Londonu, a ona, u svakom slučaju, nije želela da joj se mota po stanu.

Ketrin, ne naročito srećna zbog ovog razvoja događaja, odlagala je odlazak što je duže mogla. Bilo je skoro četiri sata kad je telefonirala Madenu iz svoje kancelarije rekavši mu da je slobodna. Očevidno je očekivao njenu poruku, jer je skoro odmah stigao u Karson strit. Ketrin je tu zauzimala prva dva sprata jedne uzane zgrade s isturenim licem, koja se pružala duboko u pošljunčano dvorište, i u koju se ulazilo kroz stari kameni zasvođeni prolaz s hodnikom i jednom dostojanstvenom plinskom svetiljkom. Bila je to idealna atmosfera za trgovinu kao što je bila njena, i ona ju je brižljivo negovala. Spolja je džordžijanska tradicija bila vešto negovana. Ovde nije bilo razmetanja niti znaka, samo mala bakarna ploča s nazivom »Antika Ltd.« na nadvratniku s profilom; ali se kroz mračna prozorska okna mogla opaziti prigušena unutrašnjost prostorije obložene drvetom s mnogo bogatih i blagih nijansi, od blistave patine na orahovini iz doba kraljice Ane pa sve do pritajenog sjaja brokata iz osamnaestog veka.

Na spratu iznad ovoga, na koji se dolazilo širokim

stepeništem sa izljebljenim balustradama i fino izrezbarenim stubovima na zaokretima, Ketrin je imala svoju kancelariju, dugačku, svetlu prostoriju s velikim pisaćim stolom nameštenim u sredini, otvorenim kaminom, kasom u uglu, finim Kirman tepihom na podu, i s nekoliko uokvirenih shema dekora i boje obešenih na zidovima. Veliki deo Ketrininog posla odlazio je na pripremanje takvih shema i na njihovu praktičnu primenu pri obnavljanju starih kuća. Ona je bila izgradila svoj jedinstveni glas na takvim stručnim radovima, a u poslednje vreme, njene porudžbine, velike i unosne, odvele su je u nekoliko starih poseda Engleske. Nije bila samo *marchande de meubles*, niti se opredelila za to da se natovari magazinom punim stvari — njene zalihe robe, mada odabrane, bile su male. Više je volela da kupuje odabirajući, i to samo onda ako je neki određeni predmet bio na vidiku. Veština je, dakle, bila ono čime je raspolagala u trgovini. Taj njuh za pravu sudbinu jednog *object d'art*, koji ju je podstakao i da obezbedi za sebe tu Holbajnovu minijaturu da bi je usmerila u poznatu Brentovu kolekciju u Njujorku.

Otkucavalo je četiri sata na lakovanom časovniku na postolju koji je stajao na ploči kamina kad je Maden ušao u kancelariju. Ketrin odmah ustade i pruži mu ruku. U vremenu koje je prošlo od prijema, upravljala je sama sa sobom, vođena svojim ukorenjenim poštenjem, pokušala je da pobedi svoju netrpeljivost prema Madenu i odlučila da mu barem pruži jednu mogućnost.

— Kako je Nensi? — upita ona.

— Prilično dobro — odgovori on. — Mora ostati u krevetu. Još ima temperaturu. Naredila mi je da ja pođem s vama.

Ketrin klimnu glavom.

— Telefonirala mi je. Izvinjavam se ako sam vas

pustila da čekate.

— Ništa ne mari, gospođice Lorimer. — On joj se lagano osmehnu. — Toliko samčekao Nensi u pozorištu, pa sam navikao na čekanje. To je za mene promena, da imam slobodnog vremena i da nisam svakog trenutka obavezan. Čini mi se da to počinje da mi se sviđa. Ili bar možda počinje.

Dok je Ketrin navlačila rukavice, njegov pogled obuhvati sobu u mirnom i neuvredljivom procenjivanju.

— Lepo vam je ovde. Ako nije prosto da kažem, veoma mi se sviđaju vaše stvari — naročito taj divni tepih

— Da, — reče Ketrin, i sa nekom idejom početnog objašnjenja nastavi učtivo: — to je persijski tepih iz osamnaestog veka. Verovatno je trebalo deset godina rada jednog čoveka da bi se napravio. Pa i sve boje, takođe — to su stare biljne boje.

— Naravno — klimnu on jednostavno glavom. — To je pravi Kirman-Laver, zar ne?

Ketrin mu dobaci oštar pogled, potpuno zbunjena njegovim sudom. On je kazivao oštrinu i tačnost zapažanja to što je bilo u stanju da postavi taj stari tepih, ne samo u provinciju, već i u pravi okrug njegovog porekla.

— Vi se, znači, razumete u starine? — upita ona, gledajući ga radoznalo.

On ozbiljno odgovori.

— Ne, na časnu reč, sasvim sam neuk. Bar ako se sudi prema vašim merilima. Ali me te stvari zanimaju, pa sam pokušao da se obavestim o njima. Mnogo sam čitao, a u poslednje vreme sam obišao skoro sve evropske galerije. Uvek sam prosto izbačen iz ravnoteže onim stvarima koje naša američka civilizacija baš ne obuhvata, stvarima kao što su persijski tepisi i italijanski nameštaj — i, da, francusku salatu, ako hoćete! — On se osmehnu. — Ja sam pravi

majstor za francuske salate

– Tako – reče Ketrin.

Ali je u stvari opažala da je zbunjena više nego ikad tim novim vidom njegove ličnosti, za koju je sada priznala da je neobična i promenljiva. Razne misli komešale su joj se po glavi, i ona, obuzeta nekom blagom razdražljivošću, ćutke siđe s njim niz stepenice. Napolju ih je čekao plavi kabriolet.

– Nadam se da nemate ništa protiv – reče on brzo.

– Nensi mi je rekla da ste garažirali svoja kola, pa sam doveo ova.

– Jesu li vaša?

– Pa, nisu – odgovori on kao iznenađen. – Iznajmio sam ih. – I protiv svoje volje Ketrin stisnu usne.

– Svakako izgledaju luksuzna – promrmlja ironično.

Zažalila je te reči u istom trenutku kad ih je izgovorila. Ali on se nije obazirao, kao da ih nije ni čuo

Kola su se kretala glatko, a šofer je znao put. Prošli su kroz St. Džejms park i pored stanice Viktorija, a onda duž obale, gde je zadimljeni zalaz sunca bacao divan žuti sjaj na nabujalu reku. Maden je sedeo malo nagnut na svom sedištu, gologlav, s mekim šeširom zgužvanim među kolenima, upijajući vidik koji se je menjao svojim živim no pribranim pogledom.

– Ovo je za mene strašno zanimljivo – primeti on najzad. – Tako je drukčije od Klivlenda. Sasvim sam zbiljava van sebe

– Vi ste van sebe, kako vi to kažete, gospodine Madene, zbog mnogih stvari.

On malo pričekava pre nego što će odgovoriti.

– Da, čini mi se da ja vama izgledam prilično sirov, ali u stvari, poslednjih petnaest godina bio sam do guše u poslu i jedva sam imao prilike da dišem, a kamo li da se

poslužim svojim očima. Kad je moj stari umro posle rata, malo mi je bilo teško. A kad su stvari počele da napreduju, i ja sam s njima morao da napredujem. Vi nemate pojma, gospođice Lorimer, kako posao može da zgrabi čoveka, i kako ga može sprečiti da gleda ovakav zalazak sunca i — pa, ako smem da kažem, da se upozna sa devojkom kao što je Nensi.

— Možda razumem. — Iskra saosećanja probudi se u Ketrin, ali je ona priguši dodavši: — Nadam se da vas ovaj kraj nedelje neće razočarati.

— Oh, ne, ja volim da se upoznajem s ljudima. Naročito s Nensinim rođakama i — dodade s jednostavnom učtivošću, — vašim!

Ketrin se malo prazno osmehnu.

— To je baš ono zbog čega sam htela da vas opomenem. Možda ćemo vam se majka i ja učiniti naročito dosadne. Mi smo prave pripadnice srednje klase, gospodine Madene, i užasne palančanke. Nemojte da vas zavede sjaj koji je vezan za moj posao. Ja se možda srećem s nekolicinom važnih ljudi iz trgovačke grane s vremena na vreme, ali ne zaboravite da sam ja počela život kao daktilografinja s platom od petnaest šilinga nedeljno. I nosila sam ručak u kesici. Verujte mi, sada nisam ništa drukčija.

— Ne? — okrenuvši se, on se uveri da to ozbiljno misli, a onda ozbiljno klimnu glavom. — Pa sada prvi put počinjete da rastete u mojim očima.

Nije mogla drukčije; morala je da se nasmeje, jer ju je njegov odgovor pogodio pravo u njeno dostojanstvo. »U najmanju ruku« pomisli ona, »on poseduje blagosloveni dar humora«. Ali ipak, u dubini duše, još uvek je bila nepoverljiva. I on je to primetio, s onom neobičnom moći zapažanja koja ga je karakterisala, i posle jednog trenutka

on mirno reče:

— Vi ne znate mnogo o meni, zar ne, gospođice Lorimer? čini mi se da vas to brine.

Iz nekog razloga ona pocrvene. I reče iskreno:

— Molim vas nemojte me pogrešno razumeti, ne mislim na očigledne stvari, nego na čoveka, čoveka za koga će se Nensi udati, on me se tiče.

Nastade ćutanje, čudnovato dirnut simpatijom koju su njene reči sadržavale, on se nađe u iskušenju, koje je s mukom potisnuo, da jednom i za svagda objasni svoj položaj, ili bar da odredi te očigledne stvari kojih se ona dotakla. Shvatio je da ga je ona od samog početka pogrešno razumela, a to je bila greška koja se, zbog njegove uobičajene jednostavnosti, skromnih navika i nemarnosti u odevanju, često ponavljala, i koja ga je sada više zabavljala nego što ga je ljutila. Mrzeo je, kao što je uvek mrzeo razmetanje. Moderna odela, elegantni restorani, luksuzni hoteli, čitav sjaj i pompa modernog luksuza, sve je to služilo samo da u njemu izazove odvratnost. On je, na primer, prešao u Evropu na teretnom brodu slobodne plovidbe i lutao je po kontinentu sa manje zahteva od običnog turista, spavajući u zabačenim gostionicama, putujući trećom klasom da bi se pomešao sa narodom, zadovoljavajući se često ručkom od sendviča i čaše vina.

Možda je taj asketizam delom dolazio od njegovih predaka, naročito od majke, Suzane Emet, rodom iz Vermonta, koja je bila obdarena nežnim ali spartanskim osećanjem dužnosti. Njegov otac, takođe iz Virdžinije, odlikovao se svojom prostodušnošću ali ne i tromošću južnjaka. Suvonjav, mršav, bradat čovek, obdaren sarkastičnim humorom i duboko usađenim očima, Set Maden bio je mali ali mudar trgovac, koji se nastanio u Klivlendu kao proizvođač i trgovac na malo neke specijalne

paste za lepljenje koju je nazvao fiksfastom. Bogatstvo male fabrike fiksfast, mada dovoljno stabilne, nikad nije naročito naraslo, ali kada je Set umro 1917. godine, dok je Kris bio u ratu, pretrpelo je ozbiljan pad. Bilo je to nesigurno malo preduzeće kad ga je mladi Maden preuzeo vrativši se u Klivlend posle demobilizacije. Ali se on, usmeren na obnovu i širenje, baci na posao.

To je bilo pre petnaest godina. Koliku su veliku promenu donele te godine, pravo čudo suprotnosti između onda i sada, trebalo je videti pa verovati. Maden se nikad nije hvalisao ni razmetao, no njegovo mirno držanje prikrivalo je čvrstinu i snagu. Izneo je na tržište jednu novu crvenu gumu, koja se je brzo stvrdnjavala. Uspeh je bio trenutatan. Posao je napredovao silnom brzinom. Onda je počeo oprezno da kupuje manje kompanije u industriji lepaka, zajedno s njihovim patentima, da bi skupio sve njihove nedovoljno razvijene fabrike i sve skupio oko središta u Klivlendu. Kapital matične kompanije se udvostručio, utrostručio, zatim dostigao milione. Maden je bio bogat čak i preko svih svojih najbezumnijih snova mladosti. Ali novac je malo značio za njega, osim onda kad ga je rasipao na svoju majku, koju je iskreno voleo. Kupio joj je 1929. godine malu ali divnu kuću u kolonijalnom stilu u Grejsvilu, njenom rodnom selu u Vermontu.

Maden, predsednik Međunarodne industrije lepaka, bio je jedan od najpoznatijih ljudi u Klivlendu. No ipak je zadržao jednostavnost, i svu svoju mirnu, skromnu sažetost. Bilo mu je trideset i pet godina, a petnaest godina je radio kao rob. Sada se nalazio na vrhuncu, osećao je da je došlo vreme da stane. Prošlog proleća digao je glavu s pisaćeg stola i pobegao u Evropu na odmor.

Nešto od svega toga sećanja projurilo je Madenu kroz glavu dok je sedeo pored Ketrin i ponovo došao u iskušenje

da joj to poveri. Ali nije. I pre nego što je mogao da se predomisli, našli su se u Bičvudu, čije je pravo seosko ime stara gospođa Lorimer izabrala da njime nazove svoj dom. Već je bilo pet sati, i obrisi male vile već su se skoro gubili u mraku koji se spuštao. Maden je otpustio kola i, noseći svoj kofer i Ketrinine pakete, pošao za njom kratkom stazom između niskih grmova do kuće. Ušli su u dnevnu sobu gde je, ljuljajući se nestrpljivo u stolici pored kamina, sedela lično gospođa Lorimer.

— Nema vas večnost! — uzviknu ona odmah naljutivši se brzo i bez ikakvog znaka pozdrava. — Još minut, i čaj bi bio upropašćen!

Bila je to mala, debela ženica od sedamdeset godina, nemirnog ptičjeg oka i ratoborne glave. Haljina joj je bila od svilenog materijala i crna, jer već devet godina nije prestajala da nosi crninu za mužem. Na kosi, koja još nije bila osedela, nosila je malu čipkanu kapicu, i to, uz njene godine, držanje, čitavu njenu pojavu — naročito sitne bore kojima su bili zbrčkani njeni obrazi — činilo ju je dosta sličnom kraljici Viktoriji, što je ona svakako primetila i zbog čega je potajno bila ispunjena ponosom i samozadovoljstvom.

Sada, međutim, nije bila zadovoljna sama sobom, već džangrizava. Jedva pozdravivši Madena, klimnuvši mu nemarno glavom, odjednom je napala svoju kćerku bombardujući je pitanjima koja su se odnosila na izvršenje njenih porudžbina i Nensine slabosti. Tek kad ju je Ketrin zadovoljila ustala je i odjednom ih pvela u trpezariju.

Tu je četvrtasti sto od mahagonija bio spremljen za jednostavan ali neobičan obrok. Nije to bio čaj, ni večera, ni kasna večera, već kombinacija svega toga. Bilo je tu hleba, crnog i belog, lepo izrezanog i premazanog maslacem, bile su dve vrste kolača, fini sir ukrašen celerom i mala srebrna

zdelo s biskvitom U sredini, ispod svećnjaka, hladan krem s bademima podrhtavao je ružičast pored kristalnog suda s pečenim šljivama. Najzad je Pegi, malena devojka, stavila na čelo stola veliku vrelu pitu od ribe, a iza pite sjajan pribor za čaj na ogromnom poslužavniku. Sedeći u čelu stola, stara gospođa Lorimer je nalivala čaj i služila pitu. Sama je uzela priličnu porciju, koju je vešto maskirala da izgleda manja, probadajući je viljuškom nagnuvši kritički glavu u stranu, i uz lak uzdah njeno lice izrazi odobravanje. Tek onda nađe vremena da pogleda Madena Mada sa zakašnjenjem, njeno ispitivanje je bilo oštro. A primedbe još oštrije.

— Tako, znači, vi uzimate Nensi. Pa, mladiću, opominjem vas da čete je imati preko glave.

On odgovori istom merom:

— Nensi i ja ćemo složno zapeti, gospođo Lorimer.

— Možda — izjavi stara dama strogo. — Ali to će morati da bude dugo i jako i složno zapinjanje. I neka vam bog bude u pomoći, mladiću, ako popustite!

To je bila jedna od niza primedaba, izreka, citata, aforizama uperenih pravo Madenu u glavu. Stara dama, kruta, puritanka, i sada do srži sebična, uvek je ulivala strah, ali sada, potpomognuta jakim čajem i moralom njenog predmeta razgovora, bila je u strašnoj formi.

Ketrin je poznavala svoju majku i bila je naučila da podnosi njena hirovita raspoloženja. Dok se pravila da jede odvratnu pitu od ribe, koju je mrzela od detinjstva, ozbiljno je posmatrala Madena dok je bio pod majčinom paljbom. Njegovo mirno, spokojno raspoloženje, ili — brzo se ispravila — njegovo savršeno izigravanje toga raspoloženja, ju je zaprepastilo. Bila je to, naravno, poza, jer se on morao osećati bespomoćno zbunjen pod takvim različitim i nepoznatim strujama razgovora i običaja. No, i kao poza

bilo je divno. Slušao je s očiglednim interesovanjem, jeo s očiglednim uživanjem.

Kada su najzad poslužene šljive Ketrin je bila sigurna da je Maden, želeo ili ne želeo, osvojio njenu majku. Kad su se vratili u salon, gde je bila naložena vatra koja je sada bacala prijatan sjaj na prostirku od medveđe kože, viktorijanski nameštaj, porculan i sitne ukrasne predmete na komodi, gospođa Lorimer zadovoljno uzdahnu.

— Sedite na tu stolicu, gospodine Madene — pokazala ona. — Udobna je. To je stolica moga dragog muža i, zapamtite, ne puštam da svako sedne na nju. Možete da posmatrate dok Ketrin i ja odigramo naš pasijans.

Taj dupli pasijans, o kome je govorila — neočekivan ustupak od njenih nonkoformističkih načela — bio je, pored radija, koji je obožavala, najveća strast stare dame. Igrala je postojano i neprekidno sa Ketrin kad je ova dolazila u posetu subotom i nedeljom. Maden pitajući pogledom Ketrin, a možda je pročitao njeno lice, jer reče ubedljivo:

— Vaša kći izgleda strašno umorna, gospođo Lorimer. Kako bi bilo da sa mnom odigrate jednu partiju?

— Ha! Ketrin je obično umorna kad nešto treba da učini za svoju staru majku.

— Ne, ali ja bih rado odigrao jednu partiju — reče Maden. — I moram da vam priznam da sam u toj igri prilično dobar.

— Oh, zaista? — reče gospođa Lorimer, namirisavši bitku. — Dobar, zbilja! To mi se sviđa! E pa, hajde sada da vas lepo i pošteno tučem. — Ona pogleda na časovnik. — Imamo dobrih pola sata. Večeras u osam ima sjajan komad preko radija — »Crni biser« To moramo čuti.

Seli su za zeleni sto za kartanje ispred vatre dok se Ketrin, srećna što su je oslobodili, smestila na sofu i

posmatrala sa sve većim iščekivanjem. Znala je iz dugog iskustva, da će, ako Madenova individualnost ne bude potpuno negativna, morati da dođe do nepritilika, ozbiljnih nepritilika.

Gospođa Lorimer je dobro počela. Dobila je na sečenju i podelila je dobre karte. Namestila je lepo svoje naočare, kesicu zašecerenih badema stavila kraj sebe. Pošto je odlično odigrala partiju, zavalila se sa zadovoljnim uzdahom, dok je Maden, odbacivši svega nekoliko karata izgubio. Gospođa Lorimer je ponovo dobila, pa ju je sreća neko vreme i dalje pratila. Onda, neočekivano, sreća se okrenula, i Maden, igrajući samopouzdan, počeo niz deljenja koja su mu donela vodstvo.

Tada, kao što je Ketrin i očekivala, njena majka počela da vara. Stara dama je zbilja imala tu užasnu slabost. Nije mogla podneti da izgubi. Nikad, nikad. Bilo što bilo, i po svaku cenu, ona mora pobediti. Da li je ili nije to ostavljalo mrlju na njenoj savesti to nije ništa smetalo; ostajala je činjenica da je bila spremna, da ne bi doživela sramotu gubitka, da vara, skandalozno i nemilosrdno.

Maden je, naravno, odmah primetio varanje, a Ketrin, posmatrajući igrače svojim tamnim očima, čekala je *denouement*. Ako se on pobuni, biće scene; ako ništa ne kaže, biće nepošten. Ali Maden je, kanda, krenuo drugim pravcem. Ozbiljnog lica počeo je da pomaže staroj dami u varanju, najpre malo, a onda sve više, vraćajući joj dobre karte umesto loših, glupo propuštajući svoj red i uglavnom navodeći je na sve veće i veće varanje. Gospođa Lorimer se najpre smejala i primala poklone koje su joj bogovi nudili, ali se njen izraz lica postepeno menjao. Dobacivši Madenu jedan ili dva podozriva pogleda, odjednom, na domaku dobitka s kecom, ona se pokoleba, zastade i pocrvene.

— Zašto me tako gledate? — upita ljutito.

— Jao, gospođo Lorimer, — odgovori on ozbiljno — baš sam se divio kako igrate. Prošao sam cele Sjedinjene Države i Evropu i još po nešto, i nikad nisam video da neko tako igra.

— Šta? — povika ona.

— Ne, gos'đo Lorimer — on poče da oteže južnjački. — Ovo je najbolje kartanje, bez greške, koje sam video od kada znam za sebe.

Njene svetle okrugle oči skoro joj iskočiše iz glave. Ona duboko i ratoborno udahnu i ispravi se, spremna da ga zgromi. A onda, odjednom, stade da se smeje. Smejala se neuzdržljivo, dok je skupljala karte i prevrnula badem. Ketrin je nikad nije videla da se tako smeje.

— Oh, bože, oh, bože — reče ona najzad udahnuvši. — E, ovo je baš smešno. Najbolje igranje — čuješ li ga. Ketrin? — od kad zna za sebe

— Pa, svakako, gos'đo — nastavi on. — Ja svakako ..

Ali jednim pokretom slabe ruke ona ga zaustavi dok se bespomoćno tresla od smeha, a radosne suze tekle joj niz lice.

— Nemojte, — reče — umreću. Dragi moj mladiću, previše je smešno. Najbolje igranje karata — i ja vas varam sve vreme!

Bila je to sjajna šala, možda najbolja koja se ikad čula u toj maloj zagušljivoj sobi. Ali kad se završila, stara dama se odjednom pribra.

— Za boga miloga, — izjavi ona brišući suze i gledajući odjednom na časovnik. — Pa, propustićemo dramu preko radija! — I hitrije nego što bi čovek poverovao, priđe radiju i uključi ga.

Trenutak oklevanja, a onda aparat ožive zujeći. Istina, drama je bila počela. Jedna devojka je govorila .

Maden oštro pogleda Ketrin i primeti da ga Ketrin

posmatra. U jednom trenutku, i oči stare gospođe Lorimer se raširiše i preleteše od jednog do drugog. Devojka je i dalje govorila.

— To je nemoguće — reče Maden odjednom.

Ne! Svakako nemoguće. Nensi je bila u krevetu s temperaturom. Nensi o tome nije rekla ni reči. Nensi je bila bolesna, nije mogla da ustane.

— Pa, ja sam zapanjena! — uzviknu stara dama iskreno se čudeći.

— Tu mora da je neka greška — reče Ketrin začuđenim glasom.

Ali nije bilo greške. Glas koji je tako jasno dopirao preko radija bio je Nensin glas

Glava 3

Toga celog dana Nensi je ostala u krevetu, jer joj je u glavi bučalo, a udovi joj bili teški od gripoznih bolova. Proklinjala je što mora da leži i zbog toga je bila još nemirnija. Mada nije bila ozbiljno zabrinuta zbog »Mesečine u Arkadiji«, pošto je drama bila već dobro pripremljena, pa probe nisu bile ni zakazane za subotu i nedelju, njena priroda se bunila čak i protiv tog privremenog mešanja u njen lepo uređeni mali život.

Nensi je stvarno bila prilično zasićena egoizmom, koji ju je ponekad navodio na mrzovolju kad stvari nisu išle onako kako ona želi. Uprkos Ketrininom poricanju, možda ju je ljubav kojom su je toliko obasipali pomalo razmazila. Mnoge stvari je uzimala za gotovo. Neko je, objašnjavajući te njene osobine, rekao da Nensi mora još da raste.

Danas bi se, međutim, bunila tvrdeći da se besprekorno ponaša. Uzimala je poslušno kinin svaka četiri časa i držala je dijetu i pila samo vrele napitke, koje joj je gospođa Bakster, dnevna služavka, donosila još u kipućem stanju. U toku prepodneva, sedeći oslonjena na jastuke, napisala je nekoliko pisama koja je odavno dugovala. Pošto je obavila tu dužnost, pustila je da joj se misli prijatno pozabave Madenom dok nije zaspala na jedan sat. Posle toga uzela je knjigu koja se nalazila pored kreveta trudeći se da se usredsredi na nju.

Knjiga koju je Nensi držala bila je neočekivana u rukama jednog takvog bezazlenog bolesnika, od koga bi bilo pametno da je potražio zabave u nekom živom detektivskom romanu ili u blagoj praznini kakve priče. Jer to su bile drame Viljema Šekspira. Pogled na susedne police knjiga bio je još instruktivniji. One su bile ispunjene

skoro samo dramama, bar onim dramama koje su mogle da se ubroje u klasike: Malro, Kongrejev, Ibsen, Molijer, Šeridan, Šo – sve su bile tamo. A pored toga bilo je raznih biografija poznatih ličnosti drame. Bila je to čudna biblioteka za jednu lakomislenu mladu glumicu moderne pozornice.

No pogled po Nensinoj spavaćoj sobi naterao bi čoveka da se još više začudi. Tu nije bilo nikakvih očekivanih drangulija. Nije bilo egzotičnih prekrivača za telefon i nakinđurenih lutaka. Soba je bila ozbiljna kao manastirska ćelija, i isto tako uredna. Samo su dve fotografije stajale na komodi – jedna Madenova a druga Ketrinina – dok je na zidovima, koji su bili okrećeni jednostavno belo, visila jedna slika, velik i lep crtež poznate Eleonore Duze. Taj portret jedne od najvećih glumica koju je upoznao svet je sadržavao putokaz koji je rešavao zagonetku Nensine sobe i još veću zagonetku same Nensi.

Duboko u srcu Nensi je ludovala za pozorištem; nije to bila obična ludost za pozornicom, već duboka i žarka želja da sebe izrazi živom, uzbudljivom umetnošću glume. Kako je to došlo, Nensi nije znala, jedino ako joj nije neki predak njenog lakomislenog oca ostavio to živo nasleđe u krvi. Ali ono je bilo tu, još od njene najranije mladosti.

Nesrećom za Nensi i za taj žar kojim je bila obuzeta, ona nije mogla da ga prožme pravom ozbiljnošću. Nekoliko njenih prisnih prijatelja iskreno je priznavalo njenu ambiciju i njene predanosti studiji glume, mada je pitanje da li su verovali da će na kraju uspeti bilo nešto sasvim drugo. Ali važni ljudi, Ketrin, na primer, a sada i Maden, bili su skloni da se samo osmehnu na težnje koje su mučile Nensinu dušu. Nisu hteli, ili nisu mogli da je shvate ozbiljno.

Za to, u izvesnom smislu, Nensi je trebalo sebe da

krivi. Bila je neobično mlada, sa svom onom prevrtljivošću i izveštačenim ponašanjem mladih. Njena raspoloženja, u kojima su se mogla izražavati i razdraženost i ćud, nisu unapred pripremala čoveka da veruje u stalnost njenih ideala. Odlikovala se takođe i nekom brzopletošću, a u razgovoru je upotrebljavala uobičajene izraze, često jeftine, modernog otmenog sveta. Bila je, jednom rečju, složena mala osoba, kao ljuljaška koja je bila čas gore, čas dole, i teško je bilo odrediti u kojem će od tih položaja najzad završiti.

Da je ovakva analiza njenog karaktera bila i predstavljena Nensi, iskreno bi je uznemirila, jer je ona u srcu bila i osećajna i iskrena. Do danas to, međutim, još niko nije bio učinio. A nije bilo verovatno da će u ovom trenutku sama da izvrši to ispitivanje. Bila je previše zauzeta Šekspirom, utonula, ma koliko da joj je u glavi kucalo, u proučavanje »Kralja Lira«. Najpre je sebe zamislila kao Gonerilu, zatim kao Reginu, i najzad kao mršavu Kordeliju.

Završivši najzad, Nensi spusti knjigu. Osećala se umornom. Vreme je prolazilo. Popodne se pretvorilo u več. Njena dnevna služavka oprostila se obećavši da će ponovo svratiti u devet uveče da vidi je li joj dobro. Nensi je malo odremala, ponovo sanjarije o Madenu, zamenjujući sadašnju svoju bolest srećnim izgledima budućnosti. A onda se prekinu nit njenog maštanja, začu se zvono telefona.

Nensi uze slušalicu i poznade glas Džona Herijesa i pre nego što je on imao vremena da se prijavi. Ona je naročito dobro poznavala glasove. A Herijes je po tonu svoga glasa, bio prosto srećan što je došao s njom u vezu.

— Slušaj, Nensi — izjavi on pomalo žurno. — Mnogo mi je milo što sam te našao. Da, sada sam u BBC-ju. U

strašnoj gužvi. Znaš da danas prenosimo »Crni biser«. To je jako važna predstava, osam sati, tačno, i tome slično. Dakle, slušaj, Nensi! Silvija Bark me je udesila. Bolesna je. Zamisli. Prvak mi otkazuje četiri sata pred predstavu. Zato sam te tražio, Nensi, hoću da preuzmeš ulogu. E, sad, budi dobra devojčica. Zajedno ćemo preći ulogu.

— Ali, Džone — pobuni se Nensi — Ja — ne znam da li mogu da dođem.

— Šta! Jesi li poludela! Zar ne shvataš da je to tvoja sreća? Nastupaš umesto Silvije Bark. I nekoliko miliona ljudi te sluša.

Nensi pritisnu ruku na vrelu glavu, sva ošamućena. Ono što je rekao Herijes bilo je sasvim tačno. Silvija Bark je verovatno danas bila najznačajnija komičarka. Bila je to izvanredna prilika da doprinese svom glasu, da izloži svoje ime pred tom ogromnom publikom koja će okrenuti radio da sluša tu zvezdu.

— Šta je Silviji? — pokuša ona da odugovlači

— Naze b s gripom — obrecnu se Herijes. — Temperatura trideset devet. Ne daju joj da se makne.

U svakom drugom trenutku Nensi bi se nasmejala.

— Ne brineš valjda za ulogu? — navaljivao je Herijes. — Samo da pročitaš.

— Ne, ne, to me ne brine — odgovori Nensi, dohvativši termometar pored kreveta. — Samo trenutak molim.

Ona zavuče termometar pod jezik i ostavi ga tamo trideset mučnih sekundi. Onda pogleda. Pokazivao je 39,2. Srce joj nemoćno klonu. Nije mogla da ide. Nemoguće. Ne sme to da rizikuje. Sve je to prava ludost

— Dakle? — prekide je Herijes skoro s očajanjem. — Moram li da stojim ovde celu noć? Šta je s tobom, Nensi? Ja sam mislio da imaš pameti u glavi Dolaziš li ili ne?

Nensine usne se otvoriše da odgovori: — Ne, — kad joj se odjednom oko zadrža na portretu Eleonore Duze, koji je visio, kao neko nadahnuće, na zidu pred njom. Duze, njen ideal, ta velika Duze, koja je jednom igrala poluluda s tic douloureux samo da ne razočara publiku. Nešto steže Nensi za gušu; neko nadahnuće. trenutni nalet hrabrosti.

— Naravno da dolazim, Džone — začu samu sebe kako govori. — Ne osećam se tako dobro kao što bi trebalo. Ali biću kod tebe za pola sata

Spustila je slušalicu na njegove izlive zahvalnosti. Potpuno je poludela. Užasno će se razboleti, navući će neke strašne komplikacije ako večeras ode. Ketrin će se jako ljutiti, a Kris — pa, zar nije rekla da je previše bolesna da pođe s njim u Vimblon? Bol je žacnu, ali brzo prođe. Kris je voli. Neće se ljutiti. Razumeće. Skupivši svu svoju odlučnost, Nensi ustade. Osećala se strašno lomnom, ali joj pođe za rukom da se s naporom obuče. Obukla je najdeblju haljinu, bundu i promislivši naknadno zamota i debeli šal oko vrata. Pošto je uzela veliku dozu lekova telefonirala je za taksi. Onda, pogledavši se dobro u ogledalu, polagano odmahnu glavom, mahnu melodramski rukom, i ugasi osvetljenje.

Trebalo je, naravno, da se dogodi neka senzacija, prava, autentična *frisson*. Trebalo je da Nensi padne u nesvest pred mikrofonom na užas miliona obožavalaca ili pak, kad se vrati iz studija po vejavici, da dobije zapaljenje oba krila pluća i da umre uz jecaje violina u roku od dvadeset i četiri časa.

Ovako, pružila je dobru igru — ako se uzme u obzir kratko vreme i zbrka u njenoj glavi — I vratila se u stan da sačeka paljbu prigovora iz Bičvuda. Maden je već bio u kolima na putu k njoj.

Sledećeg jutra nije bilo krupnih naslova. Uprkos

prihvaćenoj formuli za tragedije, Nensi se osećala bolje, mnogo bolje. Temperatura joj je u stvari bila normalna, i u ponedjeljak je mogla da se vrati, samo uz jedan bojažljiv pogled bačen na sliku Eleonore Duze, na probe »Mesečine u Arkadiji«.

U međuvremenu se i Ketrin vratila na posao. Sedela je u kancelariji poduprvši zamišljeno bradu dlanovima ruke, dok je pred njom, na pisaćem stolu, u kutiji od tamnozelenog somota, ležala Holbajnova minijatura koju joj je toga jutra poslao lično gospodin Sagden, jedan od Vernonovih ortaka. Ketrinine oči počivale su na minijaturi i gledale su je mračnim, napregnutim, ispitivačkim pogledom.

Bila je to divna stvar, koja je odisala nežnom i ozbiljnom umetnošću. Žena, Lusi de Kersi, stajala je kraj stola prekrivenog komadom crvenog brokata ispod koga je bila jedna mandolina i neke otvorene knjige. Haljina joj je bila tamnokestenjaste boje obrubljena samurovinom, a u ruci, koja je ovlaš počivala na brokatu, držala je kitu belih karanfila. Bila je lepa, puna neke tajne, skoro zagonetne lepote – bleđa, mršava, mudra. Naročito njene oči, duboke i sjajno smeđe, kao da su bile pune nekog beskrajnog razumevanja, i kao da su gledale Ketrinine oči kao da su žive. Tako prisne, tako povecljive bile su te oči da su postale pune značenja, donoseći Ketrini jednu poruku, povlačeći se blago unazad kroz tamne lukove godina, u daleku neizmernu prošlost. Očarana, Ketrin primeti kako uzvraća pogled Lusi de Kersi, podvrgavajući se uticaju te slatke ali setne ličnosti.

Priča o Lusi, nerazdvojiva od minijature i opšte poznata istorijska epizoda, bila je dobro poznata Ketrini. Mlada Francuskinja, bila je došla iz Pariza sa svojim ocem, grofom od Kersija, na dvor Henrija VIII, delimično da

boravi na dvoru, ali uglavnom da pozira za portret Holbajnu, koji se tada bio vratio iz švajcarske posle ozbiljnih finansijskih nezgoda i nastanio se u Londonu. Za sobom je Lusi ostavila svoga verenika, Pjera de Noaja. Njihova ljubav nije bila zvanična, već cvetanje jedne retke ljubavi. Portret je bio naslikan – isti onaj koji sada visi u kraljevskoj galeriji portreta u Hagu.

A onda, kao da je na to naknadno mislila, Lusi je zamolila Holbajna za tu minijaturu, s namerom da je pokloni de Noaju. Minijatura je bila naslikana, još izvrsnije nego velika slika, i u proleće te godine Lusi se s grofom vratila u Pariz.

U Parizu ih je dočekala vest o smrti de Noaja, koji je dva dana pre toga bio ubijen u dvoboju. Lusina minijatura ostala je samo tragična uspomena na njen gubitak. Ona se nije udavala. Slomljena srca, prihvatila je svoju sudbinu. Posvetivši svoj život dobrim delima, umrla je u trideset sedmoj godini u jednom manastiru.

Neko zakuca na vrata i naglo vrati Ketrin u sadašnjost. Sedela je trenutak ne mičući se, a onda uzdrhtavši malo, doviknu:

– Napred.

U sobu uđe njen poslovođa, gospodin Valters. Stajao je pored pisaćeg stola, sa dugačkim mrkim paketom u rukama, gledajući preko njenog ramena minijaturu.

– Vrlo lepo, gospođice Lorimer – reče on najzad prigušenim glasom punim poštovanja. – Zaista vrlo lepo.

Gospodin Valters je uvek bio pun poštovanja i uvek dostojanstven. Ljubazan i zaštitnički, gospodin šezdesetih godina, prefinjen i uredan u oblačenju, sa visokim, krutim okovratnikom i skoro sveštениčkim odelom, ličio je na starešinu episkopske crkve. Čak mu je i hod bio uzvišen, pri čemu je svaki korak bio nežan pritisak na tepih. Proveo

je kod Ketrin već mnogo godina, i ona je napamet znala njegove mane i vrline, uključujući nezasićenu sklonost prema jakom čaju i gotskom periodu. Bio je tako zdrav i postojan da je bio prosto kao institucija sam po sebi, a njegova odanost struci antikvarstva, toliko različitom od užasne brutalnosti te trgovine, ostavljala je najsnažniji utisak. Ketrin je ponekad zabavljalo da ga trgne dovikujući mu gore sa stepenica:

– Napred, gospodine Valterse, molim.

Ali uglavnom ga je cenila po zasluži.

– Malo remek-delo – nastavi gospodin Valters diveći se. – Izvanredno, zar ne, kako detalji ne škode dekorativnom efektu.

– Vrlo izvanredno – reče Ketrin ravnodušno.

– I tako tipično za Holbajna, jadnika. Hmm, čudno je što kažem »jadnik«. Ipak, uvek o njemu mislim sa saosećanjem, s obzirom na to kako je umro od kuge. Hiljadu petsto četrdeset i treće, zar ne? Hm, da. Bilo mu je tek četrdeset šest godina. Tako je užasno prošao u Bazelu, pre toga, izgubivši sav svoj novac Ali je sigurno uživao slikajući ovu sličicu. To je divna žena. Zna li, gospođice Lorimer, oprostite mi što se usuđujem da učinim primedbu, ona malo liči na vas

– Glupost!

– Oh, jeste, gospođice Lorimer, ako smem da se protivim. Vidim jasno sličnost. Eto te oči, upravo kao vaše.

– On zastade. – Verujem da znate njenu istoriju.

– Da, da – reče naglo Ketrin. – To zna svaki kolekcionar. Nemojte ponovo da to pokrećete. Jadnica.

Ton njenog glasa ga prilično iznenadi.

– Naravno, gospođice Lorimer Samo sam pomislio da bi bilo zanimljivo...

Ketrin se usiljeno okrenu

— Biće mnogo zanimljivije kad prodamo minijaturu. Potreban nam je novac, Valterse. A vi to znate. Kažite mi, je li došlo nešto o onoj Ansenovoj porudžbini

— Jeste, gospođice Lorimer — reče Valters oklevajući.
— Gospođa Ansen je jutros telefonirala. — Glas mu je odavao brigu punu bola. — Odlučila je da odustane od prepravki.

— Šta! — Ketrinine oči blesnuše od iznenadnog besa.
— Ali u petak nam je rekla da možemo početi

— Znam, gospođice Lorimer. — Valters obori glavu.
— Predomislila se. Rekla je — rekla — da su danas prilično teška vremena.

— Teška! — Ketrin žalosno ponovi tu reč. S velikim naporom uzdržala je ogorčenje. Ponekad je umela prilično da se naljuti, ali sada je imalo malo smisla da se iskali.

— Žao mi je, gospođice Lorimer — reče Valters — Učinio sam sve da je nagovorim.

— Znam, znam. I, naravno, niste vi krivi, Valterse. Ja sam kriva. Gospođa Ansen je imala pravo. Teško je. Svima je teško. Nama je teško! — Ketrin uzdahnu, a pogled joj se vrati minijaturi. — Ovoga Holbajna moramo prodati s uspehom, i to uskoro.

— Mislite na gospodina Brenta, gospođice Lorimer?

— Da, na Brenta. On će je želeti za svoju zbirku. Znam da hoće. Da nije bio u Argentini, nikad ne bi propustio tu prodaju. Nadmetao bi se sve do dvadeset hiljada. I ja ću mu tražiti tu cenu.

— Da, gospođice Lorimer. — Valtersov glas se priguši. — Dobro ste prošli sa gospodinom Brentom s onim porculanom. Fini gospodin. Odličnog ukusa. I tako bogat.

— Da. Bogat je! — odgovori tužno Ketrii

— I sami idete preko, gospođice Lorimer?

— Da, idem preko. Pogledajte red plovidbe za

početak sledećeg meseca. Mislim da »Pindarik« ide oko sedmog. To je dobar brod. I što je važnije, Valterse, daće mi lepu kabinu po najnižoj ceni.

Valtersov pogled se ponovo spusti na pod.

— Je li zaista tako rđavo, gospođice Lorimer? Mislio sam — pa naravno, znao sam — ali nisam sasvim shvatao...

— On zastade, a onda se uspravi na neki neprijatan dramatičan način. — Ako ja mogu nešto da učinim, gospođice Lorimer — ako mogu da pomognem ...

Ketrinino lice se razvedri. Ona se osmehnu — iskreno, s puno ljubavi.

— Taman, Valterse! Sedi pratilac nudi životnu ušteđevinu da bi sprečio gubitak hipoteke. Ne, ne, nije baš tako loše! Stajali smo i ranije pred tim. I ovoga puta ćemo se izvući. E pa, nemojte tu stajati kao da su poreznici već dole. Krenite i radite nešto.

— Da, gospođice Lorimer — promuca Valters, povlačeći se. Skoro je bio otišao kad se seti paketa u ruci. — Oh, zaboravio sam, gospođice Lorimer. Ovo je stiglo za vas.

On se vrati, stavi paket na pisaći sto, okrenu se i svečano na prstima iziđe. Vrata se za njim tiho zatvoriše.

Oslobođena potrebe za pretvaranjem — nikad nije mogla da upozna Valtersa sa svom težinom svoga položaja — Ketrin, dopusti da joj izraz lica ponovo pređe u tugu. Ona skoro bezvoljno priđe omotu. Malo se zabavila oko čvorova, jer nikad nije mogla da podnese da se kanap nemarno preseče, naročito tako lep trobojan kao što je bio ovaj; ali ga je najzad odrezala i skinula poklopac. Onda joj se oči raširiše, i prava radost zablista u njima. Kutija je bila puna divnih duplih karanfila. Skoro i pre nego što je videla posetnicu, znala je da su od Madena, jer se setila da je u toku vožnje u Bičvud izustila opasku, povodom jedne bašte pored koje su prolazili, da je to njeno omiljeno cveće.

Podigavši posetnicu – jednostavnu to je zapazila –
napajala je oči lepim slovima,

KRIS MADEN

KLIVLEND – OHAJO

pre nego što je pročitala poruku napisanu niže dole:

*»U znak zahvalnosti za jedan miran vikend – i
za Nensi«, pisalo je.*

Nije mogla da potisne veselost zbog njegove hladne pretpostavke o pravu vlasništva nad njenom nećakom. No bilo je prijatno imati to divno cveće; niko joj nije slao cveće već godinama, i to još njeno omiljeno cveće – bilo je mudro s njegove strane što je zapamtio njenu slučajnu opasku. Kad ih je stavila u staru vazu od vozčesterskog porculana, čija je tamno zlatna i smeđa boja isticala njihovu divnu građu, pomisli osmehnuvši se u sebi: »Ne smem mu dozvoliti da me na taj način pridobije.«

Snažan miris ispunio je sobu kad je postavila vazu, onako kako je to volela na pisači sto. Zadovoljna, uze minijaturu i zaključa je u kasu. Onda se okrete i, promenivši izraz lica, posveti se teškom poslu. Uzevši olovku, poče na bloku da računa svoje obaveze.

Istina je bilo da je platila deset hiljada za minijaturu, no to je učinila skoro isključivo pozajmljenim novcem. Nije imala više gotovine od četiri hiljade, ali su je u *Siti i Sautern Kanties* banci odavno poznavali; a gospodin Farer, iz filijale u St. Džejsmu, napregnuvši prijateljstvo i kredit do krajnjih granica, pozajmio joj je još šest hiljada funti na inventar i dobru volju njenog preduzeća. U stvari, pozajmica je bila data na osnovu njenog poznatog poštenja, a ne na osnovu imovine.

Do ovog trenutka nije se uopšte zaduživala, ali

zahtevi koji su joj pristizali početkom godine bili su suviše veliki da bi ih zadovoljila. Stanarina i usluge; porezi i naknadni porezi, gorko sećanje na njene uspešne godine, u iznosu od dve hiljade funti; neisplaćeni računi za tekstil i materijal i drugu robu povišili su zbir za još osam stotina. Ali nisu joj bile potrebne dalje pojedinosti; cifra joj je već bila poznata. Novčane obaveze koje će imati da sredi u januaru iznosile su ukupno skoro pet hiljada funti. To je bila zlokobna i nepromenljiva činjenica koja ju je naterala prodajničku pustolovinu s minijaturom. A sada, iznenadno ubrzavajući tu svoju nameru, shvatila je vitalnu potrebu da sve to privede uspešnom kraju. Onda će sve biti dobro. Moći će da udovolji svojim obavezama, isplati dug u banci i da ponovo počne s pristojnim bilansom i iščekivanjem boljih vremena. Mora prodati minijaturu, mora, mora!

Pošto je došla do te odluke, posmatrala je brojke netremice, a onda, zasukavši rukave, sede da napiše pismo Brejgetu, svom poslovođi u Njujorku, obaveštavajući ga kada da je očekuje i kako da uspostavi prve dodire s Brentom. Bilo je to jedno važno pismo, i mada je pisaća mašina gospođice Mils bila veoma nećujna, Ketrin ga napisa rukom, tankim i čitkim rukopisom koji je u neku ruku bio karakterističan za nju.

Upravo je završavala kad neko zakuca na vrata, i gospođica Mils se lično pojavi na njima. Na njenom nameštenom licu s naočarima, uprkos naporu da ga priguši, ocrtavao se neki podrugljiv, neprikladan osmeh koji je odmah obavestio Ketrin o njegovom uzroku.

— Tu je gospodin Apton — promrmlja gospođica Mils. — Kaže da ima s vama sastanak, gospođice Lorimer.

— Za ručak, pretpostavljam.

— Pa, i ja pretpostavljam, gospođice Lorimer.

Ketrin je posmatrala rumenilo gospođice Mils s

nekom čudnom introspekcijom. Čarli Apton je bio divan, bez sumnje, ali je dejstvo njegove ličnosti na usedelicu gospođicu Mils, ono neodređeno no pravo žensko uzbuđenje koje je njegov dolazak uvek u njoj budio. To dejstvo nekako je dizalo Ketrin i žalostilo. Muškarac, razmišljala je utučeno, još nešto znači u uskom, isušenom životu naše gospođice Mils.

— Vrlo dobro, onda — potvrdi ona. — Bolje je da ga pustite.

Trenutak kasnije uđe Čarli Apton.

— Znaš, Čarli — reče Ketrin pre nego što je on stigao nešto da kaže, a morala je da bude brza da bi ga preduhitрила — jednog dana pozvaću tebe i gospođicu Mils na ručak. Verovatno će je udariti kap. Ali ako smem da kažem, ona misli da bi se to isplatilo

Čarli Apton se osmehnu prijatnim, neusiljenim osmehom koji je pristajao uz gardeniju u njegovoj rupici na kaputu.

— Božji mlinovi sporo melju, — primeti on veselo — ali melju izvrsno! Nije ona ni tako loša starica kad je čovek pogleda.

— Zaboga! — uzviknu Ketrin. — Nije ona stara. Samo je do guše zapetljana u posao i u svoje bedne ženske klubove i mleko i zemičke i u jurnjavu na podzemnu železnicu i u kupovinu novog termoformera. Da nije njene nedeljne doze bioskopa i Klerka Gebla, i tebe, Čarli, verovatno bi sasvim nestala. Ona je klasičan primer ženskog čeljadeta koje zarađuje, poslovne žene, Čarli. Ja ti to kažem, a ja valjda znam.

Čarli se nasmeja.

— Danas se kanda sa mnom svađaš. Obično si toliko udubljena u veliki posao da ne mogu ni reći da izvučem iz tebe.

Ketrin ga je gledala dok je stajao tu pred njom, baš kakav je, prijatan, dobre naravi, neobdaren preterano velikim mozgom, malo suviše dobro obučen i malo preterano obučen, ali uglavnom prijatan i iskren. Glavna Čarlijeva prednost bila je u tome što se nikad nije pravio da je ono što nije, nikad nije uporno tvrdio da je puno ono što je prazno. Sada mu je bilo četrdeset pet godina, mada je izgledao mlađi, a nikad u životu nije ništa radio. Njegov otac je započeo život u jednoj birmingemskoj advokatskoj kancelariji, sam se izdržavao za vreme školovanja u koledžu, završio je pravo i počeo da obavlja advokatsku praksu, pa se brzim strateškim koracima uspeo do suvlasništva u jednim malim provincijskim novinama koje je kontrolisao pet godina. Usredsređujući svoje ambicije na štampu, proširio je poslove, spajao, prodavao, i ponovo kupio u Londonu. Njegovi su se uspesi nastavili dok najzad nije postao jedini vlasnik »*Sunday searlinghta*«, sve omiljenijih novina koje su se pretežno bavile vestima iz krivičnog suda i razvodima i sa tiražom od pet i po miliona.

Kad je starac umro, Čarli je video da raspolaže imovinom većom nego što se mogao nadati da će je ikad potrošiti, a njegove sposobnosti u tom pravcu nisu bile male. Imao je mesto u upravnom odboru lista u koji je retko kada dolazio, mada je na godišnjim banketima i balu za nameštenike bio uvek vodeća figura. Ostalo vreme nije radio ništa. No to je činio otmeno. Pripadao je većem broju klubova i imao je mnogo prijatelja, malo je išao u lov i malo pucao, uživao je u večerama i dobroj priči posle večere, mnoge dobre tipove tapšao je po ramenu, održavao se u dobrom zdravlju, provodio sate kod svoga krojača, krojača rublja i obučara, a čitave popodneve u turskom kupatilu, pozajmljivao novac svima, no nije bio ničija budala.

Ukratko, one reči koje se tako često daju jednom veoma lepom, pristojnom, no pomalo dosadnom konju, mogle su se pomalo odnositi i na Čarlija — u njemu nije bilo ni trunke zla.

Pre osam godina upoznao je Ketrin Lorimer na jednom dobrotvornom balu i, po klasičnom izrazu koji je sam upotrebio, potpuno je zanemio. Sledeće nedelje ju je zaprosio, i otada je povremeno dovodio Ketrin u neprijatnu neminovnu situaciju da ga ponovo odbije. U međuvremenu, naravno, Čarli se tešio s drugim damama, ali to su bile prazne male epizode, koje on, što se može reći njemu u prilog, nikad nije sakrivao. Između takvih doživljaja njegova odanost Ketrini cvetala je kao divan cvet u prilično otrcanoj bašti. Čarlijeva ljubav odlikovala se takvom vernošću, i on se uvek nadao da će na kraju uspeti i da čovek prosto mora osećati odvratnost pri pomisli da mu nanese zlo.

A u poslednje vreme, Ketrin je zaista osećala strah od same sebe. Nije volela Čarlija i odlučno je odbijala pomisao da se uda na početku svoje karijere. Ali u dnu duše počivala je neuobičajena misao da bi je njegova ljubav prema njoj, udružena s neverovatnom čvrstinom, njegovog položaja, jednog dana mogla naterati da ispolji neku slabost — da zamoli za pomoć, možda, ili, što je psihološki bilo utančanije i verovatnije, da bi ga mentalno mogla prihvatiti kao okrilje i kao spas od mučnih zahteva života. Da ona, Ketrin Lorimer, koja je tako strogo uobličila svoju karijeru, može da prihvati takvu primitivnu i besmislenu potrebu kao što je gospodarenje muškarca nižeg od nje, bila je, i mogla je da bude jedino uznemirujući ružan san. Pa ipak, proživljavala je trenutke nervoze, naročito onda kad bi Čarli sedeo pored nje ili je uzeo za ruku. To ju je teralo da se namršti kad bi ga pogledala, pomalo mrgodno. I sada ga

je tako posmatrala.

— Još nisi objasnio — izjavi ona — šta znači to što si došao da mi smetaš u ovo doba dana.

— To je pravo doba dana. Došao sam da te povedem na ručak.

Ona ozbiljno odmahnu glavom.

— Imam mnogo posla.

— Ti uvek imaš mnogo posla, Ketrin. Ali ćeš poći.

— Ne, neću.

— Oh, da, hoćeš. Rezervisao sam sto u restoranu *Embasi*.

— Pa, slušaj, Čarli — usprotivi se ona ozbiljno — već sam ti rekla da moram da završim posao, šta ti misliš, kako ću pošteno da zaradim za život ako budeš ovako dolazio da mi smetaš?

On se lako nasmeja.

— Nije potrebno da pošteno zarađuješ za život. Ti si žena koja ima najviše uspeha u londonskom Vest Endu. U svim si novinama s tim Holbajnom.

— Nemoj mi reći da sam stigla u »*Sunday searlinght*«!

— Još nisi, ali hoćeš. Ali da se vratimo na stvar, poručio sam ručak.

— Šta si poručio?

— Dosad bi već trebalo da znam šta ti voliš za ručak. Ribu, floridsku salatu i sufle od sira.

Nije se mogla uzdržati. I protiv volje usne joj se trgoše, a čelo se razvedri. Ona skoči druželjubivo.

— Onda idem — izjavi. — Ali moram se vratiti za ovaj pisaći sto za jedan sat. Razumeš. Tačno u dva! A idem samo zbog suflea, n e zbog tebe.

Čarli se opet nasmeja dok ju je posmatrao kako natiče šešir i baca preko ramena kratak krznjeni ogrtač.

— Glavno je da ideš. — Dok ju je pratio niz stepenice

dodade: — Uzgred budi rečeno, posle suflea od sira, Ketrin, imam nešto da te pitam. Znaš već je krajnje vreme da te ponovo zaprosim.

Glava 4

U subotu, poslednjeg dana meseca novembra, Nensi je otišla u Mančester s ostalim članovima trupe koji su igrali u »Mesečini u Arkadiji«, a Maden je pošao s njima kao što je bilo dogovoreno. Premijera je trebalo da se održi sledećeg ponedeljka u Kraljevskom pozorištu, a pošto je svaka Češamova drama bila prvorazredna novost, priređen im je sjajan ispraćaj sa stanice Sent Pankres. Nensi je bila sjajno raspoložena. Imala je pune ruke cveća, i stajala je u sredini u dva grupna snimka, a slikali su se još jednom sa Dejvidom Češamom. Ketrin, koja je znala da Nensi voli malo reklame, bila je to unapred udesila s agencijama.

Maden, to je morala da prizna, ponašao se dobro. Bio je uvek u blizini, ali nenametljivo, i bio je pažljiv prema Nensi na onaj svoj praktični neupadljiv način, koji mu je bio toliko svojstven. Ketrin je imala vremena da progovori s njim samo jednu reč pre odlaska voza, moleći ga prilično konvencionalno da brine za Nensi, ali se vratila kući s osećanjem da mu je naklonjena više nego ikad.

U utorak ujutro Ketrin radoznalo dohvati novine. Kao što se moglo očekivati, u londonskim novinama nije bilo mnogo, mada je većina člančića dobro ocenilg novu dramu. Ali su svi mančesterski listovi doneli pune izveštaje, čiji je ton uglavnom bio učtivo pohvalan. Ispunjena ponosom Ketrin naiđe na belešku koja je hvalila Nensinu glumu. Sama Ketrin, pošto je videla sve što je Nensi dotada spremila, nije sumnjala u njen talenat. Bila je neobično dobra. Naročito se isticala u karakterisanju moderne mlade žene, jer je bila u stanju da bez napora prikaže na savremenoj sceni opori sjaj i umornu i mladalačku ravnodušnost, što je sadržavalo i tačnost i ironiju i tako

postalo ne samo portret već i satira.

Pored sveg ponosa i iskrene radosti zbog Nensinog naglog napretka na pozornici, Ketrin je još uvek osećala blagu netrpeljivost prema tome. Nije mogla privoleti sebe da bude ozbiljna kad je Nensi, sa iskrenom napetošću pričala o svom pozivu i o svojoj odanosti dramskoj umetnosti. Drama, pomisli Ketrin osmehnuvši se u sebi, je nešto tako široko i određeno, dok je Nensi bila tako nežna i lepa, i tako nesumnjivo rođena za sreću da je međusobni odnos jednog i drugog izgledao potpuno neprikladan. No to ipak nije smetalo Ketrini da se raduje Nensinom sadašnjem uspehu. Nadala se da će se drama dugo davati kad dođe u Vest End. To će, pomisli ona, bar pružiti slučaju Madena da se sam reši.

U toku sledeća dva dana Ketrin je bila zauzeta pripremama za odlazak, a glava joj je bila puna poslova koji su bili hitniji od drame. Ali u petak joj stiže neočekivana opomena. Odmah posle ručka zazvoni telefon, i ona začu Madenov glas.

— Jeste li još na severu? — upita pošto se njeno veliko iznenađenje stižalo.

— Ne — odgovori on. — Ovde sam u hotelu. Juče sam se vratio u London. Hitan posao. Teško je bilo, ali sam morao.

— Kako ide predstava?

— Oh, sjajno, sjajno — odgovori on, možda pomalo prebrzo. — Nensi je prava lafica. Hoću da vam pričam o svemu. Kažite, gospođice Lorimer, hoćete li da dođete na ručak?

Ketrin razmisli. Nije imala sastanaka. No nije želela da ima bilo kakve obaveze prema Madenu.

— Ne, vi ćete doći da ručate sa mnom.

— Dobro — prihvati on bez prigovora. — Dođite

ovamo po mene. Samo idemo nekuda gde je mirno. Kako bi bilo da odemo u neki biftek-restoran u Flit stritu o kojima sam toliko čuo.

Otprilike sat kasnije, Ketrin, koja je poslušala njegovu molbu, sedela je preko puta Madena u jednoj loži Češajer Čiza okružena radosnim gostoprimstvom i slušala njegov izveštaj o putovanju na sever. Govorio je toplo. Premijera je prošla dobro, a Nensi je bila naročito dobra. No Ketrin, slušajući bez komentara, očiju uprtih u njegovo crnomanjasto, nepokretno lice, pročitala je oklevanje između njegovih reči i odbijanje da se do kraja izrazi.

— Sada skraćuju neke scene — zaključi on. — I menjaju kraj drugog čina. Tako će biti bolje kad dođe ovamo.

— Vama se mnogo ne sviđa — reče Ketrin.

— Pa, ne — priznade on iskreno. — Ni izdaleka nije dovoljno dobro za Nensi!

Mada on to nije znao a Ketrin nije ničim odala, bio je to najrečitiji odgovor koji je mogao dati. Izgovoren s iskrenom jednostavnošću, pogodio je Ketrin pravo u srce i izbrisao poslednju predrasudu. U tom trenutku znala je da voli Madena i da će ga od tada primati bez rezerve.

— Vi previše volite Nensi, zar ne? — upita ona.

— Svakako, gospođice Lorimer — odgovori on čvrsto.

— I zbog toga želim danas da razgovaram s vama.

Nastade ćutanje, a onda ona reče, drobeći kiflu u sitne mrvice:

— Rekla bih da sam vam izgledala prilično dosadna. Možda je trebalo da kažem čak i nepoverljiva. Ali, ja volim Nensi — užasno je volim. Ona mi je, zaista, sve na svetu. — Ona podiže oči, skoro izvinjavajući se, a obrazi joj se malo zarumeneše. — Oprostite što sam sentimentalna i staromodna, ali se samo trudim da objasnim svoje držanje.

Tako želim da Nensi bude srećna, a i pored sveg tog užasnog modernog cinizma, znam da je jedini način da bude srećna da se uda za pravog čoveka, čoveka koji je voli, koji će je odvesti iz toga glupog bavljenja glumom i koji će joj pružiti pravi dom i — oh, bože, oh, bože, — prekide se stidljivo — opet počinjem. Ali ne mogu drukčije. Bila staromodna ili ne, baš to osećam za Nensi.

— Verujte mi, — odgovori on veoma ozbiljno — to je upravo isto ono što sam ja želeo da kažem vama. Da, užasno sam srećan što isto tako osećate, jer i ja to osećam. Nensi je sjajna mala glumica, ali — ja ne volim da je gledam kako se glupavi na predstavama ili da izvodi koješta kao što je radila na BBC-ju. Što se mene tiče, to je traćenje vremena. Oh, znam da želi da igra Šekspira. Ali zar to ne želi svaka mlada glumica? Na časnu reč, kad se uda za mene, mada ne bih rekao da sam Romeo, više bih voleo da Đulijetu igra kod kuće.

Ona se osmehnu na taj izraz koji je skratio sve ono što bi se ona mučila da iskaže.

— Onda se nas dvoje razumemo. Prijatelji smo. I samo pritegnite Nensi.

— Ovo mi je pravo olakšanje, gospođice Lorimer. A kad već o tome govorimo, ako nemate ništa protiv, mislim da bih više voleo da vas zovem Ketrin.

— Učini kako ti se sviđa samo pod uslovom da me ne kriviš što sam takav zmaj.

— Ako si ti zmaj, — reče on otežući — onda si najdivniji zmaj koga sam video.

Oboje se nasmejaše, a napetost koja je neprimetno rasla poslednjih nekoliko trenutaka odjednom popusti. Nastade ćutanje. Maden, kao da je znao da je dosta rečeno o neprijatnoj temi, nije ni pokušavao da nastavi. Umesto toga osvrnu se po staroj prostoriji, na čijim su zidovima

visile mnoge relikvije prošlosti.

– Uvek sam želeo da dođem ovamo – primeti on. – Pretpostavljam da vam to zvuči veoma banalno i američki. Ali istina je. Uvek ću se prijatno sećati kad sam ručao u Češajer Čizu.

– Hrana jeste dobra – složi se ona.

On se osmehnu.

– Oh, pa vi znate da nije to u pitanju, gospođice Lorimer – izvini, hteo sam da kažem Ketrin. Naravno, ova pita je odlična, ali ja mislim na dr Džonsona i Bozvela i Goldsmita. Kako su dolazili ovamo i razgovarali i pisali i pili pivo pod tim starim gredama. I ništa se nije promenilo. Kelneri još uvek trče u pregačama i saginju se kroz otvor na vratima kao da je upravo ušla kočija. Oh, ako smem da kažem to je prosto – naivno, mislim da bi ti to tako nazvala, ali ja vidim stare stvari i mislim da mi nikad neće dosaditi.

Njegovo oduševljenje je bilo zarazno. Ona reče:

– Ima mnogo sličnih stvari da se vide u Londonu ako te to zanima.

On klimnu glavom i posluži se celerom iz stare staklene zdele koja je stajala na kockastom stolnjaku

– Da, znam. Bio sam previše zauzet sa Nensi da bih imao dovoljno prilike za to. Ne mogu od nje očekivati da se vuče po muzejima. – Ponovo se osmehnu, a onda se uozbilji. – Ali mislim da danas popodne pođem u razgledanje. Želim dosta stvari da vidim baš ovde u Sitiju ako budem mogao da ih nađem.

Bio je tako iskren u svojim namerama da se Ketrinino srce zagreja za njega. Pomislivši da on verovatno ne poznaje nikoga živog u Londonu osim nje, odjednom ga ugleda kako pita policajca za put i kako se gubi prilično žalosno u tami koja se skupila oko zgrade londonske

Pravne akademije. Odjednom uzviknu:

— Kako bi bilo da dopustiš meni da ti pokažem grad. Trebalo bi da ja poznajem put bolje od ma koga drugog.

Njegovo se lice ozari tako da je postalo neobično lepo.

— Oh, hoćeš li? Ali biće ti dosadno. A imaš i mnoga posla.

— Mislim da ću naći vremena. — Njene usne se stisnuše u osmeh. — A možda mi baš neće biti tako dosadno kao što ti to misliš.

Bilo je pola tri kad su ušli u Flit strit i dok je visoka kupola crkve Sv. Pavla zaklanjala vedro nebo nad njima, pošli su prema Strendu. Ketrin nije bila godinama u ovom delu grada, kao što je i nagovestila u svojoj opasci Madenu, pa joj je bilo neverovatno zanimljivo da hoda tim pločnicima koji su poznavali brze korake njene mladosti. Prolazeći pored Suda, spazila je poznate belege — crkvu Sv. Klementa Danskog, svoju nekadašnju stanicu podzemne železnice, čajdžinicu gde je ručavala, obično kiflu sa kobasicom i kakao — i čitava panorama tih nekadašnjih dana vrati joj se u sećanje budeći u njoj za trenutak neku živu čežnju. Kako se malo, uprkos napretku i gužvi vozila kolima su sada ulice bile zakrčene, kako se malo promenilo!

Izbegavajući ono što je očigledno, pokazala je Madenu preko dvorišta oko zgrada Pravne akademije, vratarsku kućicu na kojoj je radio Ben Džonson, i kapelu gde je zvono koje je oglašavalo vreme da se gasе vatre još uvek zvonilo svake noći. Zatim su prošli kroz crkvu Sent Meri-Le-Strend, gde je često navraćala za vreme podnevnog odmora. Maden se po sopstvenim rečima zaljubio u tu crkvu. Ali Ketrin se nije zaustavljala. Njena duša i koraci kao da su i nehotice bili upravljani prema kraju Hobona. Najзад, uz lako stezanje srca, ona ga povede u dvorište krčme na

tržnici. Za trenutak su bili okruženi zaglušnom uličnom bukom, a u sledećem trenutku našli su se u tihom učmalom mestu, pred dostojanstvenim pročeljem krčme, umireni cvrkutanjem vrabaca u brestu iznad njih. Van domašaja spoljašnjeg saobraćaja, tišina je bila potpuna, a jedino kretanje bilo je pospano kljucanje nekolikih golubova po kaldrmi.

— Ovo je divno — reče Maden polagano dok su sedali na klupu. — U samom srcu Londona. O tome sam negde čitao — da, to se nalazi u »Edvin Drudu«, zar ne? Da, divno je, i kakvo mesto za sanjarenje!

— I ja sam tako smatrala — odgovori Ketrin.

On je oštro pogleda, dirnut njenim čudnim glasom.

Trenutak je ćutao, a onda glasom manje nemarnim nego obično reče:

— Primetio sam — verovatno nisam mogao a da ne primetim — da sve ovo okolo znači nešto za tebe. Zašto mi ne pričaš?

— Nema šta da se priča, zbilja. — Ona se silom osmehnu. — Kad mi je bilo sedamnaest-osamnaest godina, radila sam u blizini. Dolazila sam ovamo i ponekad tu sedela u slobodnom vremenu, baš na ovoj klupi. Znaš, obična sentimentalna glupost. Zašto da te time gnjavim?

— Zato što ja to želim — reče on. — Zanima me da čujem kako si počela. Mislim da bih shvatio. I ja sam teško prolazio kad sam počeo.

Nije mogla da shvati svoju slabost, neko prepuštanje koje je bilo prouzrokovano nekim čudnim prizivanjem prizora, ali još pre nego što je shvatila ponovo je oživljavala za sebe, isto koliko i za njega, sentimentalne slike svoga detinjstva. Nebo nad glavom sjalo je spokojnim toplim sjajem. Popodne je bilo neobično lepo. Pod njihovim nogama golubovi su kljucali i skakutali. Tiho kucanje bila

Sitija dopiralo je spolja kao udaranje talasa na nekoj dalekoj obali.

Iz početka su joj reči bile isprekidane, ali saosećanje u njegovom slušanju kao da im je dalo oblik i boju. Počela je kao daktilografkinja u jednoj firmi koja se zvala *Tvis i Vardrop*. Kod kuće su prilike bile napete, jer je siromaštvo vrebalo ispod tanke prevlake dostojanstva, pa joj je otac, koji je spajao attribute neuspešnog trgovačkog putnika sa žarkim propovedništvom svetovnjaka, našao to zaposlenje. Strog, ogorčen čovek kamenog pogleda i ledenog osmeha, imao je za nju malo osećanja i nikakve nade, makar i prezrive za njeno napredovanje. Tvis, njegov istovernik kongregacionist, uzeo ju je da mu učini uslugu.

To je možda bilo ono što je prvo ostavilo pečat njenoj upornosti i očeličilo njena mlada osećanja prema svetu. Htela je da im svima kod kuće pokaže, ocu, svima. Velika ambicija je bila započeta. Zurila je na posao i sa posla, u crnim pamučnim čarapama i tesnoj suknji, nedovoljno ishranjena, ali čila i živahna. Veliko bilo Londona koje je kucalo bio je njen nepogrešni stimulus. Posmatrala je širom otvorenih očiju znake bogatstva i raskoši; stajala bi ispred opere Kovent Gardena po kiši da posmatra dolazak poznatih ličnosti. U međuvremenu je skapavala nad pisaćom mašinom, stenografisanjem, knjigovodstvom. Stvorila je izvrsno mišljenje kod gospodina Tvisa pa čak i kod tvrdoglavca gospodina Vardropa. Platu su joj povišili jednom, dvaput, dok nije zarađivala neprocenjivu sumu od dve funte i pet šilinga nedeljno. Njen otac je primio tu novost s prezrivim nepoverenjem.

A onda, posle četiri godine, kad je njoj bilo tek dvadeset i dve, ukazala se prilika. Stari Judžin Hart, čija se trgovina starinama nalazila sasvim blizu u Oksford stritu, zaustavio ju je u radnji jednog dana i upitao da li bi htela

da bude njegova sekretarica uz platu od dve stotine funti godišnje. Stari Judžin je bio Jevrejin, crnomanjast, dobronameran, poznat po mudrosti, koji je često dolazio u firmu *Tvis i Vardrop* zbog onih zanimljivih transakcija koje su bile u vezi sa restauriranjem, a ponekad – mada se to jedva šaputalo – potpunim stvaranjem antike. Često je gledao Ketrin iz prikrajka svojih ispitivačkih očiju i naslutio je, s nepogrešivim nagonom svoje rase, njene skrivene mogućnosti.

Odlazak iz radnje na Habonu predstavljao je za nju bol, no put koji je otvarala Hartova ponuda bio je primamljiv i neposredan. Pošto je njene dužnosti nisu prikovale sasvim uz pisači sto, počela je da uči »zanat«, da poznaje stari nameštaj, njegove stilove i obeležja, da jednim pogledom raspozna pravu patinu doba. Svuda je prisustvovala prodajama sa Hartom, od Vernona u Vest Endu do velikih letnjikovaca na Severu. A uskoro, pošto je njen urođeni dar bio tako očigledan a njegovo zdravlje u opadanju, dozvoljavao joj je da ide sama.

Kupovati za Harta nije bila samo odgovornost – nikad neće zaboraviti svoju prvu uzdrhtalu ponudu usred mnoštva, kako je njoj izgledalo, trgovaca tvrdih lica i tvrdih cilindera! – već je takođe dalo i konačno obeležje. Postala je, ako ne važna, bar zanimljiva ličnost u svetu trgovine starinama. A i štedela je, jer je Hart počeo da joj daje i procenat pored plate, a to je, naročito onda kad bi nešto srećno kupila, dostizalo priličnu sumu svakog meseca. Ali iznad svega volela je svoj poziv, njegov sjaj, mogućnosti i rezultate.

Tri godine kasnije umro je Judžin Hart. Ketrin, kojoj je on bio tako divan prijatelj, bila je očajna. Kad je radnja prodana po naređenju izvršilaca i kad je najzad zatvorena, činilo joj se da će se odreći cele svoje karijere. I u tom

trenutku, kad je bila najočajnija, isto tako pojavilo se spolja jedno drugo i uzbudljivo ubeđivanje. Upoznala se s jednim mladim advokatom po imenu Kuperom, koji se stalno sve više isticao u svom pozivu. Džordž Kuper je bio pošten, marljiv, ljubazan mlad čovek. Po vaspitanju i tradiciji bio je kao ona, iz pristojne srednje klase, sloja u kome se rodio i u kome će, s izvesnom profesionalnom solidnošću, nesumnjivo ostati. Izlazili su zajedno, Ketrin i on, bez mnogo buke, i ona ga je veoma volela. On, sa svoje strane, bio se zaljubio u nju. I zaprosio ju je.

Za Ketrin je to iskušenje bilo ogromno. Imala je dvadeset i pet godina, i krv je jako bila u njenim žilama. Bila je, trenutno bar, zaustavljena u karijeri, i nesrećna kod kuće, gde joj je otac, koji se bio pretvorio u ostarelog bolesnika koji stalno jadikuje, često činio život nepodnošljivim. Kako je mogla da bude srećna u svojoj vlastitoj kući, s mužem, sa decom! Razneženost ju je obuzimala na tu pomisao. Kako je težak i usamljen drugi put i kako je sada, izgledalo nemoguće da će je dovesti do uspeha!

Odluka joj je bila strašno teška. A Džordž, ne bez navaljivanja, sada ju je požurivao da mu odgovori. Došao je dan, ovako vetrovit kao ovaj, kad je morala da izvrši izbor, taj unapred određen izbor između karijere i doma. Zamišljena i žalosna, došla je u ovo staro dvorište sa svojim nevoljama i sela na klupu ispod drveta, boreći se sa svojim problemom. Kad je ustala, bio je mrak, ali je bila odlučila. Najpre karijera. Uvek, uvek, to mora biti njena karijera. Te noći napisala je Džordžu pismo u kome ga je odbila a u isto vreme podnela je molbu za pomoćnika urednika u »*Sakupljaču*«, mesečnom časopisu koji je bio posvećen nameštaju, dekoraciji i primenjenoj umetnosti.

Nedelju dana kasnije počela je da radi u »*Sakupljaču*«,

a godinu dana kasnije postala je glavni urednik. Posle toga stupila je u prostor »Antika Ltd«, kao svoja gospodarica u svojoj trgovini. Uzdizala se sve više i više. Stekla je ugledne prijatelje i postala nešto kao ličnost u Londonu i Njujorku. Naravno da je imala teškoća; a ko ih nema? No zaradila je velike sume novca. I sve je potrošila. Mogla je nešto da učini za svoju majku, za Nensi. Imala je — da, ako ta reč bilo šta znači, uspeha.

Dugo su ćutali kad je završila. Onda, i ne gledajući je, Maden je uze za ruku, čvrsto je stegnu i pusti.

— Srećan sam i počašćen što si mi to ispričala, Ketrin. Ali mislim da u svemu tome postoji samo jedan mladić koga žalim.

— Ko? — upita Ketrin.

— Džordž Kuper — odgovori Maden polagano — Mislim da je on dobro znao šta je izgubio.

Ona se osmehnu malo žalosno.

— Nije mnogo izgubio. Osim toga, sada je oženjen i kanda savršeno srećan.

Možda je poznao tugu na njenom licu, onu tihu setu koju uspomene uvek donose, jer pogledavši brzo na sat, ustade.

— Davno je prošlo vreme čaja. A ti si se skoro smrznula sedeći tu. Idemo pravo u onu poslastičarnicu u koju si odlazila, pa ćeš popiti tri šolje vrelog čaja.

Izgledalo je da je on sada preuzeo komandu izleta, jer je on vodio nju kroz saobraćaj do onoga restorana koji je nekada tako dobro poznavala. Unutra je bilo toplo. Sjajni veliki sud na tezgi pištao je i ispuštao paru, u dugačkim zidnim ogledalima su se ogledale hitre kelnerice i male grupe gostiju koji su jeli, smejali se i pričali oko okruglih stolova s mramornim pločama. Popili su ogroman broj šolja čaja uz pržen hleb s maslacem.

— Ovo je dobro — reče Ketrin. I dalje je žvakala dok se gledala u ogledalu i popravila kosu ispod šešira, koja joj je kao i obično, bila pala na čelo. — Zaboga, kako užasno izgledam! — Usne joj se trgnuše. — To i zaslužujem! Kao i svaka ona žena koja priča istoriju svoga života.

— Ja sam to tražio, zar ne? Jednog dana ispričaću ti svoju istoriju.

Osmeh joj se raširi po licu.

— Nemoj mi pričati da si prodavao novine po ulicama Klivlenda.

On se osmehnu.

— Svakako! Samo što je to bio kikiriki, a ne novine.

— I išao si bosonog?

— Sve vreme! — On metodično pojede ostatak prženog hleba. — Ali sada me jedino muči što moram celo veče da provedem sam. Nemaš pojma kako sam izgubljen bez Nensi. Čini mi se da brojim minute do njenog povratka u nedelju. — On zastade. — Vi ne bi — ti ne bi htela da me i dalje sažaljevaš i da pođeš sa mnom na neku predstavu? — Brzo izvadivši večernje novine koje je napolju kupio, on pređe prstom preko stupca. — Ima dobrih komada kad ih ovako pogledaš.

— To ne možeš oceniti kad ih tako pogledaš — reče Ketrin.

Ketrin je uglavnom osećala da je njena obaveza prema njemu prestala, bar za današnji dan. Nije mnogo marila da ide u pozorište, no pratila je njegov prst dok nije stigao do pozorišta Savoy, gde je opazila, prijatno se prenuvši, da se ponovo daju Gilbert i Salivan. Te večeri se davala opera »Jolanda«.

— »Jolanda«! — uzviknu ona skoro protiv volje.

On podiže oči.

— To ti se sviđa?

Ona malo pocrvene i posle kraćeg ćutanja objasni:

— Sada sam ja naivna. Ali volim Gilberta i Salivana. Možda samo zbog toga što sam retko kada mogla da idem kad sam želela. Sedela sam ovde u ovoj čajdžinici i svom svojom dušom čeznula da se uvučem u parter ili na galeriju na »Keceljicu« ili »Mikada«, ili »Jolandu«. Ali trebalo je uveče ići u školu ili noću raditi neki posao. Prosto nisam mogla da idem.

— Pa, večeras ćeš ići — izjavi on ljubazno i pozva kelnericu da plati.

Lako su dobili sedišta, prilično daleko, pa je tako bilo manje upadljivo što nisu obučeni za pozorište. U orkestru su saglašavali instrumente, a zatim je počela uvertira. Zavesa se digla. Ketrin se predade ogromnom uživanju.

To je za nju bila prava poslastica. Često je morala da prisustvuje premijerama lepih revija i modernih muzičkih komedija, ali je imala malo smisla za njihove brze, neprekidne ritmove. Ovo je bilo drukčije. Odgovaralo je njenom raspoloženju. Bilo je duhovito i puno melodije. Da li je to odgovaralo vremenu? Nije znala, niti je marila. Izlažući se opasnosti da bude staromodna imala je odvažnosti da javno pokaže da joj se to sviđa.

Madenu se takođe sviđalo. To je lepo videla. Nije mnogo govorio. Nije pravio nikakve primedbe između činova. Nije joj dosađivao s glupavim ponudama kafe ili sladoleda za vreme odmora. Uglavnom je sedeo oslonivši glavu na dlanove a lakat na naslon lože, mirna držanja, crnih očiju, zabavljen i zainteresovan, pogleda uperena na pozornicu. Ali kad se sve završilo i dok su, izašavši iz pozorišta čekali taksi, on brzo izjavi:

— I za tu čast moram da ti zahvalim. — I dodade: — Nensi će zaista biti srećna što si prema meni bila tako dobra. Onoga trenutka kad se vrati, sve ću joj ispričati.

Ketrin se osmehnu:

— Ti si mene zabavljao.

— Oh, ne — odgovori on brzo. — Ja ne umem da zabavljam. A mislim da sam večeras imao da kažem manje nego obično. U stvari razmišljao sam kako ide gore u Mančesteru.

Oboje su razmišljali o Nensi dok su se vozili do Karson strita. Kad je taksi stao, ona ga pozva da se popne da popije nešto pre nego što se vrati u hotel. On prihvati. Popeli su se liftom i ušli u njen stan. Tu je na stolu ležao telegram u malom predsoblju. Ona ga otvori.

Glasio je:

*PREDSTAVA POTPUN NEUSPEH LONDONSKA
PREMIJERA NEODREĐENO ODLOŽENA TJ.
POTPUNO ZBRISANA OČEKUJ ME SUTRA.
VOLI TE SA SUZAMA I KLETVAMA NENSI.*

Zabrinutost mu se odmah razli po licu. Ugrizavši se za usnu, on joj uze telegram iz ruke.

— Jadno dete! To je zaista šteta — promrmlja on pošto ga je ponovo pročitao. — Nisam želeo da s tim završi na taj način.

I tako reći odmah, kao da je zaboravio da je njen gost, brzo se oprosti od Ketrin.

Bilo je deset sati u nedelju ujutro kad se je Nensi pojavila u Karson stritu. Putovala je prekonoc skupljena u uglu treće klase, mala, usamljena, razočarana prilika. Drugi su bili ostali da udobno putuju danju, ali njoj se činilo da mora da pođe odmah. Neuspeh predstave na kojoj je tako mnogo radila užasno ju je uznemirio. Dok je voz išao kroz mrak, njeno lice, ozbiljno i bolno, izražavalo je stvarnost razočaranja. Njen uobičajeni neusiljeni izraz, ta vesela mala maska koju je obično predstavljala svetu, bila je iščezla. Oni

koji su o Nensi donosili svoj sud po toj sjajnoj, strogoj spoljašnosti, trebalo je stvarno sada da je vide. Izgledala je zbilja kao neko malo nesrećno dete.

A ipak, pre nego što je stigla u London potpuno se prenula. Mogla je, u svom stilu, da sasvim potone, ali ni za šta to ne bi pokazala. Doterala je lice, koje je bilo malo prljavo od čađi a možda i od koje zalutale suze. A kasnije, u stanu, ušla je malo operetski, prilazeći ispruženih ruku mestu gde je Ketrin sedela u tamnoj svilenoj domaćoj haljini pri zakasnelom poslužavniku s katom i prženim hlebom.

— Draga Ketrin — uzviknula je, kao da su ih godine razdvajale. — Tako je divno što te opet vidim! — Dodirnuvši svojim obrazom Ketrinin, pomaknu jastučić i sede pored nje na kauč, veselo se osmehujući

— Đavolski sam se provela tamo gore na severu.

Ketrin, s praktičnim pokretom ruke, primače poslužavnik.

— Onda doručkuj i sve mi pričaj.

— Draga! — Nensi se teatralno malo stresla. — Ne mogu ništa da okusim. Neverovatno sam uzbuđena.

— Šta! Zar ništa nisi jela od jutros.

— Ništa! Ništa! Samo omlet ili tako nešto, pržen hleb i sok od pomorandže — oh, zaboravila sam. — Zaboravila je na dijetu, između tragedije i razdraženosti. — Morala sam da doletim, jednostavno da doletim, da ti pričam.

— Videla si Krisa, naravno.

— Da — klimnu glavom Nensi — Bio je sladak, neverovatno sladak — sačekao me je na stanici, odvezao me u Džon strit. Ali ja sam želela tebe. Ketrin. Želela sam da s tobom nasamo razgovaram.

— Dobro — reče utešno Ketrin. Ona nali novu šolju kafe, dodade šećera i mleka i stavi je silom pred napuštenu

Nensi. — Što se toga tiče, ja sam te i očekivala. Ali ti ne smeš da se sekiraš zbog predstave.

— Predstave! — izjavi Nensi sa grimasom antipatije na licu. — Želela bih ja da je to bila predstava. A ipak ne znam. Možda je i bila, možda bi bila, predstava da je ta Rentonova nije upropastila. Ubila ju je, stavila na daske i ubila. Ona je nemoguća. Ne zna da glumi. Nikad nije znala da glumi. I u svakom slučaju suviše je stara. Oh, da sam samo ja dobila tu ulogu, Ketrin! Mada sam bila prilično dobra i u svojoj, hvala ti, prema mom mišljenju, ja bih se probila. Ili bih dala neke izgledе toj proklesoj predstavi. Oh, Ketrin! tako sam želela da ta predstava dođe u London. Sada je upravo čas u mojoj karijeri kada bi mi to dobro došlo. — I u iznenadnom nastupu bola, Nensi diže šolju kafe i ispi je.

Prigušivši osmeh, Ketrin je posmatrala svoju sestrčinu. I pored naporne noćne vožnje nikad nije izgledala privlačnija nego jutros, u ovom trenutku uzbuđenja koje je pomalo bilo stvarno, a pomalo, nerado je to priznavala, izveštačeno. Da, nema sumnje, pomisli Ketrin, da Nensi sada uživa u svojim dramskim efektima. A oni joj svakako pristaju.

— Šteta, možda — reče najzad Ketrin. — Ali zar ti je zaista toliko do toga stalo?

— Naravno da jeste. — Nensi se ispravi s negodovanjem. — Kakvo je to idiotsko pitanje, Ketrin?

— Samo sam mislila — odgovori blago Ketrin — na našeg prijatelja Madena.

— Draga — pobuni se Nensi. — Vidim što ti misliš i sve ostalo. Ja obožavam Krisa. Ali ja obožavam i pozorište. A dugujem nešto i samoj sebi, umetnici koja je u meni. Ti znaš kako sam se lepo uzdigla; zaista sam to brzo postala. I sada ovaj neuspeh u najkritičnijem trenutku! Oh, znam da

je to bila glupa drama. Zaslužila je da propadne. Ali ja sam bila usred tog neuspaha i nisam mogla da pobegnem. To bi bilo suviše kukavički. — Ona skoči i stade da hoda po sobi gore-dole. — Oh, ne, n e, draga Ketrin. To bi bio potpuni antiklimaks. Ja želim da se udam za Krisa, ali moram uspeti. Moram i sebe takođe zadovoljiti. Oh. želim da uspem, uspem!

— Znam — reče Ketrin.

Nastade ćutanje. Nensi, zastavši u hodu, okrenu se s novim izrazom lica i sa iznenadnom i molbenom promenom u ponašanju. — Možemo da učinimo samo jedno — promrmlja ona gledajući u Ketrin pogledom Sada jasnim i naivnim, zadržavajući pozu — Duze, Teri i Sara Bernard sve u jednoj ličnosti. — Moraš mi pomoći.

— Ali kako, Nensi?

— Nemoj me gledati kao da sam pošasavila, draga. Ti znaš kako.

— Hoćeš da kažeš da hoćeš da igraš u drugom komadu?

— Tačno! — Nensi se opusti, uzdahnu i našavši se pored klavira, sede i udari polagan, ubedljiv akord.

— U ovom naročitom trenutku, Ketrin, — primeti nežno — ti možeš lepo da se umešaš. Imaš takav uticaj — da budem sasvim prosta, tako divan uticaj, draga — kod svih — a kod Sema Bertrama naročito.

— Zašto Bertrama?

— Zato, — Nensi udari još jedan akord — zato što Bertram ide u Njujork sa »Dilemom« — svojom novom predstavom, Ketrin, ako slučajno ne znaš. Jer Bertram još nije podelio uloge. Zato što će Bertram meni poveriti jednu zbilja dobru ulogu u tom komadu.

— Oh, ne, Nensi, to je nemoguće — reče brzo Ketrin.
— Ne bih mogla da ga zamolim.

— Moraš, draga — reče Nensi, upotrebivši pedal za pojačanje tona da bi to istakla. — Jedino ako želiš da budem nesrećna i bedna celog života.

— Ali, zaista — pobuni se Ketrin.

— Moraš — ponovi Nensi. — Ima jedna uloga u »Dilemi« koja plaće za mnom. Ne velika, ali prava, potpuno prava. S tom ulogom mogla bih i mrtve oživeti. Ali to je najmanje. Hoću da idem s tobom u Ameriku. Hoću da idem s Krisom. On se mora vratiti, draga, mora se vratiti na posao. On hoće da idem s njim i da se tamo udam za njega. Zar ne vidiš kako bi to bilo divno kad bi ti mene mogla da uvedeš u Bertramovu predstavu. To sve pojednostavljuje. Svi idemo zajedno i divno ćemo se provesti.

Ketrin se zagleda u Nensi, još uvek zaprepašćena, ali sve vreme svesna da ju je ta njena mala mudra sestričina vešto iskoristila tom zapanjujućom kontradikcijom lukavstva i iskrenosti. I preko volje, iskra veselja zaigra joj u očima.

— Izgleda da si ti sve to dobro isplanirala.

— Pa naravno, draga.

— No baš neće biti tako lako nagovoriti Bertrama

— Ali pitaćeš ga — uzviknu brzo Nensi.

Nastade ćutanje. Ketrin izraz lica se još više ublaži.

— Dobro — reče ona najzad.

— Ti si srce! — Udarivši još jedan akord, Nensi ustade od klavira i zagrlila Ketrin. — Oh, znala sam da ćeš to učiniti. Računala sam na tebe. Tako sam srećna! Kad ti nešto uzmeš u ruke, onda znam da je to kao učinjeno.

Ona se zavalila posmatrajući Ketrin s ikrenom ljubavlju i zahvalnošću. Ponovo je zagrlila, onda baci pogled na svoj mali platinski ručni sat. Oči joj se odjednom ražalostiše.

— A sada moram da letim. Obećala sam da ću se naći

sa Krisom u jednaest. Tako je zlatan da ne volim da ga pustim da čeka. Idi danas – hoćeš li. Ketrin – Bertramu? Ili sutra, ako nije u gradu. Zbogom, draga, i milion puta hvala.

Kad je Nensi otišla, Ketrin stade trenutak prilično zbrkanih misli. Jedan njen deo je opažao da ju je Nensi nekako sračunato iskoristila, drugi je priznavao da nikakav zahtev koji bi Nensi mogla postaviti ne bi mogao da premaši želju da joj iz ljubavi pomogne. Bila je istina da je imala nešto uticaja na Bertrama i, ako je Nensino obaveštenje bilo tačno, možda je mogla da ga nagovori. Mada je njenu nezavisnu ličnost stajalo da zamoli za takvu uslugu, osećala je da se Nensi oslanja na nju, da ona to mora učiniti zbog nje. I tu joj se čelo razbistri, i ona nagonski pođe telefonu. Skoro se i nije nadala da će Bertram biti u Londonu preko vikenda – ali je od Vintera, njegovog sobara, bar mogla da sazna za njegove obaveze u toku sledeće nedelje.

I zbilja odgovorio je Vinterov glas – Čovek se nije mogao prevariti u njegovom zvučnom glasu – no kad je Ketrin zapitala, odgovorio je, pomalo oklevajući i nagoveštavajući nešto tajanstveno, da je njegov gospodar kod kuće.

– Dobro! – uzviknu Ketrin. – Onda mu recite, Vintere, da dolazim da ga posetim.

– Oh, ne, gospođice Lorimer – pobuni se Vinter. – Nikako ga ne možete videti.

– Ali zašto? Je li zauzet celog dana?

– Plašim se da jeste, gospođice Lorimer. Znaite, on je – on se ne oseća dobro.

– Ne oseća se dobro? – Vinterov način govora je začudio Ketrin. Ona odmah upita: – šta mu je?

Ćutanje puno kolebanja na drugoj strani. Onda, s

veličanstvenim gnušanjem:

— Ako morate znati, gospođice Lorimer, gospodina Bertrama boli zub.

Bilo je nečega tako grobnog u Vinterovom izgovaranju te bolesti da je Ketrin morala da se nasmeje. Brzo, da ne bi uvredila njegova osećanja, za koja je znala da su krajnje sistematična, spusti slušalicu. Ali njena namera da učini tu posetu ostala je, jer ako se nešto moralo učiniti za Nensi, onda je to trebalo učiniti odmah.

Okolo tri sata, prema tome, kada je mislila da je Bertramova neuralgija prestala, izašla je iz svoga stana i brzo pošla u pravcu Portman skvera.

Ona pritisnu dugme za zvono na stanu broj 16a, i Vinter lično odgovori na njen poziv. Stajao je nad njom visok, mršav i žalostan.

— Žao mi je, gospođice Lorimer — počeo on. Ketrin opazi da on ne zna sigurno da li da je uvede. Ali pre nego što je stigao da donese odluku, ona se našla u predsoblju, osmehujući mu se uverljivo i mrmljajući:

— Dobro, Vintere, naći ću sama put da uđem!

Prošavši pored uznemirenog sluga ona uđe u radnu sobu, koja je, koliko je poznavala Bertramove navike, morala da krije i njega.

To je imala pravo, ali više slučajno nego što je pogodila, jer Bertram nije sedeo za pisaćim stolom, već je sedeo, u kockastom kućnom ogrtaču, skupljen pred vatrom naloženom ugljem, glave zamotane u šetlendski šal. Njegovo držanje bilo je komično oličenje žalosti.

— O, Berti! — uzviknu Ketrin spontano — zar je zaista tako loše?

— I gore — promrmlja on. Malo posle bolno okrenu glavu i pogleda je izazivačkim okom. — šta ti, do đavola, ovde tražiš?

Mada je u srcu osećala samilost prema njemu, dok ga je gledala u njegovom sadašnjem stanju, razbarušenog, umotanog u šal i natečenog u licu, nešto ju je užasno podsećalo na komične stripove, pa je morala da priguši užasnu razdraganost. Brzo izjavi:

— Samo sam svratila na minut. I tako sam srećna što sam došla. Moraš mi dopustiti da ti pomognem

— Ne možeš — promrmlja on žalosno. — Neću da me niko uznemirava. Rekao sam Vinteru.

— Nije Vinter kriv. I slušaj, Berti...

— Ništa ja neću da slušam — prekide je on. — Zubobolja, vraški bolovi u licu. Pusti me. Ne bih mogao sada da kupim neku starinu pa da znam da će mi to spasiti život.

— Nisam došla da ti prodajem starine.

— Nisi ti došla ovamo zabadava. Znam te ja. I to u nedelju. Napolje, Ketrin!

— Ne, neću — odgovori ona odlučno i priđe mu korak bliže. — Potpuno je besmisleno gledati te kako tako patiš. Zar nisi bio kod zubara?

— Mrzim zubare. Nikad za njih nemam vremena. Sve ih mrzim. Osim toga, — on zastenja tiho i odjednom se ukruti od iznenadnog bola. Kad je bol prestao, on se zavalj, iscrpen, na stolici i objasni: — Apces, mislim. Ne može se dati injekcija. Ništa se ne može učiniti.

— Možeš ga izvaditi — reče Ketrin malo zaprepašćena.

— Izvaditi! — On skoro poskoči u stolici. — Bez injekcije. Hladnokrvno? Oh, gospode, zar ta žena misli da sam ja od gvožđa? Izvaditi! Oh, dragi bože oprostí joj!

Prenuvši se, on okrenu glavu i nežno držeći otečeni obraz poče da se blago njiše gore-dole.

Ketrin ga je posmatrala s iskrenom zabrinutošću,

misleći, možda malo otrcano no ništa manje istinito u ovim prilikama, kako muškarci mogu da budu kao deca, naročito onda kad su lišeni ženskog staranja. Ona uzviknu:

– Daj da ga vidim, Berti.

– Ne, hvala.

– Ali moraš. Smešno je isuviše da dozvoliš da tako patiš.

Ona odlučno pođe prema njemu. Njegovo oko, jedina pokretna stvar na njegovom zapaljenom licu, besno se okrenu prema njoj. Ali ona je bila jača. Zgrčen kao psetance kome prete bičem, on ponovo zastenja, predade se i otvori usta, pokazujući crn koren kutnjaka okružen upaljenom desni.

Kad je videla o čemu se radi, Ketrin zauze mesto na tepihu pred kaminom i stade ozbiljno da ga posmatra.

– Slušaj, Berti, ludost je to ostaviti. Moraš ga izvaditi odmah.

– Ne može – usprotivi se on slabašno. – Ne može da se da injek ...

– Može gas – odgovori lakonski Ketrin.

On preblede ispod šala, koji je, u naporu samoodbrane, bio ponovo umotao.

– Gas?

– Da, gas, Berti.

On učini poslednji napor da se spase.

– Ne mogu da primim nikakav anestetik. Kad samo pomislim, dosta mi je. Nikad u životu nisam dobio nikakav anestetik.

– Pa, sada ćeš dobiti – reče Ketrin što je mogla odlučnijim i opasnijim glasom. – Idem da telefoniram dr Blejku, pa ćeš se lepo osloboditi, i to odmah, tog pokvarenog zuba.

– Ne, ne! Da se nisi usudila! Ako dobijem gas,

umreću, Bolje mi je — sasvim mi je dobro sada. Oh!

— Oh!

Koprcao se na stolici, buneći se, kad ga dohvati drugi talas straha i ponovo se svali, pobeđen i prepušten njoj na milost i nemilost.

Ketrin pogleda svog starog prijatelja sažaljivim ali čvrstim pogledom; onda izađe iz sobe i siđe u predsoblje. Pozvavši telefonom dr Blejka, svog zubara, koji je stanovao iza ugla u Kvin En stritu, zamoliga da odmah dođe. Od Vintera, koji je bio u blizini, kao prava uznemirena i bleđa senka, zatraži vrelu vodu i čiste ubruse.

Ketrin je ostala u predsoblju dok je stigao dr Blejk

— Morate biti odlučni, doktore — zamoli ga ona. — Nikakvih glupih priča da se to odloži.

— Ni za živu glavu, gospođice Lorimer — odgovori on s osmehom. — Ja nikad ništa ne odlažem za sutra što mogu učiniti danas.

Gore zatekoše jednu žrtvu opruženu s predosećanjem zle sudbine, toliko iznemoglu da nije mogla da izusti ni najmanji protest. Trebalo je manje od minuta da se aparat pripremi. Bertram baci jedan pogled na njegove tamne cilindre i spirale od crvenih cevi izadrhta kao da ga je zaplusnuo ledeni mlaz.

— Ubićete me — promrmlja on. — Nikad to neću preživeti.

— Glupost! — reče Blejk.

— Zar ja — zar mi ne treba neka specijalna stolica ili tako nešto? — reče Bertram uzdrhtalim glasom.

— Ni za živu glavu — reče Blejk veselijem nego ikad. To mu je kanda bila omiljena izreka. On stručno zasuka rukave. — Samo raskopčajte okovratnik i lepo sedite.

Mrtvački osmeh pređe preko Bertramovog lica.

— Da lepo sednem — zasmeha se on. — Da ne

umirem, nasmejao bih se.

Na to se otvoriše vrata i pojavi se Vinter, ozbiljno koračajući s laborom u ruci kao hirurg nagnut nad krv. To je bilo poslednje. Bertram čvrsto zatvori oči Kad mu je Blejk stavio gumenu masku na lice. on promrmlja.

— Drži mi ruku, Ketrin. I, za ime božje, čvrsto je drži.

Tri minuta kasnije on otvori oči i zagleda se staklastim očima u Blejka, koji je, tiho zviždeći, ponovo pakovao svoje instrumente. Vinter i labor su bili iščezli, a tako, senu Bertramu kroz glavu i zub, ta muka, taj košmar u svojoj suštini. Bio je savladan čudom. Ostao je nepomičan dok doktor nije otišao. Onda sede i pogleda Ketrin s laganim, zdravim osmehom.

— To si ti — izjavi on. Da bi se uverio da mu je laknulo, potapša se po licu; zatim se ponovo osmehnu, prilično smeteno. — Divna stvar, taj gas. Mada sam bio prilično hrabar, zar ne?

— Divan si bio, Berti.

— Nisam — oh, pa, pusti, nije prijatno suočiti se s tim. To ne bi svako uradio. Hoću da kažem, da primi anesteziju i sve ostalo.

— Da, divno si to učinio. Bio je to prilično gadan zub.

Onda, prateći njen pogled, on otkri zub. koji je ležao na gomili vate na stolu kraj njega. Podiže ga i ponosito ga osmotri.

— Gle! Gle! Veliki zagnojen kutnjak. Bolje napolju nego unutra, a, Ketrin. Hvala gospodu što sam imao hrabrosti da ga izvadim.

Iznenada podigavši oči, susrete se s njenim upornim pogledom, i odjednom učuta kao dečak uhvaćen u ormaru s pekmezom. On trepnu s osećanjem krivice. Lice mu se polagano opusti. Onda mu oko trepnu, i on s istinskim veseljem, stade da se smeje. Dugo se smeja.

— Oh, gospode, Ketrin, kako sam se bio uplašio, I kakva si ti lafica što si me naterala na to. Da nisi, još bih vraški patio! — Pruživši ruku on pritisnu zvono. — Sada ćemo popiti malo čaja. Gladan sam. Imam divljački apetit. Veruješ li mi, danas ceo dan ništa nisam jeo.

Ona odmahnu glavom.

— Ne, ja ću popiti čaj, Berti. Ti ćeš dobiti jednu dobru hranljivu supu.

— Haha! Dobra ideja. Potrebna mi je hranljivost. Osećam kao da cele nedelje ništa nisam jeo.

Kasnije, dok je Vinter ulazio i izlazio i dok je Bertram, sa servijetom zataknutom ispod brade, prskajući po šolji grabio buljon, on odjednom reče:

— Znaš, Ketrin, promašila si poziv. Trebalo je da budeš nudilja ili lekar. Ne, kunem, se, trebalo je da budeš nečija žena. Moja, na primer. — On živahno mahnu kašikom. — To je ideja. Udaj se za mene, Ketrin, i napravi najzad od mene poštenog čoveka.

Ona se jednostavno osmehnu na njega, ne obazirući se na njegove reči, a on nastavi:

— Pa šta onda mogu ja za tebe da učinim, ako ne možeš da me koristiš kao muža? Samo je jedno nemoguće. Ne smeš pokušavati da mi nešto prodaš. Potpuno sam propao zbog svoje nove predstave.

Ketrin duboko uzdahnu. Mada je namerno htela da počne razgovor na tu temu, ovaj uvod, zajedno s njegovom zahvalnošću, pružio joj je priliku koju nije mogla propustiti.

— Nešto bih želela da te zamolim, Berti. I to u vezi sa tvojom novom predstavom. Daj mojoj sestričini, Nensi Šervud, jednu ulogu u tom komadu.

Napetost više nego priroda njene molbe prenu ga. On polagano ispi supu.

— Mm — reče najzad. — Dakle to je. Ona te je

odredila za to, Ketrin. Mudra mala devojčica.

— Mudra je, Berti — reče Ketrin brzo. — A ti znaš da ona ume da glumi.

— Da — priznade on. — Prilično je dobra. — Zastade. — I ima hrabrosti. Čuo sam šta je uradila pre neki dan na radiju. Te stvari se čuju. — Ponovo zastade. — Mmm. Ali kako bi bilo da malo pričekamo. Za godinu-dve imaće više iskustva.

— Neće biti godina-dve — izjavi ozbiljno Ketrin. — Udaće se i srediće se daleko pre toga. Ona želi da se sada pokaže — znaš kako je to, Berti — da bi osetila da nije propala, da bi završila karijeru sa saznanjem da je nešto učinila.

On je pogleda iskosa.

— A tako? Da?

— Osim toga, — nastavi ona — hoću da ona bude u Americi kad i ja. U pitanju je njena budućnost, njena sreća, sve što nešto znači.

Nastade ćutanje. Bert je zamišljeno gladio bradu. Prošlo je prilično vremena pre nego što je odgovorio, ali najzad odluči iznenada:

— Dobro, Ketrin; učiniću to zbog tebe. Ima jedna dobra uloga koju može dobiti. To će Nensi potpuno odgovarati. Njena je. Reci joj da dođe sutra k meni u kancelariju.

Ketrinino lice se ozarilo od toplog sjaja. Sva srećna, ona ustade i pruži mu obe ruke.

— Hvala ti, Berti! — uzviknu. — To je nešto što ti nikad neću zaboraviti.

— Dobro. Kad pomislim u stvari, Nensi će dobro odgovarati Polu Brentu, koji igra glavnu ulogu.

Njegovo držanje, smišljeno nemarno, nije skrivalo njegovo zadovoljstvo što je ona srećna.

Odmah posle toga Ketrin se oprosti. Vraćajući se kući osećala je neopisivu radost, pa je odlučila da telefonira Nensi čim stigne u Karson strit. Njena poseta Americi dobila je nov vid, ulepšana živahnim osećanjem radosnog iščekivanja. Uvek je želela da na to putovanje pođe sa Nensi. A bila je takođe, pomislila je osetivši neku unutrašnju toplinu, na neki čudan način srećna što i Maden ide s njima.

Glava 5

Na dan njihovog polaska prepodne je bilo hladno i maglovito, sa retkim treperenjem. Tmurno crveno sunce koje je lebdelo na ivici žutog neba pokadšto bi zatreperilo nalik na neko teško oko.

Bilo ih je četvoro u rezervisanom kupeu dok je voz grabio putem prema Sautemptonu pored dugačkog niza jednoličnih dimnjaka, jer je Čarli Apton imao sentimentalni običaj da prati Ketrin pri njenom prekookeanskim poduhvatima.

Maden i Apton, u suprotnim uglovima, upoznavali su se posredstvom učtivog razgovora o američkom ragbiju, dok je Nensi, zamotana u bundu, s novim neseserom kraj sebe, uzbuđeno prelistavala ilustrovane vesti o svojim prijateljima i o sebi. Razočaralo ju je što Bertram ni ostali iz trupe »Dileme« nisu pošli »Pindarikom«, već je trebalo da krenu dva dana kasnije »Imperijalom«, jednim brzim, i, što Nensi nije propustila da istakne, lepšim brodom. Ali sada je to zaboravila — kako se sama bila izrazila, povratila se od toga udarca. Ketrin je bila neobično raspoložena, prožeta toplim optimizmom, koji je bio snažno osećanje zadovoljstva zbog činjenice, očigledne, no po nekad previđene, da je lepo živeti. Isto tako, dobro je bilo imati prijatelje — Bertram je posebno bio naročito ljubazan — i putovati s Nensi i Madenom. Misli su joj jurile u susret budućnosti. U roku od nekoliko sledećih nedelja prodaće Brentu minijaturu, okončaće svoje poslovne brige, videće Nensi srećnu. Odjednom primeti da se njena sestričina naginje prema njoj.

— Gledaj, Ketrin, — reče Nensi sa stidljivim osmehom — evo moje slike. Nalaziš li da je dobra?

Okrenuvši se, Ketrin je posmatrala ilustraciju koju joj je Nensi pružila, skorašnji i veoma lep portret načinjen u studiju. Bila je iz profila, snimljena iz nekog čudnog ugla veoma neobično osvetljena, podignute brade, zabačene kose, nalik na krilatu glavu Hermesa u trku.

— Da, užasno dobra — priznade Ketrin toplo — I sasvim originalna.

— Nije to taština — reče odjednom Nensi. — To je samo važno s moga gledišta. Znaš, da se čovek pokazuje publici i tome slično.

Maden i Apton su se divili fotografiji. Apton je naročito primetio sličnost.

— To pitanje sličnosti, — prekide Ketrin iznenada — vrlo je čudno, na šta može da iziđe. — Posle jednog trenutka ona nastavi. — Na primer, imam ovde nešto što ljudi kažu da je meni slično. Kako je to moguće, ni sama ne znam. Ali prosudite sami.

Otvorivši kutijicu za nakit koja je ležala pored nje, ona izvadi minijaturu i pruži im da je pogledaju. U iznenadnoj tišini mali Holbajn je prelazio iz ruke u ruku.

Maden ju je dugo posmatrao, a onda uzdahnuvši izjavi:

— Svakako liči na tebe, Ketrin. I strašno je lepa sličica.

Apton, gledajući preko Madenovog ramena, složi se i dodade:

— Koliko će to da staje nekog zanetog Amerikanca?

— Dvadeset hiljada funti, — osmehnu se Ketrin — nadam se.

— A ja ne bih rekao i da ne vredi toliko — reče ozbiljno Maden. — To je zaista remek-delo.

Na kraju kupea Nensi se nasmeja.

— Možda nameravaš da je sam kupiš, Krise — nabaci ona.

– Naravno – odgovori Maden u šali.

Onda se i on osmehnu i vrati Ketrini minijaturu, i Ketrin je zatvori u kutiju.

U taj mah Apton pogleda na sat. Bio je to čin koji je po običaju manje zavisio od prolaženja vremena nego od Čarlijeve svesrdne naklonosti prema jelu i piću.

– A kako bi bilo da malo prezalogajimo? – upita on.

– Baš sam se naoštrio. Naručio sam ručak za dvanaest. Imamo rezervisan sto u restoranu.

Ručak, koji je bio neobično dobar, prošao je veselo. Ketrinino raspoloženje bilo je još uvek sjajno i ona je stalno održavala veseo razgovor.

Ubrzo međutim, i Sauthempton se približio, i skoro odmah oni uleteše u pristanišnu stanicu, gde je dugi niz brodske posluge u belim kaputima i zašiljenim kapama stajao u stavu mirno dok se je visoki crni zid »*Pindarika*« dizao uspravno iza njih. Mada joj više nije bio stran, nešto u tom prizoru, predosećanje doživljaja, početak novog prelaska preko tog velikog tajanstvenog okeana, budio je u odgovor Ketrinino uzbuđenje. To što joj je doživljaj bio poznat nije umanjilo novinu osećanja. Napolju na peronu udisala je morski vazduh sa živim iščekivanjem, pa je uzevši Nensi sa puno ljubavi podruku, pošla ispod prekrivenog prolaza prema brodu.

Bilo je to osećanje nekog pobedonosnog nastupanja. Ketrin je plovila »*Pindarikom*« tako često da ju je cela brodska posada poznavala i pozdravljala s onim spremnim i poznavanjem punim poštovanja koji je bio sladak kao med za razboritu malu Nensi, pošto je i ona u tome sudelovala.

– Nije li ovo tvoj brod, nekim slučajem? – upita ona dok su išle iza jednog nosača i povorke brodske posluge.

– Ako je moj, onda je i tvoj – odgovori Ketrin

osmehujući se.

Imale su velike kabine vezane vratima, na C palubi. Nensi se smesta zabavila zbirkom telegrama, poruka i cveća koji su je čekali, dok je Ketrin razgovarala sa gospođom Robins, sobaricom koja je uvek vodila o njoj brigu. Trenutak kasnije uđe i gospodin Pim, glavni poslužitelj. Bio je to rumen čovek buljavih očiju a pored toga je i malo škiljio, što je mudro pretvarao u pogled iskosa.

— E pa, e pa, — izjavi on, držeći Ketrininu ruku s izrazom srećne privilegije. — Lepo je što ste opet s nama, gospođice Lorimer. A povelili ste i svoju sestričinu. Nadam se da ćete imati lepo putovanje. Sve što mogu da učinim gospođice Lorimer, vi znate da treba da kažete samo jednu reč.

— Možete ovo da stavite u kasu, za početak — reče Ketrin izvadivši minijaturu iz torbe.

On je primi s odgovarajućim poštovanjem.

— Da, da. Čitao sam o vašoj kupovini, gospođice Lorimer. Možete se osloniti na mene da ću je čuvati. — On blago protrlja ruke i povuče se postrance, kao dobroćudan rak, prema vratima. — U međuvremenu poslaću vam malo voća. Nema ničeg lepšeg nego imati u kabini malo voća.

To je bio poznati aforizam gospodina Pima, ali ga je on ponavljao samo svojim dragim gostima. Tek što je otišao kad stiže jedan poslužitelj noseći kotaricu najfinijeg voća iz staklene bašte.

— Kako ti to uspevaš? — primeti Nensi. — Posluga za dame. Prijem *a la duchesse*.

Ketrinin izraz lica promeni se na ton Nensinog glasa.

— Ne znam — odgovori ona prilično odsečno. — Ne tražim da to rade. A znaju i da u meni ima sasvim malčice većeg od vojvotkinje.

— Nema ničeg lepšeg — nastavi Nensi savršeno podražavajući glavnog poslužitelja — nego imati u kabini malo voća. I vaša sestričina. Ona voli voće, verujem? Ah, nadam se da ćete imati lepo putovanje. S malo voća u kabini. — Smejala se, onim ostrim tihim smehom u kome kao da je bilo neko potajno grebanje. — Zar on nije jedna prava smešna stara ptica?

Ali Ketrin se nije smejala. Pocrvenela je i za trenutak se namrštila.

— To mi se ne sviđa, Nensi — reče ona odlučno. — Stara ptica, kako ga ti nazivaš, jeste jedan od mojih najboljih prijatelja. On mi je ukazao bezbroj ljubaznosti otkako sam prvi put prešla okean. Onda nisam bila mnogo starija od tebe, ali sam bila suviše stidljiva i nervozna da bih bilo s kim razgovarala. On me je uzeo za ruku i predstavio me ljudima. Pomogao mi je da stanem na noge. Bio je pristojan prema meni. I uvek je bio pristojan. A što se tiče toga da je smešan, mnogi poznati ljudi, smem da ti kažem, srećni su što mogu da nazovu Pima svojim prijateljem. On je prava ličnost.

— Draga Ketrin, — uzviknu brzo Nensi, odbacujući ranije ponašanje i izražavajući izvinjenje čitavim držanjem. — Ništa nisam mislila. Nisam znala da ti tako misliš o njemu. Što se tiče njegove ljubaznosti i sve njegove pažnje, to je divno — jednostavno za mene divno.

Nastade ćutanje, a onda se Ketrin ponovo osmehnu.

— To je onda glavno. Znala sam da to nisi mogla ozbiljno misliti. Ako si ti srećna, i ja sam.

Nekoliko minuta kasnije one iziđoše na promenadnu palubu, gde su stajali Apton i Maden očekujući ih. Sada se osećao trenutak odlaska. Jedan kelner već je udarao o gong. Ljudi počеше da se kreću prema hodnicima.

— Sada moram da pođem — reče Apton uzdahnuvši

jako. — Obećaj mi da ćeš paziti na sebe, i sve to, Ketrin.

— Naravno da hoću, Čarli.

Izgledao je tako ucveljen, kao i uvek u ovakvim prilikama, da joj se sažalilo. Njegova odanost prema njoj je bila tako postojana, lišena svih zahteva i jako besmisleno sentimentalna da ju je ponekad pokretala, kao i sada, da oseti pravu nežnost.

— Požuri, — nastavi on. — Uvek se osećam nesrećnim kad si odsutna. Ako ostaneš suviše dugo, ubij me ako ne dođem preko da te vratim.

Dugačak pisak brodske sirene i treperenje života koje je podrhtavalo kroz trup broda ubrzalo je neugodan trenutak. Apton se oprostio sa Nensi i Madenom, a onda, stisnuvši Ketrini ruku, brzo se okrenu i pohita niz prolaz. Ketrin se trgnu primetivši nešto tužno u njegovom držanju. Ona se odmače od Nensi i Madena, koji su stajali blizu ograde posmatrajući polagano odvajanje broda od keja, i polagano se pope na gornju brodsku palubu.

Ovde, na njenom opustelom prostranstvu, sasvim vlažnom od blage morske izmaglice, Ketrin stade da hoda gore-dole. Raspoloženje joj je neočekivano bilo na ivici tuge. Brod, koji su vukla dva manja brodića postepeno je zaokretao prema Solentu. Ubrzo, međutim, ona oseti da je jedno brže i snažnije bilo zakucalo u njoj. Tamno mrka voda jurila je pored broda većom brzinom, daleko iza broda galebovi su se spuštali u zapenušeni trag, a zemlja je počela da bleđi. Bio je to trenutak čudno dirljiv i upečatljiv, i mada Ketrin nije prekidala njegovu draž pokušavajući da analizira svoja osećanja, imala je osećanje da nestaje u nekom drugom svetu čiji su oblici bili avetinjski i tužni. Ali je ta pustoš, najzad, bila prekinuta korakom koji je išao uporedo s njenim. Okrenuvši se, ona ugleda Madena pored sebe. Njeno osećanje odjednom nestade. Bila je ispunjena

nekim osećanjem olakšanja u njegovom društvu

— Nensi me je poslala gore — objasni Maden, — Ona je sišla da sve dovede u red.

Ona klimnu glavom, hodajući pored njega u prijateljskom ćutanju.

— Zar ne bi trebalo da navučeš kaput? — upita on najzad. — Ovde gore je hladno za tebe.

— Nije, tako mi se sviđa — odgovori ona.

Ponovo nastade ćutanje, koje Maden, kao da ju je prenuo, prekide s uzbudljivom naglošću.

— Taj Apton, — poče on — je dobar mladić. Izgleda površan i nemaran, ali ipak je dobar tip. — On značajno učuta. — I preko ušiju je zaljubljen u tebe

Ketrin, iznenađena, ne odgovori, već nastavi da hoda pored njega.

— Zamišljao sam razne stvari u svojoj glavi — nastavi on, zamišljena, čak i uznemirena izraza lica. — S moje strane je to dosta drsko. Poznajem te tek kratko vreme, ali to mi ne smeta da mi se čini da te poznajem otkad znam za sebe. I ne mogu a da ne mislim ...

On prekide. Dugo ćutanje. Pogledavši krišom njegovo zabrinuto lice, koje je ipak izgledalo usredsređeno i rešeno, ona se nežno osmehnu i zapita:

— Pa?

— Pa, eto ovako, Ketrin u poslednje vreme sam te dosta viđao, i čudi me što ti u životu nemaš ono što bi trebalo da imaš. Ti ne prestaješ da činiš sve za druge. Stalno daješ, daješ, daješ, sve vreme, ali — neka ide sve do đavola! — izgleda da nikad ne dobijaš. — Možda zbog toga što sam toliko srećan sa Nensi želim da i ti budeš srećna; ne znam. Ali smatram da je vreme da se za tebe nešto učini. Držim previše dugačak govor! Sve što želim da kažem, jeste zašto se ne udaš za Aptona i pustiš ga da se zauvek brine o tebi?

Ketrin za trenutak ne odgovori. Da je bilo ko drugi razgovarao s njom o tom predmetu, bila bi duboko uvređena. Ali sada nije bila uvređena. Bila je delom dovedena u nepriliku, delom zadovoljna. Naravno, smešno je bilo od njega da s njom govori kao neki stari čika, ali nije mogla a da se ne oseti dirnuta njegovom očiglednom brigom - ili je možda naklonost bila bolja reč – za nju.

– Ne – odgovori ona najzad. – Ne mogu da zamislim sebe da se jedan Čarli stara o meni.

– Zašto ne? On je dovoljno bogat.

– Da li to šta mari?

– Mislim da nešto pomaže.

Ona odmahnu glavom.

– Meni to ne bi pomoglo. Znaš, ja sam prilično staromodna, neizrecivo romantična i užasno glupa. Ako odlučim da se udam, novac mi ništa neće značiti. Prosto, slučajno ne volim Čarlija.

Ponovo nastade ćutanje. Njen ga je odgovor zaustavio, no izgledalo je da ga je malo zadovoljio.

– Pa, – reče on polagano, još uvek malo namršten – ako je to tako onda ne možeš drukčije.

– Ne – odgovori ona brzo.

Posle toga šetali su ćutke palubom, osluškujući udaranje vetra po gornjem delu palube i talasa o brod daleko ispod njih. Onda, kad se oko njih spustio rani mrak i svetlosti broda zasijale kao zvezde, ona ga napusti i side dole.

Glava 6

Obed je te večeri bio nezvaničan i nije se otegao, pošto se kapetan Ajerlend nikad nije pojavljivao prve večeri pa se niko od putnika nije gnjavio da se presvuče. Ali, sudeći po njihovom društvu za stolom – Džoju Frenču, kosmopolitskom novinaru, Edvartu Bretu, arhitekti svetskog glasa i ledi Blendvel, koja je sedela nagnuta nad svojim prvim predavanjem na turneji po Sjedinjenim Državama – putovanje preko okeana obećavalo je da će biti zabavno.

Svanuo je sledeći dan, i život na brodu krenuo je svojim odmorenim ali uzbudljivim tokom. More, poslušno na izričiti nalog gospodina Pima, bilo je mirno. Ketrin je utonula u svoj redovni tok života, kao da nije ni znala ništa drugo osim za život na moru. Ujutru posete gimnastičkoj dvorani, posle toga skok u bazen za plivanje od jonskog mramora – poznat pod zvučnim nazivom Olimpijskog kupatila. Nensi, koja je bila sklona lenosti, ostala bi da leži u krevetu, ali Ketrin, koja je uvek bila pravi demon gimnastike kad je bila na moru, dizala ju je za vežbe medicinskom loptom, za vežbanje na pokretnom sedištu, za galopiranje na električnom konju. Posle ručka zavijale su se u ćebad i ležale u pokrivenom kutu promenadne palube ili su posmatrale polagano povlačenje velikih talasa. Na Ketrinin predlog, često su tu pile čaj umesto u *Palm Launcu* sa sjajnim orkestrom. Koktel pre večere i film posle večere završavali su ugodni dnevni raspored.

Ketrin je naročito želela da ovo putovanje učini za Nensi nezaboravnim. Za nju samu njena prva plovidba preko okeana, kao što je već pomenula, bila je čudo i radost koji su neizbrisivo živeli u njenom sećanju. Premda je,

međutim, pokušavala da probudi kod Nensi nešto od toga osećanja, što je vreme više odmicalo, ona nije mogla da potisne u sebi neko nejasno razočaranje. Izgledalo je da je teško oduševiti Nensi, a čudo je bilo kvalitet koji ona nije poznavala. Bila je suviše mlada da bi bila blazirana. Bilo je ludo pomisliti da bi joj bilo dosadno. Mada je jedva nešto više od jedne decenije razdvajalo Nensine i njene godine Ketrin je prvi put zapazila da se one razilaze u karakteru i mišljenju, provalijom koja je mogla da predstavlja i čitavu jednu generaciju.

Ketrin, koju je to bolelo, pokušavala je da premosti tu provaliju. Zamišljala je da možda nudi Madenu i Nensi više svoga društva nego što su to oni želeli. No, mada se trudila da ih ostavi same, uvek je bila primorana da bude treći član društva, koje se povećavalo, mnogo češće nego što to nije bio slučaj, u priličnu gomilu. Još jedna od Nensinih osobina bila je ta što je uvek zahtevala da oko nje bude sveta.

Ketrin je, međutim, možda grešila u svojim pretpostavkama. Posmatrano spolja, Nensi je, istina, imala sve moderne atribute, no duboko u dnu duše ležao je neki drugi i tananiji uzrok njene rastresenosti. Njen neuspeh — jer ona je to tako ocenila — u Mančesteru ostavio je jednu bolnu ranu, i sada, podsvesno, mislila je unapred, obuzeta željom da zbriše sramotu poraza jednim velikim, sjajnim uspehom. Mada ništa nije govorila, neprestano je mislila na svoju premijeru u Njujorku, mereći svakog trenutka mogućnosti koje joj je pružala njena uloga. A imala je takođe običaj da se odjednom izgubi, obično uveče, da proučava svoju ulogu. Njeno držanje je bilo tako nemarno da niko nije razmišljao o tim povučenim noćnim bdenjima. No za Nensi su ona bila od životne važnosti i krajnje ozbiljna.

I tako se desilo da je, u četvrtak uveče, četvrtog dana

plovidbe, oko devet sati Nensi iščezla u svojoj kabini, i ovoga puta usredsređena na svoju ulogu, pustivši Madena da sam odvede Ketrin u bioskop. Bila je mračna i olujna noć. Filmovi, neka sirova komedija o jednom putovanju, i posle nje još jedan iskasapljeni putopis, bili su dosadni. Povrh svega, talasanje koje je zahvatilo brod sa strane, počelo je da ga polagano, neprijatno ljulja. Ove dve udružene okolnosti učinile su da je poseta bila slaba. No Ketrin nikad toliko nije uživala. Sedela je u polumraku, primajući duhom samo površno svetlo treperenje na platnu, zadovoljno svesna Madenovog prisustva i mučnog ali uzbudljivog probijanja broda kroz sve jače morske sile. U taj čas joj se Maden okrenu s onim svojim osmehom koji je tako dobro poznavala.

— Izgleda da će biti malo gadno — promrmlja on. — Kako se osećaš?

Ona odmahnu glavom, odgovorivši na njegov osmeh s pogledom punim vesele smelosti.

— U životu se nikad nisam bolje osećala.

— Hoćeš li da siđeš dole?

— Ne, ako ti ne želiš.

Baš se radosno ponovo okretala platnu kad joj odjednom nešto pade na pamet i zaustavi je. Zašto bi trebalo da joj bude prijatno da sedi tu i gleda taj drugorazredni film pri ovako neprijatnom ljuljanju po velikim talasima. I s očajanjem odjednom shvati da je to zbog toga što je tu Maden. Da, poslednje što je želela bilo je da se odrekne čudnog uzbuđenja toga trenutka. Osmeh joj se ugasi. Nagonski ona pokuša da misli. Ali za to nije imala vremena. Jer joj skoro odmah odjednom sve puče pred očima.

Maden je bio pružio ruku da pridrži njenu stolicu, koja je, nepričvršćena, sada pretila da će se pridružiti

ostalima u njihovom luđačkom ljuljanju. U sledećem trenutku brod se još jednom jako nagnu i baci snažno Ketrin prema njemu. Izgubivši ravnotežu, Ketrin je ležala u njegovom naručju, s obrazom prislonjenim uz njegov, s grudima prislonjenim njemu uz bok. Nekoliko trenutaka Maden ju je držao čvrsto da ne bi pala, dok je brod stajao nagnut. Sve se oko nje vrtelo, brod, more, sam svemir. Kad se brod ispravio, Maden je nežno vrati na njenu stolicu.

— Šta ću dobiti za ovo? — upita on. — Albertovu medalju za spasavanje davljenika na moru?

Ketrin nije govorila. Ni po cenu života nije mogla da izusti ni reči. Sedela je bledih usana, ukrućena, kao oduzeta zbog tog zaslepljujućeg otkrića koje ju je pogodilo, nepripremljenu i obezoružanu, kao munja. Volela je Madena. Volela ga je svom svojom dušom. Sve je bilo jasno, osvetljeno i užasno, njeno uživanje u njegovom društvu, njena želja za njegovom srećom, čak i način kako je gledala i iščekivala njegov osmeh, sve je bilo jasno, jasno i bolno kao prizor dugo skriven u tami, a sada otkriven jednim bleskom munje, tako jasnim i svetlim da je opalio oko koje nije ništa očekivalo. Obuze je smrtonosna vrtoglavica. Ona odjednom pomisli da će se onesvestiti. Snažno stegnuvši ruke, borila se sa slabošću. Sedela je nepokretna, dršćući u duši ne videći ništa, smrvljena.

Najzad se film završio. Svetlost se upalila, i oni koji su preživeli trepnuše jedan na drugoga u uzajamnom čestitanju. Ketrin, oborene glave, smesta krete prema palubi. Maden je išao za njom. Napolju, ona zastade. Skoro nikoga nije bilo u blizini. No i sama tišina ovoga mesta padala joj je još teže. Nije mogla da ga pogleda; činilo joj se kao da joj je duša razgolićena pod njegovim pogledom. A osećala je užasnu potrebu da sve zataji, sve što ju je razdiralo.

– Mislim da ću sada da siđem. – Kako je naterala sebe da joj glas bude sličan normalnom glasu, nije znala.

– Zašto već ideš? – upita je Maden, osmehujući se.
– Znaš da nas je Nensi molila da je ostavimo da uči ulogu. Hajde da prošetamo po palubi.

Njegov glas je bio savršeno prirodan. Ketrin nije mogla da prosudi da li je on pročitao njenu užasnu nesreću. Odvrativši pogled, ponovila je:

– Moram da siđem. Kasno je.

– Nije tako kasno, a danas se skoro i nismo šetali. A ti voliš, zar ne, da si napolju na palubi dok vetar duva?

Ali uz najneverovatniji napor volje ona se ohrabri da ga pogleda. Užasno ju je mučila prijateljska nedoumica njegovog pogleda.

– Pa ti idi – reče ona. – Taj glupi film me je izmorio.

– Pa, ako je tako – osmehnu se on s nevericom – poželeću ti laku noć.

– Laku noć. – Najzad je bila prirodna; onda, sileći svoje ukočene usne da se ravnodušno osmehnu, okrenu se i pohita niz stepenice, ostavivši ga samog na palubi.

Zastala je na palubi C, primevši ruku grlu, gušeći se od lupanja srca. Još nije mogla da se suoči s Nensi: najpre mora da se pribere, izlije svoju odluku u nepovratni oblik. Pomisao na Nensi izazva u njoj novo bolno osećanje. Idući brzo prolazom izišla je kroz otvor na gornjem delu palube. U mraku se sapplela o dizalicu i čekrk. Nije se obazirala. Nikakav fizički bol se nije mogao uporediti sa strepnjom njene duše. Najzad je stigla do kraja broda, i tamo, dok se držala za ogradu, telo joj se ljuljalo šibano vetrom, dok joj je lice bilo okruženo ogromnim praznim crnilom i užasnom grmljavinom mora, a duša obuzeta bolnim zanosom, ona se najzad predade grčevitim suzama.

Sutradan izjutra vetar se bio izduvao, nebo je bilo svetlo, a more, mada sveže, smireno. U deset sati, kad je na palubi za promenade Nensi prišla Madenu, Ketrin nije bila s njom.

— Zdravo! — uzviknu on. — Gde je drugi član družine?

— Član družine od jutros spava — odgovori ona veselo. — Ima glavobolju!

Maden ju je posmatrao s izvesnim iznenađenjem.

— Čuo sam neki dan kako je rekla da na brodu nikad nema glavobolju.

— Možda nije kucnula o drvo — reče Nensi osmehnuvši se. — Ne zijaj, dragi. Tvoja ljubljena je zdrava i savršeno se dobro oseća.

Maden se osmehnu na nju.

— Pa zašto onda nisi otišla na vežbe?

Nensi iskrivi lice. Bila je živahno izazivački raspoložena, vrlo različita od ozbiljne marljivosti od prethodne večeri. To se objašnjavalo reakcijom i osećanjem ugodnosti, izazvano svežim jutrom. Ona zadovoljno odgovori:

— Nemoj da me mučiš. Dok se ne venčamo. Sada se smiri i daj mi cigaretu.

— Pa ti nećeš da pušiš moje? — On je začuđeno pogleda. — Mislio sam da nećeš. Doneću ti.

Popeli su se liftom u glavni foaje. Maden joj poručio veliku kutiju njenih omiljenih cigareta. Dok ju je gledao, učinilo mu se da mu nikad nije lepše izgledala. Mršava, dečakog držanja, smela, u kaputu od kamilje dlake tesno pripasanom oko struka, izgledala je tako da mu je stao dah. Njeni meki uvojci bili su začesljani unazad. Bila je veoma zauzeta mazanjem usana.

— Voliš li me, Nensi? — upita je on tihim glasom.

Ona zastade. Iznenada je zapljusnu talas osećanja.

Njena površnost iščeze. Uдахnuvši, odjednom je shvatila koliko joj je stalo do Krisa, koliko joj on znači. Gledajući ga ozbiljno ispod trepavica, jednostavno odgovori:

— Iz sveg srca.

Nastade ćutanje. Njegovo lice se ozari. On je brzo uze za ruku. Za trenutak prsti im se dotakoše, a ondal osmehujući se malo zbunjeno ona se otrže, trudeći se da povрати ravnotežu.

— Zapamti da se nalazimo na sred Atlantika — izjavi lako, i uhvati ga pod ruku.

Stajali su za trenutak posmatrajući oglasnu tablu, a onda, kad su krenuli prema stepenicama, njegov pogled zaustavi se na cvećarnici. Odjednom mu nešto pade na pamet.

— Zaboga! Trebalo bi da pošaljemo cveća Ketrini. To će je obradovati.

— Odlična ideja — složi se ona.

— Pošalji karanfile. Ketrin ih obožava. A pogledaj, dragi, ove divne orhideje — zar nisu savršene? Baš mi se sviđaju.

Maden joj dobaci pogled i nasmeja se. Ušavši u radnju, naruči da se Ketrini pošalju karanfili. Orhideje je Nensi sama ponela.

Za vreme ručka nije bilo ni traga od Ketrin. Tek u dva sata su naišli na nju na pokrivenom delu gornje palube. Ležala je prijatno ututkana ćebadima u dugačkoj naslonjači i bila je savršeno mirna, a poslužavnik pored nje označavao je da je pojela bar jedan lakši ručak.

— Zdravo, dušo — uzviknu Nensi. — Kako glava?

— Mnogo bolje. — Ketrin se osmehnu na njih sabrano iz svoje ćebadi. I dodade okrenuvši se Nensi. — Mislima sam

da igrate tenis na palubi.

— Da, sada polazimo. Dosadno je, to takmičenje. Ali ti znaš Krisovu grozničavu energiju.

S izvesnim oklevanjem Madense umeša u razgovor.

— Prilično smose brinuli zatebe, Ketrin. Da li se zbilja dobro osećaš?

— Savršeno. Ali u poslednje vreme suviše radim. Do kraja putovanja ću se odmarati.

Maden je bio uporan, kao da nije zadovoljan:

— Tako je čudno izgledalo što te nismo videli danas za stolom. I jutros na vežbama — pa, mnogo si mi nedostajala.

— Žao mi je.

Gledao ju je, kao da ga je mirna neutralnost njenog ponašanja ostavila u neprijatnoj zabuni. Tiho pevušeći Nensi je krenula u pravcu teniskog igrališta, ali je Maden ostao kao da ne želi da pođe.

— Jesi li dobila karanfile koje smo ti poslali?

— Pa, da, Krise. — Ona zastade. — Ali molim te, nemoj se više truditi da mi šalješ cveće. Zaista, ne smeš.

Izgledao je još više zbunjen. Još uvek je oklevao Onda zapita, kao na neku iznenadnu pomisao:

— Da nisam slučajno učinio nešto što bi te naljutilo?

Njen pogled prelete preko njegovog lica pa se povuče.

— Da ne pravimo malo buke ni oko čega danas popodne? — promrmlja ona ljubazno. — Naravno da nisi učinio ništa da me naljutiš. Samo mi se čini da bih volela da budem malo sama.

On pocrvene. Za trenutak, bolan izraz zadrža mu se u očima. Onda mu lice ponovo postade normalno

— Izvini, Ketrin — reče tihim glasom. — Zaboravio sam na tvoju glavobolju. Izvinjavam se što sam ti dosađivao.

Okrenu se i pođe za Nensi.

Ketrin se zavalj u stolici, s knjigom na krilu, očigledno zaneta posmatranjem dalekog mora i neba. Niko ne bi pogodio kakav je bol podnosila, nepodnošljivu težinu koja joj je ležala na srcu i ubijala je. Izgledalo joj je kao da je, svesno i namerno, zabila sebi nož u grudi. Bilo joj je hladno. Sve što joj je ostalo bio je mali plamičak utehe, mirna, čista misao da je počela ono što je odlučila u toku dugih časova neprospavane noći. Po bilo koju cenu, i dalje će se truditi da sačuva svoju nezavisnost. I umreće pre nego da baci senku na Nensinu sreću.

Sledeća dva dana prošla su brzo, ubrzana brzim približavanjem broda Njujorku. Plovidba je bila naročito pogodna, i oni su se nadali da će ugledati brod svetionik Nantaket u petak ujutro. Zajedno s tim nagoveštajima kraja puta, došlo je do pojačanja društvene aktivnosti, prema kojima je, izjavivši da se mora odmoriti, Ketrin zadržala stav ljubazne uzdržljivosti. Morala je da prisustvuje izvesnim priredbama, ali je uglavnom uspela u naporu da se povuče. Nekoliko puta je uhvatila na sebi Madenov tajni pogled, no, sve do večeri svečane igranke, bila je pošteđena potrebe da ostane s njim nasamo.

Igranka, ta neizbežna prilika za šampanjac, visoke čaše, šešire od hartije i sve one grozničave karnevalske efekte visila je nad Ketrinom kao ispit njene snage, kao iskušenje od koga nikako nije mogla pobeći. Počelo je sasvim lako, jer je za vreme večere uglavnom razgovarala s kapetanom i ledi Blendvel, odražavajući svu onu tobožnju zadubljenost u prazne pomorske izraze jednoga i egzotično brbljanje drugoga. Ali kad je orkestar zasvirao, i kad su šarene svetiljke osvetlile sobu sa stubovima, svet je počeo da igra, i napetost njenih živaca se povećala. Sedeti i osmehivati se, praveći vedro neuzbuđeno lice prema svoj

toj veselosti, bilo je taman onoliko koliko je mogla izdržati. Imala je neko užasno osećanje da bi se na neki način mogla odati. To je učinilo da je izgubila malo od svoje pribranosti i navelo ju je na jednu grešku.

Stari kapetan ju je zamolio za igru i ona je, neoprezno, misleći da je sve bolje od njene sadašnje neaktivnosti, prihvatila. Pošto se prijatno naokretao s njom po podijumu, vratio ju je na mesto. U tom trenutku osetila je Madenov pogled na sebi. Dotle je sve igre igrao s Nensi, ali sada je ustao i zamolio je da sledeću igru odigra s njim.

Za trenutak, koji je izgledao duži od godine, Ketrin je oborila pogled na sto, dok joj je krv u venama bolno udarala.

– Ne igram baš sjajno – izvini se ona najzad.

– Oh, igrač – odgovori on. – Upravo sam te video.

Nensi se naže držeći cigaretu među crveno namazanim noktima. Imala je na sebi crnu haljinu, od koje joj je kosa izgledala još sjajnija, i cipele sa visokom potpeticom. Ljubazno se osmehivala.

– Hajde, Ketrin. Izdrži s njim meni za ljubav.

Nije bilo spasa. Ketrin ustade i pođe s Madenom na podijum. On je zagrlj rukom i oni zajedno krenuše. Držao ju je čvrsto i mada je bilo jasno da nije bio stručnjak, koraci su mu se kretali uporedo s ritmom muzike.

– Zašto nisi htela da igrač sa mnom? – upita on najzad. Glas mu je bio prirodan i tih.

Sada, pošto joj je bila presečena svaka odstupnica, i pošto je bila u njegovim rukama, ono čudno udaranje lupalo joj je u talasima u ušima. Ugrizavši se za usnu, Ketrin skupi svu svoju odvažnost da se održi. Pošlo joj je za rukom da se blede osmehne.

– Suviše sam stara za te stvari.

– Kakva glupost! – izjavi on svojim lakim osmehom.

– Rekao bih da si tek počela.

– Pa, recimo da mislim na druge stvari. O sutrašnjem iskrcavanju, i poslu, i svojim budućim planovima.

Za trenutak ništa nije bilo rečeno. Muzika je i dalje svirala u polaganom, upornom ritmu. Ona oseti njegov pogled na svom licu.

– Izgleda da tebe moji planovi mnogo ne zanimaju – reče on najzad.

– Naravno da me zanimaju. – Pokušala je da svom glasu da pravi prizvuk nemarnosti. – Hoćeš li malo da svratiš u Njujork?

– Da, mislio sam da provedem tamo nekoliko dana s Nensi, da joj ga malo pokažem. Onda sam mislio da obe svratite malo u Vermont da se upoznate s mojom majkom i nekim našim rođacima u Grejvilu.

Ketrinino lice je izgledalo uznemireno.

– Ne znam hoću li moći da dođem.

– Ja sam posetio i tvoju majku – opomenu je on s čudnim osmehom ubeđivanja.

Oboje začutaše. Živo je osećala svoj položaj.

– Onda, vrlo dobro – reče nespremno. – Pokušaću da pođem.

– Sjajno – reče on brzo. – Voleo bih da vidiš nešto od naše vermontske okoline. Kako sam je ja voleo kad sam odlazio tamo o raspustu kad sam, bio dete. U stvari, i sada je veoma volim! – On ponovo zastade, pa ne menjajući glas nastavi tiho: – Uzgred budi rečeno, Ketrin, šta se to desilo između tebe i mene? Bilo je pre sjajno, ali sada više nije tako dobro. Ti si me odbacila. Drugi to ne osećaju, ali ja osećam. No, ja samo želim da ti kažem jedno: Ketrin, ti si sjajna osoba. Veoma cenim tvoje prijateljstvo, ne samo zbog toga što se ženim s Nensi, već zbog tebe same. Zar ne možemo ponovo da budemo prijatelji?

I pored sve njene hrabrosti, Ketrin obuze neki užasan strah. Želela je po svaku cenu da se kloni Madena, zbog Nensi. Ali sada je odjednom osetila da je njena promena u ponašanju postala upadljiva i nepametna. Boreći se između te dve struje, osećala se kao u zbrci u kojoj se nije snalazila.

— Nesumnjivo grešiš — reče ona mucajući. — Ja bih rekla da sam u poslednje vreme bila prilično razdražljiva, ali to je zbog toga što nisam bila raspolo žena. Nisam želela da naškodim našem prijateljstvu.

— Hoćeš li da kažeš da ti sama ništa nisi primetila?

Ona odmahnu glavom.

— Tako — reče on i zastade. Onda, sa skoro začuđenim osmehom: — Pa, u tom slučaju tu se ništa više ne može učiniti.

Muzika prestade i oni se vratiše svom stolu. Neko je bio ponovo napunio Ketrininu čašu. Ona brzo ispi šampanjac, koji joj je mravinjao u žilicama, povrati je. Kad je digla oči, Maden je ponovo igrao s Nensi, a doktor, prilazeći, tvrdio je da je sada njegov red. Posle je igrala s gospodinom Pimom, koji nikad nije propustio da je izdvoji u znak pažnje, i još jednom sa kapetanom. Onda, kad su neki ustajali od stolova, izvinila se i otišla u svoju kabinu.

Nije mogla da čita, a i san je izgledao isto tako nemoguć. Ležala je boreći se protiv brze povorke misli koje su je nemilosrdno pritiskale, terajući je da se prevrće sa jedne strane na drugu. Pred zoru je ipak zaspala dubokim snom, i kad ju je sobarica probudila, bili su u luci i polagano plovili, dok se panorama njujorškog neba pružala iznad luke. Taj vidik koji je bio opipljiv dokaz kraja putovanja, čvrste zemlje i nade u spas, vratio je Ketrini malo pouzdanja. Brzo se obukla i izišla na palubu. Bila je odlučila iznad svega da ne pokaže ništa, da ništa ne oda, da do kraja izvede svoju nameru.

Ketrin je zatekla Madena i Nensi na gornjoj palubi, napred, kako posmatraju izvanredno ocrtani obris grada koji kao da se dizao i ispunjavao nebo u izvanrednim slojevima kao moderni Akropolj. Njena mirnoća samo ju je ponovo umirila i pružila joj novo samopouzdanje.

— Lepo, zar ne? — primeti ona, uključivši Madena u svoj pozdrav. — Milo mi je što si ovako pružio Nensi njen prvi pogled na grad.

— Da, izgleda prilično lepo — reče Nensi. Njeno malo lice je bilo usredsređeno na neuobičajen način. — I to je uzbuđenje, prvi put doći u Ameriku.

— Kao Kolumbo — nabaci Ketrin veselo.

— Tačno — složi se Nensi. Oči joj se skupiše. — Samo će ovoga puta Amerika otkriti mene.

U to priđe gospodin Pim, ozbiljniji i svemoćniji nego ikada. Izdvojivši Ketrin, on tajno promrmlja:

— Novinski izveštači su na brodu, gospođice Lorimer. Pomislio sam da biste hteli da za njih odvojite trenutak, kao obično.

Ketrin je razumela njegov prijateljski nagoveštaj, njegovu želju da njenom dolasku s Holbajnom pruži prodajnu vrednost. Niko nije bolje poznavao trgovinu vestima od mirnoga gospodina Pima. Okrenuvši se, Ketrin opazi grupu izveštača kako joj se približavaju. Uglavnom su to bili mladi ljudi,iskusni i poslovni, s podignutim okovratnicima i nabijenim šeširima.

— Jutro gospođice Lorimer — primeti prvi dodirnuvši obod šešira.

Ketrin u njemu poznade Kelija, iz vodećih večernjih novina.

— Milo mi je što vas opet vidim — reče on. — Kako poslovi? Čujem da imate sjajnu priču o toj maloj starini koju ste doneli.

Ketrin klimnu glavom, pripremivši se da privlačno oglasi svoju minijaturu. Ali u istom trenutku pogled joj pade na Nensino lice, okrenuto grupi sa nekom vrstom nestrpljive prodornosti. Odjednom je savlada talas osećanja i izbrisa joj sve misli o sebi. Nagonski, ona reče:

— Dovala sam nešto mnogo interesantnije nego što je antika. Ta mala slika nije tako važna. I u svakom slučaju može da čeka. Ali volela bih da upoznate moju sestričinu, Nensi Šervud. Došla je da igra u Bertramovoj novoj drami. Ako želite unapred kopije i fotografije, sada imate priliku da to dobijete. Jer, opominjem vas, Nensi će biti šlager predstave.

Devet pari očiju odjednom se prebaciše od Ketrin na Nensi, a devet oboda šešira odjednom bi podignuto u isti mah. Nastade ćutanje.

— Pa, gospođice Lorimer, — reče gospodin Keli sa ubeđenjem — slutim šta govorite. Šta mislite, momci?

Dok je Ketrin stajala po strani, kamere blesnuše i pitanja zapljusnuše Nensi. Ona se odazva bez treme, sa sjajnim osmehom, ljupko hrabrog držanja.

— Hvala, Ketrin — reče zadihano, kad se sve završilo.
— Samo sam takav početak želela.

Sada su bili jedno pored drugog, i Maden se okrenu od ograde, odakle je posmatrao prizor na donjoj palubi. Prvi put toga jutra on se obrati Ketrini.

— Nensi mi je obećala da će sa mnom ručati u *Valdorfu*. Hoćeš li — hoćeš li i ti da pođeš?

Ketrini pođe za rukom da sa žaljenjem odmahne.

— Posao, — reče ona sa slabim, bezličnim osmehom.

— Sada počinje trka.

— Ali nećeš zaboraviti Vermont?

— Ne — morala je da kaže. — Neću zaboraviti.

Zajedno su napustili palubu, a onda, oprostivši se od

svih svojih prijatelja na brodu, Ketrin brzo prođe kroz carinu. Tu, slučajno, ili namerno, izgubi Madena i Nensi, i tako na Vest stritu pozva taksi i sama se odveze u hotel.

Glava 7

Kao da je to protivotrov stalnom bolu koji sada kao da uopšte nije napuštao njene grudi, Ketrin se odmah latila posla. Onoga trenutka kad je stigla u Tauer Karlton, gde je uvek imala apartman, telefonirala je Brežeu, svom američkom menadžeru. Breže, koga je samo njena želja sprečila da je sačeka na pristaništu, očekivao je njen poziv i izjavio da odmah dolazi. Jedva je imala vremena na se osvrne po malom apartmanu, sa dekoracijama u zlatnom i zelenom, u kome je tako često stanovala; da još jednom baci pogled na prekrasan vidik, trideset spratova niže, velikog kanjona Pete avenije; da primi gospodina Lenca, šefa hor tela, koji se pojavio s voćem, cvećem, i s iskrenim izrazima zadovoljstva što se vratila, obavestivši je pored toga da je apartmanu dodata još jedna spavaća soba za gospođicu Šervud; pre nego što je Breže upao, ispruženih ruku, dok mu je mala brada podrhtavala sa iskrenim glasnim pozdravom.

Žorž Breže bio je Parižanin, specijalista za nakit i satove osamnaestog veka, koji je, došavši u Njujork da zaradi imanje, tu besmisleno propao, pa ga je Ketrin doslovno spasla od gladi.

Pošto ju je poljubio u ruku, sručio joj veliku gomilu komplimenata na glavu i najzad zauzeo mesto na sofi, prislonio je vrh svog poznatog štapa na usne kao da želi da utiša svoju neskromnu govorljivost, očekujući njena pitanja i zapovesti.

— Pa, Breže, — reče Ketrin, zavalivši se na stolici i ozbiljno ga posmatrajući — donela sam minijaturu.

— Dobro, gospođice Lorimer.

— Nadam se! Kažite mi sada: da li ste uredili sve sa

Brentom? Tačno kao što sam vam pisala?

— Sve je uređeno. — Breže je kotrljao slovo r s velikim zadovoljstvom. — Brent će stići u Njujork za deset dana. U sredu sedmoga, u tri sata, dolazi k nama da proveri, minijaturu. I da je kupi, gospođice Lorimer. Videćete. Eto tako. Sigurno.

Ketrin stisnu zube.

— Nadam se da je to tačno, Breže. Uostalom, dobro ste učinili. U međuvremenu, stavićemo minijaturu u izlog, u izuzetan okvir na podlozi od crvenog somota, da je vidi čitav Njujork. Neka je vide i svi trgovci, — Ašer i svi ostali. Mnogo će pričati a to mnogo pomaže. Ne želim da naš prijatelj Brent pobegne s pomišlju da je spremna da mu padne u šake po njegovoj ceni. To mora biti naša cena. Razumete li, Breže?

— Pa, da, gospođice Lorimer. Samo sada je situacija prilično teška.

— Teška? To bi bilo suviše prosto objašnjenje. Slušajte, stari prijatelju, bolje da shvatite. Ako mi tu minijaturu ne prodamo za sto hiljada dolara, možemo oboje da počnemo da tražimo novo zapošljenje.

Breže napravi složen pokret, podigavši ramena, s puno simpatija, pomalo izvinjavajući se, no uglavnom optimistički.

— Prodaćemo je, gospođice Lorimer. A onda ćemo opet napred. Kažem vam, poslovi zastaju. Kad bismo samo preturili preko glave tih nekoliko sledećih nedelja, bili bismo na konju.

Ketrin klimnu glavom. Pogled joj je odjednom izgledao udaljen, nedokučiv.

— Da, — odgovori ona — samo tih nekoliko sledećih nedelja, a onda će sve biti u redu.

Uz snažan napor ona se trgnu, ustade i stavi šešir.

– Idemo da uramimo Holbajna. Uzgred budi rečeno, možda biste voleli da ga vidite?

Uzevši minijaturu Breže ju je posmatrao sa strahopoštovanjem, očaran.

– Divno, divno – promrmlja najzad.

Pored njega, Ketrin je novim očima posmatrala minijaturu, dirnuta nekom neodređenom novom samilošću. Portret je za nju sada živio, okružen nekim čudno ljudskim interesovanjem. Tu, u tim crtama lica koje su imale neke sličnosti s njom, počivao je nagoveštaj jednake tuge. Tu je, možda, bila sudbina usamljenosti i tuge, koju i ona mora prihvatiti. Postepeno, Ketrini se činilo kao da se nešto izliva iz nje, kao da se njen duh, dršćući na ivici svetlosti meša s duhom Lisi de Kersi. Bilo je to čudno osećanje, osećanje pretapanja u prostor i vreme, neko slabo odbijanje odjeka prošlosti koje se čuje usred zaglušne buke ovoga velikog grada, same u tajnim kutovima njenog srca.

Breže ponovo progovori.

– I, za čudo, gospođice Lorimer, tako jako liči na vas.

Ketrin brzo odmahnu rukom, pokretom koji je skrivao ranu koju su joj te reči nanele. Ona odgovori skoro grubo:

– Ako mi to još neko kaže, gađaću ga. – Okrenuvši se naglo pođe vratima.

Zajedno su pošli niz aveniju prema kancelariji, majušnoj prostoriji, zguranoj između jedne otmene krojačke radnje i pomodne cvećarke. Uz put, pošto je bilo prošlo jedan, Ketrin pozva starog Brežea na ručak; i pošto nisu imali nikakve iluzije o ekonomskoj situaciji, otišli su Cajldsu, gde su uzeli po sendvič s kiselim krastavcima a zatim kafu i kolač.

Odbacivši svoje neraspoloženje, Ketrin je uživala u pikantnoj, tipično američkoj hrani. Gomile prodavačica oko nje, koje su jurile za vreme pauze oko ručka, oživeli su u

njoj sećanje na njenu karijeru. Bila je uzbuđena takođe i kad su stigli u radnju da stave minijaturu u mali izlog uokviren bronzom na podlogu od tamnocrvenog đenovskog somota i kad je pomislila kako je baš taj jednostavni čin tipičan za čitavu njenu sadašnju nameru.

Kad je Ašer navratio u posetu da sve osmotri, bilo joj je milo zbog njegovog očiglednog odobravanja. On je bio najveći stručnjak među njujorškim trgovcima, i ona je opazila da je njena kupovina ostavila na njega prijatan utisak. Ali kasnije, dok se sama vraćala u hotel, raspoloženje je napusti, i obuze je fizička tromost.

Po povratku u apartman opazila je da je Nensi stigla, i da se, pošto je razbacala stvari po spavaćoj sobi, što je smatrala raspakivanjem — opružila na kauču ispod lampe za čitanje s poslužavnikom sa čajem pored sebe. Ovaj prizor, sa svim njegovim blagim hedonizmom, malo osveži Ketrin. Ona zbaci cipele i navuče papuče. U sledećem trenutku skinula je kostim i, u staroj solidnoj popodnevnoj haljini golubije sive boje, sede pored Nensi, nalivši sebi čaj. Primetila je, stegnuvši malo usne, da je Nensi prezrivo odbila uobičajenu malu muslinsku kesicu s čajem koju je obično služio hotel, zamenivši je svojom ličnom mešavinom koju je Ketrin naročito bila donela iz Londona.

— Jesi li se lepo provela? — upita veselo.

— Divno, draga. — Nensi diže pogled sa svoje uloge i upravi svoje velike, sjajne oči na Ketrin. — Najprijatniji ručak, s odličnim ostrigama — i s nečim divnim što se zove mlad golub. Onda sam odvela Krisa u pozorište. Svi su bili divni. »Imperijal« stiže idućeg četvrtka sa Bertramom, Polom Brentom i ostalima. Onda počinjemo probe. Zavolela sam Njujork, Ketrin, a kladim se s tobom da će i on mene zavoleti.

Nensi se posluži poslednjim keksom i nastavi

zadovoljno ga žvaćući:

— Nisi videla novine, zar ne, draga? Tamo su na podu pored tebe. Prilično zabavne, uglavnom. Pola stupca najviše i četiri divne fotografije,

Ketrin podiže novine i pažljivo pročita.

— Da, divne su — primeti kad je završila. — Sasvim si osvojila Ameriku!

Nensi se osmehnu, zatim se opruži kao zadovoljna mačkica.

— Svi su prema meni tako divni, Ketrin. Kris je bio ceo dan tako zlatan. Užasno sam zaljubljena u njega, zbilja. Znaš, on hoće da se venčamo odmah posle premijere. A i ja mislim da ću morati. Biće sasvim zabavno, ako budem glavna na premijeri — a mogu da ti kažem, draga, sve mi se čini da ću uspeti! — i posle se venčam u pravom romantičnom stilu. — Ona odjednom ućuta. — Ti voliš Krisa, zar ne, draga?

— Znaš da ga volim.

— On tebe voli — nastavi Nensi. — Mnogo te voli. Danas za vreme ručka pričao je o tebi. On želi da sutra ili prekosutra s nama ručaš u njegovom apartmanu u *Valdorfu*.

Ketrin začuđeno pogleda u Nensi.

— Hoćeš da kažeš da je on odseo u *Valdorfu*?

— Da, draga. Zašto da ne? Oh, znam da Kris voli male mirne hotele, — osmehnu se ona — ali ja više volim blistavu svetlost. I nagovorila sam ga.

— Ali tamo je užasno skupo. — Ketrin odjednom donese odluku. — Slušaj, Nensi, jesi li ti sigurna da Kris može sebi da dozvoli svu tu jurnjavu za tobom, cveće, poklone, skupe hotele? Ako ne može, nije pošteno tražiti to od njega.

— Nije se žalio — odgovori hladno Nensi.

— Zar ti misliš da bi se on požalio? On nije takav. Nerado to govorim, Nensi, ali treba da budemo poštteni u tom pogledu!

Nensi se osmehnu svojim bezazlenim osmehom.

— Ne brini, draga, s Krisom je sve u redu. On je ono što u Klivlendu nazivaju velikim gazdom. Mala ptičica je to rekla Nensi. Hajde, ne mršti se. Neću oko toga da se prepirem. Danas popodne sam se dovoljno svađala zbog tog putovanja u Vermont.

Nastade ćutanje. Nensi je očigledno bila u svom najveselijem i najpovršnijem raspoloženju, raspoloženju koje je za Ketrin uvek bilo najneprijatnije.

Ketrin reče najzad:

— Hoćeš da kažeš da Kris želi da ideš s njim da upознаš njegovu majku?

— Da — reče Nensi klimnuvši glavom u znak mirenja sa sudbinom. — I sve stričeve do četrdeset drugog kolena. I hor seljaka, valjda. Traži da pođemo u četvrtak. Na dva-tri dana. I to baš kad sam se sva naoštrila na probe. Možeš zamisliti? Po ciči zimi, odbaciti Njujork radi nekog od boga zaboravljenog sela.

— Neki ljudi vole selo.

— Neka im bude.

— Moraš ići — reče ozbiljno Ketrin. — Zbilja.

— Onda ti moraš sa mnom — obrecnu se Nensi Ketrin se namršti duboko zamišljena. Videla je da mora poći, inače Nensi uopšte neće ići.

— Ne mogu u četvrtak — reče ona polako. — Ali ako želiš, doći ću dan docnije.

— Dobro — odgovori Nensi s osmehom. — Moraću se s tim pomiriti. A sada, dosta je bilo tog razgovora. Uključi radio pa da čujemo malo živahne muzike.

Glava 8

U petak ujutru Ketrin je sedela u ekspresu koji polazi u 8,30 za Vermont, na putu za Grejsvil. Bila je sama, pošto su Nensi i Maden otišli dan ranije i, utonula u tapacirani topli pulman, trljala je zamagljeni prozor prstima u rukavici puštajući da joj pogled upija zaleđeni predeo koji je bez daha jurio pored nje. Napolju je bila ciča zima. Voz se kotrljao kroz zamrznutu zemlju, sve dalje i dalje, brže i brže, prevaljujući razdaljine koje su bezgranično jurile napred.

Dan je prolazio. Pred kraj večeri Ketrin je morala da presedne u lokalni voz. Onda dalje, u crvenu izmaglicu zalaska sunca koja se spuštala na ogoljenu zemlju s nekim čudnim nebeskim sjajem. Pola sata kasnije kondukter prođe kroz hodnik.

— Grejsvil za pet minuta, gos'đo — promrmlja on učtivo.

Lako uzbuđenje obuze Ketrin — osećanje da se približava određenom mestu, pomešano s iščekivanjem, radoznalošću i izvesnom strepnjom. Odjednom se začu šištanje pare i oštro škripanje kočnica, i onda se voz naglo zaustavi, a ona se nađe na malom pustom peronu, kao jedini putnik koji je sišao s voza, s koferom kraj sebe, dok joj je oštar vetar brisao obraze, a pogled pretraživao pustu stanicu s nervoznim iščekivanjem.

Odjednom se jedan čovek odvoji od tamne pozadine praznog staničnog zaklona i pođe prema njoj. Bio je to stariji, žilav čovek, krivonog, u kratkom kožnom kaputu i šoferskoj kapi, ispod koje se njegovo izborano lice osmehivalo u znak ljubazne srdačne dobrodošlice.

— Vi ste, verovatno, gospođica Lorimer — izjavi on

raširivši usta u osmeh. — Ja sam Hiki. — On prihvati njen kofer. — Hajdemo, automobil mi je napolju.

Ketrin se uputi s malim čovekom do automobila ispred stanice, visokih zelenih kola s pokretnim krovom, starih najmanje deset godina, ali tako dobro očuvanih i neoštećenih da mu se karoserija sijala kao uglačana, a metalni delovi se caklili kao ogledalo, čak su i gume bile besprekorno očišćene. Hikijev ponos zbog mašine bio je tako očigledan kad je uveo Ketrin, upalio motor i pokrenuvši stare klipove mirno krenuo niz Glavnu ulicu. Napolju je bilo malo sveta, ali onima koji su hodali pločnikom Hiki je mahao rukom, u znak iskrenog pozdrava i potpunog razumevanja.

— Nema mnogo sveta — obavesti on Ketrin društveno. — Skoro svi otišli na klizanje. Sezona baš počela, i svi mnogo vole klizanje.

— Da li je dobro klizalište? — upita Ketrin osmehujući se malo za uzvrat.

— Svakako — odgovori starac sa svojim ljubaznim osmehom. — Ako nije dobro, trebalo bi da bude. Ovde ima trideset milja zamrznutog jezera.

Kao da želi da podvuče svoju opasku, on doveze kola do jedne raskrsnice i sa živahnom pantomimom pozva jedan par koji je odmicao na klizaljicama, koji ga pozdravi i smejući se, da se popnu u odeljenje za prtljag. Bila je to jedna devojka i njen brat, Madenovi rođaci u drugom kolenu. To je Hiki poverio Ketrin kad su ponovo krenuli. Enciklopedijska brbljivost starog momka zbilja kao da nije imala granica. Dok je pričao dalje, s privilegijom starog sluga a takođe i lokalne znamenite ličnosti, a kojoj je to i poznato, Ketrin, koja se zabavljala slušajući ga, ipak je našla vremena da posmatra vetrovit no prijatan prizor. Put, koji je ostavljao grad za sobom, silazio je do jezera, prekrasne

zaleđene vode, i vijugao duž obale, oivičene žalosnim vrbama i brezama. Negde daleko planinski greben dizao se u mrak koji se spuštao. Zveka klizaljki se čula u daljini. A onda, ploveći sa istoka, pojavi se bleđ polumesec.

Nešto od te čudne čarolije trenutka obuze Ketrin i ona oseti tajanstveno pevušenje u svojoj krvi. Ona je ćutala dok je, sa mnogo priče i uz praskav bučan smeh Hiki istovario svoje ostale putnike na malom proplanku pored privatne kućice za čamce, a onda okrenuo kola prema beloј kući koja je stajala na kraju puta usred voćnjaka punog krivog jabukovog drveća. Bila je to jednostavna, skromna stara kuća u kolonijalnom stilu sa čisto džordžijanskom fasadom. Trenutak kasnije kola se naglo zaustaviše i vrata se širom otvoriše. Onda se Ketrin nađe u predsoblju rukujući se sa gospođom Maden lično.

Odmah je znala da je to Krisova majka, jer je sličnost bila tako očigledna u toј visokoj i mršavoj ženi. Njeno lice izgledalo je isto kao Madenovo. I kod nje se naslućivala ista ona mirnoća i izvesna postojanost, kao da je stega koju joj je nametnuo život vaspitavala u njoj strpljenje, duševnu snagu i blagost. Njene oči, koje su imale čudnu dubinu, počivale su na Ketrini toplo i ljubazno.

— Mora da ste se smrзли — reče ona kad su izmenile uobičajene pozdrave. — Hodite da se ugrejete u svojoj sobi.

Okrenu se i pokaza Ketrini kuda da se popne u spavaću sobu sa ulice gde je živahna vatra gorela i pucketala u otvorenom holandskom kaminu, bacajući veseli plamen na široku postelju, fine čipkane zavese, masivnu komodu i čvrste stolice.

— Nadam se da će vam ovde biti udobno — reče gospođa Maden sa iznenadnom stidljivošću koja pogodi Ketrin pravo u srce. — Vrlo je jednostavna. Ali, najzad, i mi smo jednostavni ljudi.

– Divno je – divno – odgovori plaho Ketrin.

Gospođa Madan se osmehnu laganim uzdržanim osmehom od koga je zračilo njeno ozbiljno lice. Izgledalo je kao da traži reči da izrazi svoje zadovoljstvo, ali bilo je jasno da joj reči nisu dolazile. Zastala je za trenutak na pragu, uverivši se da se sve nalazi Ketrini pri ruci, a onda, napomenuvši da će večera biti odmah poslužena, tiho iziđe.

Trideset minuta kasnije Ketrin je sišla u salon, dugačku i jako osvetljenu sobu koja se otvarala na predvorje, i sada je bila puna raznog neočekivanog sveta. Društvo sa klizanja bilo se vratilo, povevši mnogo prijatelja i sveta iz sela. Sada je Ketrin prvi put osetila gostoljubivost doma na Lejksajdu.

Maden i Nensi stajali su pored vatre s nasmejanim parom koji se vozio u prtljažniku a koji je sada bio predstavljen kao Luk i Beti Lou. Pored njih, na visokoj stolici za ljuljanje, bio je ujak Ben Emet, brat gospođe Maden. Onda je ušao doktor Edvards, malog rasta i otrcan u debelom pilotskom kaputu; pa tata Valters, debeo i ćelav, lukavih i žmirkavih očiju. Posle toga, Semi Emet, Benov unuk, pegavog nosa i, kao i Luk, s iglom koleškog društva na prsluku. I mnogo drugih, mladih ljudi i žena u svetlim džemperima, obraza i očiju zažarenih od vetra, koji su se smejali i pričali na kraju sobe.

Ketrini je bilo potrebno izvesno vreme da obiđe taj veliki skup, ali, uz pomoć gospođe Maden, koja je tu stvar uzela ozbiljno, najzad je bila svakome predstavljena. Nije bilo ničeg značajnog u tom skupu, koji se sastojao od običnog i, u ponekom slučaju, skromnog sveta, koji je izgledao kao da mnogo radi da bi zaradio sebi za život. No svi su bili otvoreni i nenamešteno ljubazni što je razoružavalo više nego sve lepo ponašanje na svetu.

Ketrin nije imala prilike da mnogo razgovara s Nensi i Krisom, jer ju je gospođa Maden uzela pod ruku, pa je celo društvo odmah pošlo na večeru.

Ketrin, gladna od dugog putovanja i svežeg vazduha, jela je s dobrim apetitom. Među tolikim ljudima bilo joj je nemoguće da se usredsredi na svoje lične reakcije. Maden, u tamnosivom džemperu, sedeo je u dnu stola i stalno je sekao jelo, Nensi, u polovini stola imala je na licu izraz koji je bio skoro rasejan. S viljuškom u jednoj ruci i cigaretom u drugoj, pušila je i jela, jedva slušajući razgovor Semi Emeta sa svoje desne strane. Instinktivno, Ketrinine obrve se u nedoumici namršтите. Ali njeni prvi susedi, Valters i mali doktor Edvards, nisu joj pružali vremena za razmišljanje.

— Morate probati ovo kupinovo vino, gospođice Lorimer — nagnu se ozbiljno doktor Edvards — to je domaći proizvod Suzane Maden. Garantovano sprečava nazeb.

Ketrin je probala dobro začinjeno vino složivši se da je odlično i osmehnu se na malog doktora.

— Trebalo bi da malo ponesete kad obilazite bolesnike. Mora da je težak posao ići okolo po ovoj ciči zimi.

On se zagleda u nju svojim okruglim očima, a onda ga obuze iskreno, bezglasna veselost.

— Narod me samo zove doktorom. Nisam ja doktor. Ja samo držim jednu bednu apoteku na Glavnoj ulici pored baptističke crkve.

Ketrin obori oči, napola zbunjena što je pogrešila u pogledu društvenog položaja svog suseda. Ali on nastavi, potpuno neuzbuđen, na onaj isti skromni, prijateljski način.

— Nismo mi ovde u ovim krajevima svi bogati, gos'đo. Mada je Kris Maden uspeo, on nije zaboravio da ga je Džo Edvards vodio na pecanje kad mu nije bilo više od

sedam godina.

— Zbilja? — upita Ketrin zainteresovana.

— Svakako. Kad je Kris dolazio svom ujaku Benu preko letnjeg raspusta. A i Suzani je bilo kanda u ono vreme teško da odvaja za put. Pa šta onda? Odlazili smo na jezero i zaboga! trebalo je da vidite dečakovo lice kad je prvi put izvukao svog velikog grgeča.

Ketrin se za trenutak ukaza pred očima taj prizor; čamac izbeljen od sunca kako se leno ljuljuška po namreškanom jezeru, savijen štap, srebrna riba se praćaka na srednjoj dasci i Krisovo detinje lice, usplamtelo, jako uzbuđeno, no čudno napeto. Čutala je. Jasno je videla vezu koja je vezivala Madena za rodno mesto njegove majke. Shvatila je zašto ga vole, zašto je poznat i poštovan. Sada, pošto je postao zreo čovek koji je uspeo u životu, bio je ipak i dalje sinčić Suzane Emet iz Grejsvila.

Kad je večera bila gotova, vratili su se u salon. Za jednim stolom sklopljena je ozbiljna partija bridža, a za drugim neka živa igra koja se zvala *Životinjske krcaljke*. Mladi Semi Emet pozvao je Ketrin da peče kestenje na žeravici.

Ketrin sede na tepih pred kaminom. Svuda oko nje u sobi vladala je živost i veselje. Zabava oko okruglog stola, gde je Maden bio središte igre, rasla je brzo i žestoko. Jednom ili dvaput učinilo joj se kao da Krisov glas zvuči usiljeno veselo. Ali nije bila sigurna, a od topline vatre joj se dremalo i osećala se prijatno umornom. Pola sata kasnije poželela je tiho laku noć gospođi Maden i popela se u svoju sobu.

Ali nije dugo bila tamo kad joj se pridružila Nensi s neizbežnom cigaretom između usana.

— Srećna što si se izbavila? — upita nemarno.

— Izbavila čega? — upita Ketrin iznenađeno.

Nensi ne odgovori. Ali malo slegnu ramenima.

— Nensi! — uzviknu Ketrin direktno. — Zar ti se ovde ne sviđa?

Nensi malo podiže obrve.

— Jako je lepo, draga. Malo komično, možda.

— Komično? — reče Ketrin.

Nensi klimnu glavom. Videla je da Ketrin nije shvatila njeno raspoloženje, i to je natera da bude uporna. Ona poče otežući:

— Previše prevlaka po nameštaju, draga. A siromašni rođaci mnogo jedu i smeju se na sve. A seoske usedelice koje se kikoću i citati iz Svetog pisma nad krevetima.

Ketrinin pogled pođe za Nensinim do uokvirenog ručnog rada na zidu.

— To nije citat, — reče ona kratko — to je model, i odlično je urađen.

— Pa, uostalom — reče Nensi u iznenadnoj provali nervoze — nije za mene. Poludela bih da ovde provedem nedelju dana. Mislim da su ovde nepoverljivi prema meni jer sam glumica. Kad god zapalim cigaretu, pogledaju me kao da sam neoprostivo zgrešila. U ovom bednom malom selu nema čak ni pristojnog bioskopa. Zašto Kris nije mogao da nam pokaže svoje rođake u Klivlendu, ako je već morao da nam ih natovari na vrat? Hvala bogu što se prekosutra vraćamo u Njujork.

— Nensi!

— Oh, izvini, Ketrin! — Nensi se naglo smekša. Usta joj se opustiše. Stajala je a njene široke oči bile su pune kajanja. — Znam da sam nagla i sada neprijatna. Trebalo je da dođem ovamo tek posle predstave. Žao mi je zbog Krisa. Ali trenutno nisam raspoložena. Raspoloženje mi je podešeno za nešto sasvim drugo.

— Za šta?

— Za predstavu, naravno. Oh, zar ne shvataš, Ketrin, koliko to meni znači, koliko želim uspeh? Imam Krisa, i srećna sam, užasno sam s njim srećna. Ali ja želim i ono drugo, uspeh u karijeri, oh, užasan uspeh!

Ketrin je ćutala, skoro ošamućena od napetosti u Nensinom glasu. Prvi put je tačno videla domet snage Nensine ambicije. Obuze je tiho očajanje. Nensi je želela slavu. Ali da li ima kvaliteta da je stekne? Lepotu, inteligenciju i talenat, to ima, naravno. Ali drugi onaj varljivi kvalitet, dubinu i zrelost ličnosti, jer samo to može da učini jednu glumicu velikom, da li Nensi to ima? I Ketrin se odjednom uplaši, užasno se uplaši za Nensi.

— Zar ti ne misliš da previše tražiš od života? — upita ona tihim glasom.

— Možda — klimnu Nensi glavom. — Ali, oh, Ketrin, ja to hoću.

Prišavši ona poljubi Ketrin za laku noć i trenutak kasnije iziđe iz sobe.

Ketrin je i dalje stajala pored prozora, nepomična, stisnutih usana. Napolju je vladala tiha lepota noći, oko nje mir te tihe i neiskvarene zajednice. Ona oseti nagonski želju da pođe do Nensi, da razgovara s njom, da je uteši, da je smiri. Ali se uzdrža, osećajući da bi to bilo glupo. Bila je zbunjena i uplašena. Uzdahnuvši, ode ćutke da legne.

Glava 9

Sutradan izjutra Ketrin je probudila jaka sunčeva svetlost u njenoj sobi i zvuci velike užurbanosti u kući i napolju. Ta živahna i užurbana veselost budila je polet u njenom srcu. Skočivši iz kreveta, brzo navuče topli kostim od tvida i siđe u sobu za doručak, gde su se gospođa Maden, Kris, ujka Ben i mladi Semi Emet spremali da sednu za obed.

— Pa, — reče gospođa Maden pridigavši se, ozarenog lica, — nismo mislili da ćete sići na doručak. Nensi želi da joj pošaljemo doručak na poslužavniku kasnije, gore u krevet.

Ketrin se osmehnu.

— Ja želim da ustanem po ovakvom jutru. Naročito ako me čeka klizanje.

— Prava muška reč — uzviknu Semi, tupkajući krofnom po tanjiru. — Vi ćete, inače, sa mlađim Emetom lično!

Ketrin sede na mesto — prihvativši vrelu kafu koju joj je nalila gospođa Maden i prženu slaninu koju joj je Kris poslužio sa aluminijumskog tanjira pred sobom. Krofne, koje je Semi preporučio kao *chef d'oeuvre* gospođe Hiki, bile su rskave i lake. Za Ketrin je to bio srećan obrok. Kao i za vreme sinoćne večere, ponovo je osetila atmosferu iskrenosti i neizveštačene veselosti, koja ju je tako duboko dirnula. Morala je primetiti takođe da je ta jednostavna činjenica što se pridružila porodici za taj rani doručak pružila Krisovoj majci duboku i neskrivenu radost.

Odmah posle toga pošli su na jezero. Semi, koji je jasno i glasno prisvojio Ketrin, nije hteo da odlaže, i mada od Nensi nije bilo ni traga ni glasa, izvukao je par odličnih

klizaljki iz ormara i naterao je da pođe na led. Maden ih je ispratio do mostića.

Bilo je divno jutro. Dok je hodala niz neravni put između Sema i Madena, Ketrin požele da ova staza bude beskonačna. Svi koje su sretali poznavali su Krisa, pa su ga pozdravljali živahnim, neusiljenim pozdravom prijateljstva i poštovanja. Sada, zajedno sa sinoćnim utiscima, imala je savršen uvid u njegov pravi karakter, njegovu pravu vrednost, onu ravnotežu saosećanja i snage zahvaljujući kojoj nije zaboravio svoje kućne bogove niti ijednog prijatelja.

Kod kućice za čamce Semi još klečeći, i uz bujicu reči i s puno žara, namesti klizaljke. Zatim su pošli, kao par, klizajući se udvoje na staklenoj površini kao ptice na krilima. Maden, stojeći nepomično na mostiću, posmatrao ih je kako nestaju za okukom malog zaliva. Lice mu je imalo čudan izraz. Voleo je klizanje, a poslednjih godina se malo klizao. Poželeo je da je slobodan i da odmah pođe na led. Možda su mu zbog toga oči odražavale onu čudnu zamišljenost kad se okrenuo i polako pošao kući da sačeka Nensi.

Bilo je skoro pola tri kad su se Ketrin i Emi vratili. Ručak je očigledno bio završen i sto raspremljen i svi se razišli, ali kad su uleteli unutra, kipteći od smeha i uživanja, gospođa Maden klimnu glavom puna razumevanja.

— Nemojte se uzbuđivati zbog toga — osmehnu se ona. — Sve sam vam spremila u pećnici.

U roku od pet minuta obavila je jednu dostojanstvenu posetu kuhinji i stolnjak je bio zamenjen; onda je sela, posmatrajući ih kako jedu kao da uživa u očiglednom utoljavanju njihove gladi.

— Idete li popodne ponovo na klizanje? — upita

najzad gospođa Maden.

Ketrin odmahnu glavom.

– Čini mi se da više nemam članaka na nogama. A i Kris je nešto pominjao da ćemo izići posle večere. Svi zajedno. Pale vatromet na jednom ostrvu. Danas popodne treba da se odmorim.

Stara žena poče neodređeno:

– Hoćete li da popijete sa mnom šolju kafe? Ja često oko tri pijem po jednu šolju kraj kamina.

U salonu je sve bilo tiho i nekako čudno prigušeno. Časovnik koji se je navijao svakih osam dana svečano je kucao u uglu, a svetle površine nsr komodi od orahovine treperile su i blistale osvetljene svetlošću vatre. Semi je bio otišao, zviždućuci, da pregleda štenad koju su on i Hiki odgajili u štali. Gospođa Maden, pošto je usula kafu, dugo nije progovorila. Najzad, ipak, pokrenu se i, odvrativši pogled, primeti:

– Milo mi je što ste došli, Ketrin. Sada, pošto sam malo poodmakla u godinama, čini mi se da me baš mnogo ljudi ne privlače. Ali kad se to desi, onda to za mene mnogo znači.

Ketrin, i dirnuta i zbunjena, ne odgovori. A gospođa Maden u trenutku, bez veze pruži ruku i dohvati s obližnjeg stola album sa koricama od čoje. Bio je to porodični album, predmet i ozbiljan i smešan, čudni ostatak prošlosti koji bi, pomisli protiv volje Ketrin, odmah Nensi naveo da se osmehne. Ali ništa se nije moglo prigovoriti gospođi Maden kad je nastavila:

– Evo jedne Krisove slike. Veoma je dobra.

Ketrin prihvati otvoreni album, i pogled joj pade na izbledelu požutelu sliku dečaka, ne starijeg od sedam godina, u kratkim pantalonama, u smešnom slaninom šeširu podignutom s čela. Da, to je bio Kris. U svakom dobu

starosti poznala bi te crne oči koje su blistale gledajući je iz njegovog detinjastog lica s takvim ozbiljnim interesovanjem. Grudi joj se ipsuniše nežnošću. S velikim naporom ona savlada bujicu glupih suza koje su joj odjednom pojurile ispod spuštenih trepavica.

— Ovo je divna mala fotografija — reče ona — Morate je pokazati Nensi.

— Pokazala sam je — reče polagano Krisova majka.

Ketrin brzo diže oči, a onda ih brzo obori. Iznenada je spazila u očima druge žene uznemiren pogled koji ju je ranio u srce.

— Glupo je što to govorim — nastavi još sporije gospođa Maden — ali ja bih želela da moj Kris bude srećan.

— Biće — reče Ketrin.

— Nensi je jako slatka — nastavi gospođa Maden ustežući se. — No nekako ne mogu da se naviknem da je ona glumica. Sigurno sam staromodna.

— Ona će se smiriti — reče toplo Ketrin.

— Pre neko veče smo o tome razgovarali — reče gospođa Maden. — Nekako je to iskrslo. Pre nego što ste vi došli. A Nensi računa da će ostati u pozorištu i kad se uda za Krisa. Održala je priličan mali govor o tome. Sve je uredila. Rekla je da danas devojke mogu i da se udaju i da imaju karijeru. U mojim mladim danima, za devojku je bila karijera njena udaja. Ali verujem da je drukčije u ova moderna vremena. Moramo biti pametni. Mnogo mi se sviđa Nensi. Samo želim da ona i Kris budu srećni.

— Biće — reče Ketrin plaho. — Poznajem Nensi. Ona je vrlo mlada, ali je u suštini veoma dobra. I ja, da vam pravo kažem, ne verujem da želi da još dugo ostane na pozornici. Barem... — Ketrin zastade, setivši se svog predskazanja Nensinog definitivnog razočaranja — kad Nensi vidi da ne može da bude zvezda, ona će se smiriti i

postaće dobra žena. Ako sve pustimo na miru, oni će se sami sporazumeti.

— Nadam se da je tako. Nadam se! — ponovi gospođa Maden sa setnom ozbiljnošću u svojim zamišljenim očima.

Ulazak gospođe Hiki sa tanjirom sveže pečenih biskvita prekide ovaj razgovor. A posle toga nisu ga nastavile ni Ketrin ni gospođa Maden.

Ketrin to popodne nije izlazila. Mislila je da će ekspedicija koja je bila ugovorena za to veče biti dovoljno uzbudljiva. I zaista, kad je došlo vreme večere, stiže još veće društvo nego prve večeri. Ali nisu imali vremena da ga traće za stolom. Svi su jedva čekali da pođu. I tako, oko osam sati, siđoše iz kuće na jezero. Maden je bio tamo, ali Nensi nije htela da pođe, kuneći se, mada ljubazno, da će poludeti ako joj neko još jednom pokaže klizaljke. U svakom slučaju, ide u svoju sobu da radi.

Kad su pričvrstili klizaljke u kućici za čamce, svi su krenuli pod blistavim sjajem neba, držeći se za ruke, zaletevši se niz led u jednom dugačkom ljudskom lancu. Kretanje ujednačeno i ritmično, nesvesno se stapalo sa zanosom koji je budila noć. Iznad njih mesec, nalik na veliku svetiljku koja visi visoko na nebu, bacao je svetlost na zaleđenu vodu. Na južnoj strani ututkani seoski krovovi ležali su blistavi od slane. Na severnoj strani bregovi su stvarali lanac koji je mogao biti granica bogova. Ispod njih prostirala se divna ledena površina, tamna ali sjajna, uglačana kao mramor, glatka kao ahat, koja se pružala napred sve do zaliva.

Bez daha, Ketrin je kretala napred. Kod kuće se često klizala na malim jezercima oko Londona, po tmurnoj magli ili pretećoj jugovini. Ali nikad nije videla ovako sjajno prostranstvo, ovako divan vazduh, ovakav netaknut led

kao ovaj. Srce joj se uznosilo. Zvuk klizaljki bio joj je kao muzika u ušima. Vetar, koji joj je brisao obraze i kovitlao šal, terao je krv da joj juri po venama luđe od šampanjca.

Najzad su stigli do ostrva, male okrugle humke zarasle u suve omorike i grmlje žalosne vrbe, koja je ležala pet milja niz jezero, i tamo, za nekoliko minuta, zapalili su vatru koja je bila već unapred pripremljena. Kad je plamen suknuo prskajući i bacajući uvis varnice, klizači se skupiše u širok krug. Pošto su otvorili termose, vrelo mleko i kafa išli su od ruke do ruke. Beti Lou, kao iskopano blago, izvukla je kesu kolačića iz mufa od tuljanovog krzna. Onda Endi Dan, službenik u seoskoj radnji, smače harmoniku s ramena i nenametljivo zasniva. Svirao je stare poznate pesme, nežno, sanjivo — »*Svani River*«, »*Moba kod tetke Dine*«, »*Ujka Ned*«, — slatke melodije koje su se dizale u nebo prema zvezdama. Pre nego što su bili toga svesni, svi su zapevali.

Ketrin se osvrte po krugu srećnih lica koja su pevala obasjana svetlošću vatre, i po drugi put toga dana iskrena suza uzbuđenja zatreperi joj u oku. Svim svojim srcem je želela da je Nensi tu. Unutar toga kruga osećalo se prećutno prihvatanje ljubavi, onog zajedničkog bratstva koje je povezivalo sve čovečanstvo na zemlji.

Onda svi zapevaše najlepšu melodiju »*Huanitu*«. Ketrin je bila savladana. Duša joj je izletela i ona je postala član društva. Pridružila se pesmi.

Pogledavši odjednom Madena dok je pevala, ona se srete s njegovim pogledom. Celog dana — u stvari, od njenog dolaska, jedva ga je i videla. Ali sada je privuklo njenu pažnju nešto čudno i skoro začuđeno u njegovom pogledu. Gledao ju je kao da je vidi kroz maglu ili, čudno, kao da je vidi prvi put u svom životu.

Kad su otpevali pesmu, nastade duga pauza, a onda

kao da su shvatili da se ništa više ne može pevati, ustadoše s velikom bukom. Odmah na to Ketrin oseti Madena pored sebe. Govorio je glasom koji je zvučao prilično napregnuto.

— Lepo je od tebe što si nam se tako pridružila.

— Zašto da ne? — Ona se nasmeja malo neprijatno. — Čak i ako ne znam da otpevam ni jednu jedinu notu.

— Šta to mari? — odgovori on. — Pevala si baš kako treba.

Kad su se uhvatili za ruke da se vrate kući, Maden je i dalje bio pored nje. Njegova ruka u prostoј kožnoj rukavici čvrsto ju je držala. On je govorio malo dok su se preko jezera vraćali kući, a kad su stigli, on je krišom pogleda, a onda joj požele laku noć istim onim prigušenim glasom.

Ali nije otišao pravo u krevet. Udaljivši se od ostalih, otišao je u voćnjak, gde je mesec bacao čudne iskrivljene senke između jabuka. Stajao je neko vreme kao izbezumljen, rasejano i nevešto pokušavši da zapali lulu. Ali lula se ugasila i visila je zaboravljena među njegovim zubima. Onda se odjednom upali svetlost iza Ketrininog prozora zastrtog zavesom. Izgledalo je da je Madena ta svetlost isto toliko ozarila. Nemo je gledao u nju, a onda, okrenuvši se, pritisnu čelo na hladnu koru čvornovate grane. Njegovo lice, obasjano tom bledom svetlošću, bilo je iskrivljeno kao senka drveća u voćnjaku.

Glava 10

Ponovo su bili u Njujorku. Tek je bio ponedjeljak, a ipak, Ketrini se činilo da je prošla čitava večnost otkako je pre tri dana stupila na veliku Centralnu stanicu. Okruženoj gradskom bukom, čitav doživljaj te posete Grejsvilu ostao joj je udaljen i neopipljiv kao divan san.

I Nensi i Maden su bili došli, jer je Bertram stigao na »Imperijalu«, i probe su odmah počele. Maden je nameravao da kasnije pođe u Klivlend, ali se u međuvremenu, na Nensinu zapovest, ponovo našao u *Valdorfu*.

U toku sledećih dana Ketrin ga nije viđala, a stvarno je i Nensi malo sretala. Sada je Maden bio uzor odanosti, jer mada je Nensi morala da provodi u pozorištu po ceo dan, stalno je bio pri ruci, spreman da je isprati na ručak, čaj ili večeru u sve one izvanredne restorane kakve je čudljivo tražila. Nensi, povrativši se otmenom životu oduševljeno je uronila u rad. No premda je bila tako zaposlena nekako je uspela da uživa u tom povratku gradskom životu. Pripremvši sve unapred, udesila je da u četvrtak ona, Maden i Ketrin odu u neki noćni klub. Što se tiče Ketrin, ona nije imala sklonosti da tamo ide, ali se pokorila Nensinoj želji. U međuvremenu, uporno je pokušavala da svu svoju aktivnost posveti isključivo poslu. Mnogo je mislila na svoju minijaturu, očekujući sa sve većom napetošću Brentov povratak.

Ova atmosfera nesigurnosti, govorila je sebi, kao da se poigrava njenim nervima. Kad je došao četvrtak, raspoloženje joj je bilo nesigurno. Bila je nervozna i suviše napeta. Samo je jedno bilo jasno — duboka i ako nepriznata njena čežnja iz sveg srca bila je da opet vidi Madena.

Ali kad ga je u četvrtak ugledala uplašila se videći

kako se promenio. Izgledao je mršaviji, stariji, i pod očima je imao tamne senke.

Bio je to čudan sastanak. Sve ono njihovo prijateljstvo, uspomena na one prisne dane u Londonu i na početak plovidbe preko mora, na ono nedavno veče kad su se klizali preko jezera u Grejsvilu, sve je to iz njega bilo iščezlo. Ponašanje mu je bilo uzdržano, skoro bolno nezainteresovano. Nije je gledao. Njegova ruka, kad ju je uzela bila je hladna. Za Ketrin je to bio svirep trenutak. Nensi, zauzeta sobom, ništa nije primećivala.

Nekoliko trenutaka stajali su u hotelskom predvorju. Razgovarali su uzdržano. A onda, kao da želi da olakša situaciju, Maden ih povede napolje ka taksiju. Noćni klub je bio prepun kad su stigli, ali su našli jedan naročito dobar sto koji je bio rezervisan za njih. Ketrin je videći pred sobom sliku Madena u tamnom džemperu jednostavnog među jednostavnim seoskim svetom, opet bila zbunjena jezgrovitošću sa kojom je osiguravao sve najbolje u pogledu usluge i pažnje. Izgledao je drukčiji, ozbiljniji nego pre. Poručio je šampanjac, čitav litar.

I pored šampanjca, razgovor je opet zamirao. Srećom svetlost se skoro odmah pritulila i počeo je prvi deo programa. Igrala je Dejsi Džervis. Uhvaćena u snop reflektora, prišla je mikrofону na sredini podijuma i počela prvu tačku. Bila je to poznata radio i kabaretska glumica. Nije bila lepa, ali je bila vitalna, ličnost koja je umela da zanese.

Nensi je slušala pažljivo. Njene stručne sposobnosti bile su kritičke i žive. Ali Ketrin, mada obuzeta nečim u prodornom ritmu pesme, nije mogla da makne pogled s Madenovog profila, koji je pri ovoj svetlosti izgledao mršaviji i tužniji nego pre. Nije mogla da svari tu promenu u njemu. Stalno je pušio, i njegovi nemirni prsti bili su

požuteli od nikotina. To nikad ranije nije primetila. Je li to bio dokaz neke skrivene napetosti koja kao da ga je, nekom tajanstvenom nesrećom odjednom obuzela? I dalje je izbegavao njen pogled, usne su mu bile stisnute, vilice ukočene i ozbiljne.

Tačka se završila. Nensi i dalje nije zapažala ništa neobično, srkutala je šampanjac i stavljala primedbe o susedima. Nensi je već bila upoznata s društvenim ličnostima u gradu, i njene primedbe, iskazane na lak pokroviteljski način, stvarale su jedan podrugljiv monolog koji bi, u drugim prilikama, bio zabavan. Odjednom ona mahnu rukom, poznavši jedno društvo iz »Dileme«, daleko u jednom uglu.

— Eno tamo preko Bertrama, Ketrin — promrmlja ona. — Sa Brentovom i Džonom Sidnejem. Berti nema tako dobar sto kao što je naš. Da popijemo jednu tebi u čast, Krise.

Dejsi Džervis poče sledeću pesmu, brodvejsku tačku punu oštrih disonanci i iznenadnih promuklih melodija. Bio je to šlager trenutka, i svi prestadoše da razgovaraju, piju i jedu da bi slušali. U glasu, bezobzirno pojačanom, bila je sadržana ulična gužva i buka, oštar blesak modernog života, njegova grubost, nemarnost, laž.

Ketrin je slušala s ostalima; nije se moglo pobeći od promuklog, ustreptalog ritma. Ali sve ju je to vređalo i izazivalo gađenje u njoj. Osvrnula se po zagrejanjoj, sjajnoj sali, prepunoj cveća, nakita, novca, bogatih i neobičnih jela i pića i ljudi, namirisanih, namazanih uljima, obučenih u svile i kadife, ljudi prepređenih lica, i lepih, namazanih, tvrdih žena.

Ketrin oseti da je obuzima neko očajanje, snažna želja da pobjegne. Mislila je na Grejsvil, na divnu pokrajinu Vermont, na svu onu jednostavnost koju život može da

pruži; na svež vazduh, jednostavnu hranu i čist sladak dah u prirodi. Ona oseti bolnu čežnju, kakvu nikad ranije nije osetila, čežnju da završi s izveštačenih životom i da potraži one poslednje životne stvarnosti u jednostavnosti i miru. Bila je to, pomisli ona s iznenadnim retrospektivnim zagledanjem sebi u dušu, onakva čežnja kakva je mogla da obuzme jednu Lisi de Kersi kad se vratila iz sveta sa dvorca Tudora i zatekla mrtvog dragana i uništenu sreću.

Svetlost se zapali. Ketrin nije videla Madenovo lice, koje je on zaklanjao rukom, ali Nensi uzviknu radosno:

— Dobra je! Ima nešto. Bila je to sjajna tačka!

Ketrin ispi velik gutljaj hladne vode. Nensina primedba razdražila ju je. Prizor oko njih opet je bio još površnji i beskorisniji. A onda, na njeno olakšanje priđe jedan sluga s porukom da gospođicu Lorimer traže telefonom. Izvinivši se, Ketrin ustade i iziđe s momkom.

Čudna tišina zavlada između Nensi i Madena kad su ostali sami.

— Ketrin ne izgleda večeras sasvim pribrana — reče Nensi najzad. — Ali, na kraju krajeva, ovo ovde i nije njen stil.

Maden je šarao po stolnjaku, i odgovori na to:

— Ne, nije.

— Jadna Ketrin! — reče Nensi. — Čini sve što može!

On joj dobaci brz pogled.

— Ona je prilično učinila za tebe, zar ne?

— Oh, da, — odgovori lako Nensi — naravno da je učinila. I, ako smem da kažem, dragi, ona voli to da čini!

Maden se pribra. Podigavši glavu, nali sebi još punu čašu šampanjca, ispi ga i nagnu se preko stola.

— Slušaj, Nensi — reče on čvrstim glasom. — Imam nešto važno da ti kažem. Razmišljao sam o tome od onog trenutka kad smo otišli iz Grejsvila. Mi ćemo se venčati. ti i

ja, odmah.

– Zbilja? – Nensi se lako nasmeja.

– Da. – Njegove crne oči počivale su ozbiljno na njoj. – Ali opazila si da sam rekao odmah. Mi to sada međusobno moramo rešiti. Sve je spremno za sledeću nedelju.

– Zašto, Krise?

– Zašto da ne? – ostajao je on pri svom. Govorio je ozbiljnim glasom. – Ti me voliš, zar ne?

– Znaš da te volim.

– Onda je sve kako treba. Iduće subote. Kad se vratim iz Klivlenda i kad ti završiš s premijerom.

Dirnuta i polaskana silinom njegovih reči, Nensine oči zasuziše.

– Dobro – prošaputa ona. – Onda je sve u redu, dragi. – I dodade: – I zaista sam veoma srećna. Znaš, u Grejsvilu sam imala jedno užasno osećanje da ćeš tražiti od mene da se odrekнем pozornice pre nego što se venčamo.

– Zaista?

Ona klimnu glavom.

– Sama sam kriva, ali tamo mi se stalno činilo da me niko ne voli. Sve vreme sam osećala da se tvoji protive mojoj karijeri. A ona meni toliko znači dragi. – Sada joj je pogled bio nežan, i blistao je od iskrenog osećanja. – Oh, razumem da do sada nisam dovoljno učinila. Ali ću učiniti, hoću! I to ne igrajući glupe uloge u glupim komadima, već prave – Ibsena, Šoa i Šekspira. Jednog dana ću igrati Ofeliju. Krise, tako da će ti zastati dah. Znam da ja to mogu. Ja to moram učiniti. Ponosićeš se mnome. Strašno je, dragi, kad čoveka nešto toliko goni u duši. To je isto kao moja ljubav prema tebi. I ako bih se toga odrekla? Nas dvoje smo pametni ljudi koji se vole. I živimo u dvadesetom veku. Ne postoji razlog pod ovim suncem zbog koga ne bih mogla da

imam i tebe i svoju karijeru. Postoji li, reci?

Njena molba, tako neočekivana i iskrena, beskrajno ga dirnu. Podigavši oči Maden je stisnu za ruku. Glas mu je bio pun osećanja kad je odgovorio:

— Iz početka nisam razumeo, Nensi, ali mislim da sada razumem. Mislio sam da se ti samo zaluđuješ u pozorištu. Sada znam da nisam imao pravo. I veruj mi, ako tebi to ne smeta, onda ne smeta ni meni.

Nastade ćutanje.

— Ljudi su se uvek borili oko toga pitanja o braku i karijeri. Ali mi ćemo to rešiti, zar ne, Krise?

— Da, rešićemo.

— Hvala, Krise — prošaputa Nensi. — Zbog toga moram još više da te volim. — Još jedna pauza, onda: — A ti, dragi? Da li i ti mene tako mnogo voliš?

Maden upravi na nju onaj svoj iskreni, čvrsti pogled.

— Da, — odgovori on. — Volim te, Nensi. Zar ti nisam to sto puta rekao?

Kad se Ketrin vratila, razgovarali su normalno. Bilo je prilično kasno. Muzika je svirala s onom živahnom veselošću koja predskazuje trenutak prekida. Maden je pogleda direktno prvi put te večeri. Najzad je izgledalo da se smirio. Glas mu je bio miran i prijatan.

— Dobre vesti, nadam se?

Ketrin se malo osmehnu.

— Na telefonu je bio Breže. Brent mu je upravo telefonirao iz Čikaga i definitivno potvrdio sporazum. Upravo je dobio fotografije koje sam mu poslala — Holbajn uvećan u boji. Sutra leti za Njujork, i u tri se nalazimo. Sada mi je ostalo još jedino da mu stavim minijaturu u ruke, i onda je prodata.

— Fini posao! — Nensi zapljeska rukama preko stola. Lice joj je gorelo od njene sopstvene sreće. — Čestitam,

draga! Tako mi je milo.

— Sada na to više ne treba da misliš — dodade Maden.

— Da — reče Ketrin. — Ne treba.

Muzika je sada svirala poslednju tačku. Bilo je dva sata. Ljudi su odlazili.

— Da, — reče Maden — mislim da svi treba da pođemo na spavanje.

Nensi se veselo nasmeja.

— Glupost, dragi! Suviše je rano. Još nismo proslavili. — Digavši se, ona se ogrnu šalom. — Pridružićemo se Bertramovom društvu i idemo na sendvič kod Longšana.

Senka pređe preko Madenovog umornog lica, ali je on brzo priguši. Ketrin je nekako osećala da on ne želi da produži to veče. Ali mada je izgledalo kao da želi da progovori, on to nije učinio. Napolju u predvorju sretoše Bertrama i ostale. Lesli Džin Marks i Glorija Bišop bili su se nekako pomešali u to društvo, a pozlaćena ogledala na zidovima nekako su uveličala njihov broj, te je prizor, čak i Nensi, izgledao prilično značajan. Posle toga, i da je želela, Ketrin više nije imala prilike da razgovara sa Madenom.

Sutradan, kao što je nameravao, on je otputovao u Klivlend.

Glava 11

Oko tri sata sutradan po podne Ketrin siđe u svoju kancelariju da se sastane sa Brentom. Sitna kiša cedila se kroz vazduh, kapljući iz prekrivača punog hladne vlage koji je visio na nebu. Protiv običaja, Ketrin uze taksi, i dok je odmicala u kolima, njena svest joj je izgledala isto onako siva i zbrkano neprozirna kao i magleni omotač napolju. Sećanje na prošlu noć – noćni klub, Dejsi Džervis, društvo kod Longšana – sve joj se to vrtelo u glavi.

Sad je trezvenije mislila na Madenov povratak u Klivlend i na to kako će se, odbacivši lenstvovanje poslednjih nedelja, posvetiti drugom životu, zemaljskom i praktičnom, koji odgovara njegovom pravom položaju. Videla ga je kako silazi iz voza, s torbom u ruci, s podignutim okovratnikom na kaputu, i natučenog šešira, crnomanjastog, ozbiljnog lica pokrenutog u pravcu njegovog preduzeća, male fabrike s jednim dimnjakom, gde će njegov poslovođa, predradnik, stenograf a možda i pola stotine radnika odano izići da ga srdačno pozdrave. Kako je stvorila ovu sliku to nije znala ali je bila ubeđena u njenu realnost, kao da se sve odigrava pred njenim očima.

Ona uzdahnu i malo čvršće priteže svoja suviše sentimentalna osećanja, misleći unapred na predstojeći razgovor sa Brentom sa svom silinom kojom je mogla gospodariti. Kad jednom proda minijaturu, moći će da napravi plan za brz povratak u Englesku. Nensina premijera – onda neće biti više ničeg da je spreči u tome. Madenu i Nensi više neće biti potrebna. Malo bi im koristila, pomisli s gorčinom, za vreme njihovog medenog meseca.

Izašavši iz kola, oseti drhtavicu i brzo prođe kroz

hladan vazduh. Breže ju je očekivao u njenoj maloj kancelariji pozadi, pravoj maloj kutiji, u koju je jedva stao pisaći sto, električna grejalica i nekoliko stolica. Odmah je primetila da je nervozan, mada su njegovo mršavo telo i orlovsko lice težili da izraze tobožnju učtivu nemarnost. I s nekim besmisleno i dirljivo svečanim držanjem spremi joj kafu na malom rešou, koju je sada sa tanjirićem slatkih biskvita nudio kao u znak slavlja i osveženja.

Ketrin prihvati kafu. Kafa je bila dobra, vrela i jaka, s pravim francuskim ukusom. Dok je pila, posmatrala je starca — njegovo izborano, osećajno lice, odelo usijano od neprestanog glačanja i pohabano na manžetama, njegovo rublje, besprekorno čisto, no prilično iznošeno, pažljivo okrpjeno ispod visokog krutog okovratnika, njegove cipele, tako pažljivo izglačane da se mala prskotina na licu jedva primećivala — i odjednom je obuze sažaljenje. Nikad se pre nije mnogo obazirala na Brežea, osim što je razmatrala korisnost tog neženjenog starog gospodina, ali sada ga je očitala s jednom novom naklonošću, videći njegovu bitku protiv otrcanosti, čitavu tu borbu za pristojan život.

— Uzgred budi rečeno, — primeti ona iznenada — ako uspete u ovom poslu, povisićemo vam platu.

Breže pocrvene od pete do glave.

— Oh, ne, gospođice Lorimer.

— Oh, da, Breže — odgovori ona uverljivo.

On je pogleda, odano, a onda odvрати oči.

— Hvala vam, gospođice Lorimer — promuca on. — Mnogo vam hvala.

Nastade ćutanje. Breže pogleda na sat, tanki, pozlaćeni sat iz doba Luja Filipa, uspomenu na njegov prošli život.

— Voleo bih da je gospodin Brent već stigao.

– Još nema tri, svakako?
– Tačno je tri, gospođice Lorimer.
– Nemojte se vrpeljiti, Breže. – Oči su joj se osmehivale na njega ljubazno, uverljivo, smatrajući da je nervozan zbog nove situacije. – Ta povišica vam je već u džepu.

On brzo odgovori:

– Ne mislim ja na to. Mislim na vas, gospođice Lorimer. Na kraju krajeva – prilično je važno ... – On slegnu ramenima bespomoćno.

– Brent će je uzeti – Ketrin je govorila odlučno

– Posle svega kako je rekao. Mi ga znamo, zar ne. On drži reč.

Ponovo zavlada ćutanje, koje oni ispuniše razmišljanjem o svojoj poznatoj mušteriji. Brent je bio, kao što je Ketrin izjavila, čovek koji zna šta hoće i koji to uvek dobija, malog rasta, crnomanjast, dežmekast, prodornih očiju iza naočara, koji je izborio sebi put do basnoslovnog bogatstva preko srodnih grana, transporta i drvene građe. Njegovo ime bilo je nacionalni aksiom za uspeh. Priča o njegovim ostvarenjima – od velikog niza stanica za eksploataciju drveta koje je stvorio na severozapadu do novog biohemijskog instituta koji je osnovao za dobro čovečanstva u San Francisku – postala je skoro legendarna, a izračunavanje njegovog bogatstva, u koje su bili uključeni njegov dvorac u Španiji, palata u Veneciji i velika barokna kuća blizu Ki Vesta, harmonijska progresija u milionima.

I samo razmišljanje o njemu uvelo ga je lično u sobu, tako je bila živa njegova ličnost, pa Ketrin, trgnuvši se iz sanjarenja, primeti da je još uvek sama sa Brežeom, čiji je sat, neumorno kucajući, pokazivao tri i četvrt.

– Čudno, gospođice Lorimer, zar ne? – reče starac,

nakašljavši se. — Hoćete li da ... telefoniram njegovoj kući?

Ketrin odmahnu glavom.

— Ne smemo ga uznemiravati. Doći će on, jedino ako nije sprečen. U tom slučaju, on će se nama javiti.

— Da, gospođice Lorimer.

Ali ova napetost, sa svim onim što se u njoj krilo, bila je suviše teška za Brežea. Ustavši sa stolice, on neprimetno iziđe u prednju kancelariju i u stavu iščekivanja zauze svoje mesto iza uskih staklenih vrata, odakle je video deo pločnika odmah ispred radnje.

Ketrin je, položivši glavu na dlanove ruku, i dalje čekala, dok joj je uvo, podešeno da čuje škljocanje pri otvaranju vrata, hvatalo samo saobraćajnu buku i izvikivanje prodavača novina. Najzad joj se učini da je to izvikivanje neobično glasno i grozničavo. Ali u istom trenutku Breže upade s novinama u ruci, govoreći tako nepovezano da Ketrin pomisli da ga je sigurno udarila kap. Najpre nije mogao ni reći da izusti. Stajao je na pragu lako se klateći, izbezumljenog pogleda, bledog lica, osim tamnih površina na jabučicama. Najzad promuca:

— Pogledajte, gospođice Lorimer! Pogledajte!

Ona skoči, užasnuta od straha.

— Šta je?

— Brent — neće — na kraju kupiti minijaturu. — Promucao je te reči, iskrivljenog lica, a onda, sručivši se na stolicu, poče bez stida da plače.

Ketrin otvori novine koje joj je bio dao i na naslovnoj strani, velikim slovima preko cele stranice, bila je vest o avionskoj nesreći koja je donela smrt Brentu i još deseterici putnika.

Glava 12

Ketrin iziđe iz kancelarije u gustu maglu kao da je njena jedina želja sada bila da se skloni ljudima s očiju i od dodira s njima. Podignute glave i pogleda uperenog preda se, ne videći ništa, hodala je šezdeset prvom ulicom, preko Medisona, i stigla po nekom nemom nagonu do otvorene i puste oaze Centralnog parka. Pošto je nekoliko minuta hodala, sede na jednu klupu pored zamrznutog jezera nasumce pokušavajući da pribere misli.

Najpre joj do svesti nije dopiralo ništa drugo osim potmulog užasa Brentove smrti. Volela je toga čoveka. U svem svom poslovanju s njom bio je preterano ispravan, otkrivajući tako kroz atmosferu moći jednu u suštini tako jednostavnu i plemenitu ličnost da je počela da ga smatra ne samo kao svoga zaštitnika, već i kao prijatelja. A sada ga više nije bilo.

Postepeno ju je obuzimalo očajanje dok je sedela tu, čudna, usamljena prilika u zaboravljenom parku. Oko nje u mraku koji je sve obavijao dizali su se minareta i hramovi velike civilizacije koja je brujala od raznovrsnog života. Ali je ona ovde ipak bila sama. Pred njom, na ledenom jezercetu, klizala su se ranije neka deca, ali sada su već odavno bila kod kuće, ostavljajući samo zaleđenu penu tragova od klizaljki. Nekoliko vodenih ptica, čija su hladna krila bila složena preko dugačkih nogu, ležalo je tužno u zaklonu na ostrvcetu. Sijalice u parku visile su kao zamagljene glave na nevidljivom lancu koji se pružao u ništavilo. Sve je ostalo bilo mrak i prigušena tišina.

Postepeno joj se pred očima ukazivao njen sopstveni položaj. Bila je gotova. Pošto je Brent tako tragično završio, njeni izgledi da proda minijaturu brzo i dobro pretvorili su

se u beskrajno malu mogućnost. Njene obaveze prema banci trebalo je da uskoro dospeju. Da bi odgovorila, mora da rasproda – ako oni ne rasprodaju svu njenu imovinu – sve što ima, akcije, ugovor, pa čak i vrednost ugleda trgovine. Možda bi nekom srećom mogla da izbegne sramotnu oštricu bankrotstva. Ali, sa ili bez takve sreće, uništena je, potučena, upropašćena. To je kraj njene karijere, bedno rušenje te kuće od karata koju je sagradila s najvećim naporom. Ona oseti bol pri pomisli na svoje ranije blistave nade, sada tako brutalno ugašene, kao slast prolaznog uspeha. Sve je bilo pretvoreno u pepeo.

Onda, dok joj se bol sve više pojačavao, Ketrin pomisli na one koje će pogoditi njen pad. Valtersa i gospođicu Mils, Brežea – avaj, jadnog Brežea! – a, pre svega, njena majka će osetiti udarac zbog njenog sloma. Bogu hvala, sada više nije potrebna Nensi. Ali ostali – oh, bilo je previše bolno misliti na to, da oni moraju zbog nje da pate. Naravno još je mogla da radi i, nošena onim nemilosrdnim, svesnim naporom, nasleđem svog puritanskog oca, mogla je da robuje do starosti. Ali da li će ikad moći da postigne ono obilje koje je ranije poznavala? Drugi, i ona pomisli na Bertrama, veselo mogu da izgube, a zatim da za godinu dana ponovo stvore bogatstvo. Ali ona je bila drukčija. Putanja njene zvezde bila je određena, a ne čudljiva. Kad padne nikad se više neće dići. Osim toga, u poslednje vreme osećala se nekako čudno nezaštićena, osetljiva za suze i patnje života. Sada, u ovom trenutku, bila je zbilja potpuno i mučno svesna svog pola. Bila je žena, slaba i bespomoćna, potrebna joj je bila ruka na koju bi se oslonila, i jedna jača volja kojoj bi se mogla obratiti i, plačući, zatražiti zaštitu.

Odjednom je obuze očajanje, jedno tako potpuno beznađe da je došla u iskušenje da završi taj tok nesreća

brzim okončanjem samog svog života. Tako bi bilo lako potražiti tamu, prijatnu zaborav. Niko ne treba da zna. Jedan pogrešan korak u saobraćaju — nesrećan slučaj — i oslobodila bi se svojih muka, zaspala, i uskoro bi bila zaboravljena.

U istom trenutku osećanja joj se izmeniše, i ona odbaci tu pomisao kao prljavu. Hrabrost! To je bio moto njenog života, uvek hrabrost, drugo je sve bilo svejedno, a sada mora da pobedi veće snage nego što ih je ikad u životu poznavala. Naglo ustavši i zategnuvši kaput oko sebe, čvrstim korakom pođe u svoj stan.

Kad je stigla, Nensi je već bila tamo, mada se spremala da pođe na probu. Ona naglo pritrča i zagrlila Ketrin.

— Draga Ketrin — uzviknu ona. — Tako mi je užasno žao. — Pročitala je bila posebno izdanje i sad je brzo nastavila: — Nadam se da to neće tako mnogo smetati. To je užasna nesreća. Da se samo desilo posle, a ne pre.

Ketrin je sada vladala sobom. Ona mirno reče:

— Najsrećniji je Brent, ako se pomisli.

— Oh, naravno, dušo — reče Nensi. Zastade. — Samo si ti u stanju da tako gledaš na to.

Za trenutak se tu vrtela u želji da pokaže svoju zabrinutost, petljajući malo oko Ketrin, moleći je da sedne. da popije koktel, ili da popuši cigaretu, da odmah poruči večeru. Ali jasno je bilo da se brine samo spolja a da su joj misli zauzete njenom obavezom u pozorištu, napredovanjem proba i brzom perspektivom njenih ličnih stvari. I brzo ode s malo griže savesti i ljubavi.

Ketrin nije osećala nikakvu želju za jelom. Zazvonila je da joj donesu mleko, i kad joj je bilo doneto, ispila ga je sa dve tablete za spavanje. San je bio lek koji joj je bio potreban. I tako. skinuvši odeću, odmah leže.

Pod dejstvom jakog uspavljajućeg sredstva, drogom. zaspala je brzo snom koji se spustio na nju kao krila. Ali i kroz taj brzi zagrljaj sna misli su se probijale i pretvarale u ružne i mučne snove.

Njen duh uništen i nem, vraćao se onoj ludoj varki koja je bila počela da je proganja a koja sada kao da je odgovarala dvostrukom teretu njene priče. Gospođica de Kersi, ličnost sa minijature, oživela je, unela se i postala njeno očajno, nesrećno ja. Ona, Ketrin Lorimer, postala je živi portret Holbajna, razočarana životom i ljubavlju, usana ukočenih u onom bledom zamišljenom osmehu i s rukom koja steže drške belih karanfila, tragičnih i ništavnih. Sav onaj tok sudbine kojim je minijatura došla u njene ruke u ovom periodu njenog života kao da je bio unapred određen i neizbežan. Kao mig i predosećanje. Ne istorija, već se sudbina nesrećne Lisi u njoj ponavljala. A ta sudbina, gledana kroz priviđenja njenog sna, bila je dovoljna da je natera da glasno zajeca.

Probudila se je trgnuвши se, suvog grla, dok joj je znoj curio s čela, opazivši da je jutro. U njenoj neosveženoj glavi u kojoj joj je ključao bol, shvatanje položaja u kome se nalazila odmah joj se ponovo javi. Kao da želi da to izbegne, ona skoči iz kreveta i pošto se istuširala brzo se obuče. Pogled u Nensinu sobu pokaza joj da Nensi još spava.

Ketrin iziđe. Nije imala pojma kuda ide. Ne, naravno, u kancelariju. Nije mogla da se nađe licem u lice sa Brežeom, niti sa pozornicom svoje nesreće. Nekako nejasno shvatila je da je njeno ponašanje patološko, a njen duh i dalje poluopijen ili potpuno ošamućen. Sada se nalazila u Četrdeset i sedmoj ulici, idući prema Tajms skveru. Na uglu se zaustavi u radnji i poruči šolju kafe i kiflu. Izišavši ponovo nastavi preko trga, ne mogavši se odupreti bujici

ljudi koji su bili zakrčili ulaz u podzemnu železnicu, bila je uneta unutra i niz stepenice do voza.

Spas! Spas! Sada je bila u vozu, nije znala u kome, i sedeći u pretrpanom kupeu, razmišljala je o podzemnoj tami, dok su se točkovi okretali i škripali ispod nje. Želela je samo da pobegne. Kraj. Ponovo se našla napolju, na peronu kojim briše vetar, s mirisom mora u nozdrvama, i slab zvuk velikih talasa u ušima. Sa stanice u jednoličnoj glavnoj ulici punoj radnji s kopcima, restoranima gde služe školjke, ribljim restoranima, dvoranama za streljanje, sve u potkloбуčenim bojama i popucalom laku, pocepanim oglasima na oglasnim stubovima, i sa starim sezonskim reklamama. Iznad i oko nje, ogromne građevine, beživotne i ružne, stari kosturi jednog napuštenog zabavnog parka. Mlaz svetlosti probijao se kroz užasnu tamu Ketrinine duše otkrivajući njenu ludu i smešnu situaciju. Usne su joj se trzale od gorke, bolne veselosti. Ovo je bio Koni Ajlend.

Bilo joj je svejedno. Na pustoj luci, ispod ogromnog luka neba i mora, s ogromnom ravnom površinom ispresecanom velikim svetskim brodovima, vazduh je bio hladan i čist. Ketrin je hodala miljama pustom obalom. Hodala je celog dana, gore-dole, oborene glave, nepomičnog pogleda, očiju kao da nešto traže. I mada joj se u glavi bilo razbistrilo, a nesigurna ravnoteža njenog duha ponovo se učvrstila, nije našla ništa, ništa osim iscrpljenosti i oćajanja. Rani decembarski mrak naterao ju je da se vrati u svetlost napuštenog grada, a zatim u blistave oblike Njujorka, koji ju je primio s podsmehom koji ju je uništavao dok su neonski zraci izbacivali svoje boje iznad divljeg pakla ulica krcatih svetom.

Kad je ušla u svoj stan, pošto je istražila najdublje dubine svog oćajanja, pogled joj pade na gomilu belih ceduljica s uobićajenom odštampanom rećenicom:

»Čeka vas poruka u kancelariji«.

U istom trenutku zazvoni telefon. Bila je to telefonistkinja u kući.

— Oh, gospođice Lorimer — začu prijatan melodičan glas. — Gospodin Breže celo popodne pokušava da vas pronađe. Pet-šest puta telefonirao je, a nekoliko puta je lično dolazio.

»Samo Breže«, pomisli tužno Ketrin, a glasno reče:

— Dobro, hvala. Pozvaću ga kasnije.

Ravnodušno, upravo htjede da spusti slušalicu, ali pre nego što je prekinula vezu, telefonistkinjin glas se ponovo javi.

— Pričekajte trenutak, molim vas, gospođice Lorimer. Gospodin Breže je opet na aparatu.

Utikač škljocnu i Breže stade da govori.

— Halo! Halo. Jeste li to vi, gospođice Lorimer? Gde ste, pobogu?

Držeći rukom čelo zbog umora Ketrin se uzdrža i strpljivo odgovori:

— Uzela sam slobodan dan, Breže! Nemate razloga da se uzbuđujete zbog toga.

— Ali, *mon Dieu*, — uzviknu Breže. — Zar ne shvatate šta se desilo?

Ketrin ovlaži usne osetivši neku histeriju u Brežeovom glasu.

— Šta se desilo?

— Celo popodne pokušavam da vam kažem, odgovori Breže sasvim van sebe. — Oh, *mon Dieu*, ne mogu više da izdržim, inače ću pući kao balon. Gospođice Lorimer, draga gospođice Lorimer, prodali smo minijaturu.

— Šta?

— Da, da, istina je; Ha, ha! Istina kao bog na nebu. Želim da se smejem, želim da pevam, želim da igram od

radosti.

Soba stade da se vrti oko Ketrin. Nije verovala. Pomislila je da je starac poludeo. Brzo pritisnu slušalicu na uvo i reče tihim, snažnim glasom:

– Breže! Jeste li poludeli?

On je naglo prekinu.

– Ne, hvala bogu, gospođice Lorimer, savršeno sam pri zdravoj svesti. Slušajte! Slušajte! Molim vas slušajte! Molim vas nemojte me prekidati, inače će me udariti kap. Jutros je došao Ašer, ljubazan kao brat. Žali zbog Brentove smrti i tome slično. Pričao je pola sata. Onda je izišao s pravim razlogom. Naređeno mu je da nam ponudi sto hiljada dolara za minijaturu.

Sve se ponovo zavrte oko nje. Ona se čvrsto uhvati za ivicu stola, držeći se na nogama s najvećom snagom volje. Morala je da veruje Brežeu i verovala mu je, tu nije bilo sumnje.

– Nadam se – prošapta slabo ona – nadam se da ste prihvatili?

– Bogami sam prihvatio – povika Breže.

Nešto je podrhtavalo u tišini. Onda, tihim glasom. Ketrin prošaputa:

– Na kraju krajeva smo je prodali – sto hiljada dolara.

– Da, – viknu Breže ludo srećan. – I banka je odobrila iznos. U pola dvanaest sam uplatio. Sada je novac u banci, na vašem računu. Pričekajte tu gde ste, gospođice Lorimer, a ja ću doći i sve ću vam ispričati!

Ketrin nervozno spusti slušalicu. Grudi joj se odjednom ispuniše jecajem i ona se zatetura prema kauču. Onda se vrtoglava svetla odjednom zamagliše i sve se zamračilo. Prvi put u životu Ketrin se onesvestila.

Glava 13

Ujutro sledećeg dana bilo je mrazovito s visokim plavim nebom i suncem koje je sijalo na grad. Zamenivši svoja neverovatna uzbuđenja prethodnog dana dubokim i ozbiljnim osećanjem zahvalnosti, sedela je za pisaćim stolom i pisala kući. Već je bila poslala kablogram s dobrim vestima Valtersu i s nalogom da obavesti banku, a sada, je pažljivo pisala o preokretu događaja, u pismu njemu i majci.

Tek što je završila, kad neko zakuca na vrata i ona primi radiogram. Otvorivši ga, pročita:

*»Stižem ponedeljak Evropa Nensina premijera stop
bedan izgovor stop dolazim da te vodim kući stop voli te
Čarli*

I tako je Čarli najzad ispunio svoju pretnju! Osmeh joj je bio topliji no pomalo setan dok je gurala list u stranu. Nekako joj je bilo milo što će ponovo videti Čarlija, on je bio tako neumoran, tako divan prijatelj. Ali, avaj, šta vrede sve njegove nade! Ako je pre imala tako malo da mu ponudi, kako mnogo manje ima sada da mu pruži! A ipak nije znala. Čarli je bio utočište, neka vrsta sigurnog vodiča, uvek pri ruci kad je bio potreban. Zar on nije bio rešenje problema njene ljubavi prema Madenu, lak odgovor na sav njen strah?

Sedela je neko vreme u sanjarenju koje je ponovo navuklo masku tuge na njeno lice; onda, ustavši, zatvori pisma, zalepi marke na njih i spusti ih u otvor za poštu. Vrativši se, priđe prozoru i zagleda se na ulicu. Mada joj se na licu još uvek čitala tuga, oštra, sveža lepota dana bila je

neodoljiva. I, kako je bilo divno stajati opet na sigurnim nogama! Čudo, mada neočekivano, dogodilo se.

Ašer je bio kupio minijaturu, naravno ne za sebe već za klijenta. Breže je sumnjao na Džoa Šarda, čeličnog magnata iz Pitsburga, za koga je Ašer često radio.

Šard je kupovao preraphaeliste za novu palatu koju je podigao za sebe, ali ništa nije bilo verovatno nego da je iznenada osetio sklonost prema ovoj starijoj školi. No, ma ko da je bio kupac, to nije važno; novac je promenio tok sreće prema Ketrini, i ona je sada duboko u duši bila čvrsto uverena da taj tok više nikad neće krenuti unazad.

Telefon zazvoni.

— Gospodin Maden želi da vas vidi, gospođice Lorimer. Da li da ga pošaljem gore?

Sasvim iznenađena Ketrin je stajala nepomično dok joj se krv polako povlačila iz lica. Ponovo je osetila u grudima lupanje koje je tako dobro poznavala i stezanje grla.

— Da, — najzad nekako izusti. — Pošaljite ga gore.

Bilo je sasvim logično da on treba da dođe, u iščekivanju Nensine premijere, ali je čak i zvuk njegovog imena, izgovorenog preko žice, bio dovoljan da u njoj probudi onu zbrku osećanja koja se sastojala od patnje i radosti.

Ušao je s neuobičajenom neposrednošću, no iz nekog nepoznatog razloga zaboravio je da se rukuje. Stajao je na nekoliko koraka udaljen od nje, očiju uprtih u nju s nekom čudnom napetošću.

— Nensi je u pozorištu — reče Ketrin. — Tako mnogo radi da skoro nikad nije ovde. Ali, pozvaću je odmah da razgovaraš s njom.

— Ne, nemoj — reče on mirno. — Kasnije ću se videti s Nensi.

Ona zastade kako je išla ka telefonu. Njegovo držanje,

uzdržanije nego ranije, izazva joj neko čudno zastrašujuće podrhtavanje u grudima. Uzbudena, ipak se nekako osmehnu.

— Kad si stigao?

— Upravo sam došao. Celu noć sam putovao iz Klivlenda. — Usne su mu se stezale, ali mu je glas bio nekako čudno nemiran. — Ketrin, želeo bih da razgovaram s tobom, ako nemaš ništa protiv.

Sada stvarno uplašena, Ketrin ga dobro pogleda ispitujući ga sa brižljivošću koja je odjednom postala napeta. Njegovo lice, turobno i mračno, ispod neosetljive maske nosilo je tragove dubokog jada. Odelo je nosio s još više nemarnosti nego inače, šešir je gužvao u rukama. I odjednom, jedna bolna misao, već ukorenjena u Ketrininoj duši, pojača se do potpunog ubeđenja. Nagonski je osećala da se Maden nalazi u materijalnoj neprilici.

Često je sumnjala da on troši više nego što može sebi dopustiti. Nekoliko dana ranije raspravljala je o tome s Nensi. On je imao obaveze u Grejsvilu, majku, održavanje domaćinstva, i sve one rođake kojima je pomoć bila potrebna. A sada, vrativši se u Klivlend posle tog dugog i skupog odsustva, verovatno je video da mu posao zapinje, ili da je možda potpuno propao. Bez obzira na to kako je stekla taj utisak, on je postojao i davao je značenje njegovom izraženom strahu. Sećajući se još uvek živo svog skorašnjeg iskustva, Ketrin oseti duboko sažaljenje prema Krisu i zajedno s tim i podsticaj nežnosti da mu pomogne, da mu smanji teret ako može. Ona uze stvar u svoje ruke.

— Slušaj, — reče ona skrivajući svoju rešenost ispod veselosti — po ovakvom danu ne možemo ostati unutra. Ako nemaš ništa bolje da radiš, hoćeš li da ručaš sa mnom?

— Da ručam? — ponovi on napetim glasom, kao da je to bilo poslednje što je očekivao.

— Da, da ručaš — ponovi ona odlučno. — Tako ćemo moći da razgovaramo. I dok budemo razgovarali, razgovaraćemo pošteno. Izgledaš užasno umoran. Dašak svežeg vazduha dobro će ti doći. A i Nensi sigurno neće biti slobodna do četiri sata. Imam jednu ideju. Odvešćemo se u Hadson u gostionicu »*Medvede brdo*«. Po ovakvom suncu s ovakvim nebom, biće baš divno.

Njegovo se lice ozari. On ponovi njene reči:

— Da, baš će biti divno. — Onda nastade ćutanje koje kao da ga je privremeno vratilo navikama visokog društva. I on dodade: — Postaraću se za kola.

— Ne — odgovori ona odlučno. — Ja sam domaćica. Ako smatraš da ćeš i dalje razbacivati novac, onda se varaš.

Ketrin pozva telefonom portira naredivši mu da joj sprema automobil, i deset minuta kasnije, udobno zamotani u ćebad, oni se nađoše na zadnjem sedištu dugačke, crne limuzine koja je tiho klizila kroz saobraćaj i izronila preko mosta Džordža Vašingtona na zapadnu obalu reke. Obližnje predgrađe brzo je nestalo za njima, i oni se uskoro nađoše izvan grada, jureći levom obalom Hadsona. Ispod njih tekla je velika reka, nabujala od snežnih otopina s planina. Sa njihove leve strane gubili su se u daljini bregovi zaodeveni grmljem i ukrašeni borovima, i s vrhovima pokrivenim svetlucavim snegom. Vazduh je bio čist i hladan, put tvrd kao od gvožđa i sve je bilo prožeto divnom kristalnom svežinom.

Kako joj je pala na pamet ideja za jednu takvu vožnju, koju je ovo godišnje doba skoro isključivalo, skoro i nije znala. Možda je to bio pokušaj da povрати atmosferu Vermonta. Možda joj je nagon kazivao kako će to biti divno. U svakom slučaju, nemoguće je bilo ne osetiti zanos od toga prizora, i Ketrin se okrenu Madenu, dobacivši mu brzo jedan drugarski rečiti pogled. Trudila se da joj glas

zvuči razgovorljivo.

— Nije ti žao što smo pošli?

Ne pogledavši je, Kris odgovori: — Ne, milo mi je.

Ketrin se osmehnu i setivši se jučerašnjih košmara, ispriča mu po nešto o svom lutanju po obali i srećnom završetku onog doživljaja.

— I tako si prodala minijaturu? — reče on kad je završila. — I dodade malo poste: — Pa, strašno mi je milo.

— Da, sad imam novca — odgovori ona veselo. — Pravi je čas da zatražiš akontaciju.

Ali njena primedba kojom mu je ponudila da počne razgovor o poslovima, prošla je nezapažena. On je i dalje ćutao, ne pokušavajući čak ni da nastavi taj razgovor, glave malo pognute napred, kao da je zaokupljen nekom tajnom i upornom mišlju.

Ispred njih stene su dizale sve bleđa t kamenitija lica, da onda iznenada nestanu, kao da ih je odgurnula neka divovska ruka, otkrivajući pogled na reku i talasastu dolinu još sjajniji nego prethodni. Pošto su ostavili obalu, zaokrenuti su levo privatnim putem i zaobišavši podnožje Medveđeg brda, ušli su u gostionicu. Ovde je sneg bio više napadao, pa su se na nižim padinama skijali neki dečaci.

Ketrin i Maden iziđoše iz kola na ledeni vazduh. Do ušiju su im dopirali uzvici dečaka, praskavi kao pucnjevi iz puške. Suvi sneg im je škripao pod nogama. Stari portir, u krzненоj kapi i rukavicama, pokaza im kako da uđu u trem, a zatim širokim borovim stepenicama, duž kojih su velike kutije s egzotičnim leptirima, čudan podsetnik po ovom arktičkom popodnevu, u ogromnu odaju uređenu kao lovački paviljon, s jelenskim rogovima i glavama po zidovima i s velikim kaminom u obliku polumeseca prepunim ogromnih zapaljenih cepanica.

Kad je Ketrin tu bila poslednji put, bila je sredina leta,

kad su turisti i prolazni vozači bili prepunili suncem obasjanu sobu, ali mada joj se i onda svidelo ovo mesto, sada je još snažnije bila obuzeta njenom pustom seoskom divotom. Možda zbog toga što je već bilo prošlo dva sata, ostali su sasvim sami za stolom smeštenim tačno ispred divotnog plamena s vidikom koji je obuhvatao celu divotnu panoramu bregova.

Ručak je bio jednostavan ali dobar; supa na južnjački način, bubrežnjak, kolači od ananasa i kata. No Maden je malo jeo. I dalje ćutljiv, mada pažljiv prema Ketrini, očiju stalno upravljenih na nju s onom mračnom nedokučivom napetošću. Pod tim pogledom Ketrin je osećala da je obuzima vrtoglava slabost.

— Došli smo ovamo da razgovaramo, zar ne?

— Da, Ketrin — klimnu on polagano glavom. — Bar ja, kao što sam ti rekao, imam nešto što moram da ti kažem.

Ona brzo obori oči. Bio je izgovorio njeno ime na takav način da joj se srce stezalo u grudima. Želela je svom dušom da mu pomogne, da mu odmah olakša stvar.

— Ti si u nekoj neprilici — reče ona brzo. — Vidim ti to po licu. Ali ti znaš da ću učiniti sve što mogu. — Ona nespretno zastade. — Kaži mi, je li po sredi novac?

Mada se njegovo lice očigledno nije promenilo, zamišljena bora pojavi se među očima. On je dobro pogleda s nedoumicom i iznenađenjem, a onda polagano odmahnu glavom.

— Otkuda ti ta ideja, Ketrin? Ja imam onoliko novaca koliko mi je potrebno. Da, imam ga mnogo.

Bezbojna ravnodušnost njegovog glasa bila je ubedljivija od svakog izričitog tvrđenja. Tu nije bilo mesta raspravljanju, nije bilo nikakve moguće sumnje. Ketrin u trenutku oseti da je pogrešila, zašto su oni onda ovde? Ona zadrhta. Nije mogla da ga pogleda u oči.

Maden je govorio tiho, kao čovek koji tvrdi nepobitnu činjenicu.

– Nešto važnije od toga, Ketrin, mnogo važnije. Jednostavno, Ketrin, ja te volim.

Sedela je potpuno mirna, dok joj je bura osećanja brujala u krvi. Bili su sami u prostoriji. Kraj tople vatre telo joj se bilo opustilo, i izvanredno osećanje ugodnosti širilo joj se kroz udove.

– Mislio sam da volim Nensi – nastavi on istim onim obuzdanim i ravnomernim glasom. – Ali sam samo bio zaljubljen. Lepo lice, posle onolikih godina dok sam dirinčio na poslu. Zaludila me je mladost i Sredozemlje i sve ostalo. Nisam to znao dok tebe nisam upoznao. Ali sada znam, Ketrin. Ovo je ono pravo, što se dešava samo jednom u životu. Nikad nisam znao da tako nešto može da se desi, Ketrin. Danima sam se protiv toga borio, ali ne вреди. Čak i ako tu ništa ne mogu da učinim, moram da ti kažem. Volim te. Da, Ketrin, volim te.

Ketrin nije mogla to da podnese. Odvrativši pogled od stola, ona okrenu glavu u stranu.

– Ne – reče grcajući. – Nije istina.

– Istina je, Ketrin.

– Nemoguće. Nemoguće je. Kako možeš – kako si na tako nešto mogao i pomisliti?

Jedva je znala šta govori. Od suza nije ništa videla. Ustavši nasumce od stola pođe prema prozoru.

– Žao mi je, Ketrin. Samo sam morao da ti kažem. Pokušao sam da krijem ali nije imalo ni najmanje smisla.

Maden ustade i pođe za njom. Stajao je pored nje preklinjući. Napolju je bio počeo da pada sneg. Sitne pahuljice padale su ispred prozora i lake i nežne kao senke. Iza tih pahuljica cela priroda je bila nema i nepokretna. I samo drveće stajalo je mirno, kao na straži, u stavu ledene

nepomičnosti. Nebo je bilo modro kao more, a ispod njegove zasvođene ogromnosti ležala je zemlja bela i blistava. Zbog sve te tišine i lepote Ketrin je još više patila. Ona prinese ruku čelu. Bila je savladana i nepomična.

– Pusti me – prošaputa ona. – Molim te pusti me.

Ponovo nastade tišina, bolna i puna napetosti. Snežne pahuljice su i dalje padale kao male bele ptice lepršajući kroz prostor.

– Mislim da razumem – reče on najzad teškim glasom. – To je samo s moje strane. Ti mene ne voliš.

To je slomilo i njen poslednji otpor. Bilo u grudima joj je kucalo. Kucalo i zbunjivalo njenu misao. Ona uzdrhta od nežnosti koja ju je obuzela. Zajecavši ona se okrenu Madenu.

– Krise! Ti znaš da te volim svom svojom dušom.

Ona mu se nađe u zagrljaju. Usne joj se pripiše uz njegove, suze potekoše iz očiju. Za trenutak ga zagrlji. Bila je obuzeta neizmernom srećom tolikom da srce nije moglo da je podnese. Onda mu se s jecajem istrgnu.

– Ne možemo, Krise. To je nemoguće! Moramo misliti na Nensi.

Kris je bio sada bleđi od nje. On je uhvati za ruku kao da je nikad više neće pustiti.

– Moramo misliti na sebe. Mi se volimo. To je jedino važno.

Ketrin je polako dolazila sebi. Mada je celo njeno biće bilo poneseno i uzdrmano, očajnički se je borila da se savlada.

– Nije samo to važno. Nensi te voli. Od toga se ne može pobeći. Nikad, nikad, nikad! Ti prema njoj imaš obaveze, kao i ja.

On stegnu zube, opirući se svim svojim moćima.

– Ali slušaj, Ketrin draga. Ti mene voliš. Ti pripadaš

meni.

— Slušaću, Krise — odgovori ona. — Ali najpre ti moraš mene slušati. Mi ne možemo pripadati jedno drugom. Ti pripadaš Nensi. Ti znaš koliko ja brinem o njoj. Ja ne bih mogla da joj nanese bol. Nikad! Nikad! A ni ti, kad pomislim, ni ti, to ne bi mogao.

Nije govorio, lice mu je bilo izborano od patnje. On pogleda Ketrin pravo u oči, koje ga čvrsto dočekaše, a onda se brzo odvrtiše. Napolju naspram prozora sneg se nagomilavao tiho i nemilosrdno.

S prigušenim jecajem se okrenu i poče da skuplja svoje stvari pripremajući se da pođe. Nešto konačno u njenom ponašanju pobedi ga. Nalazio se tik kraj nje, tako blizu da je miris iz njene kose dopirao do njega. On zadrža dah, a onda bez veze uzviknu:

— Znao sam da će to tako biti, Ketrin, od onog trenutka kad sam odlučio da ti kažem. Ali mi je sada bar lakše kad pomislim da i ti mene zaista voliš.

Ketrin ne odgovori, već ga ponovo pogleda. Ozbiljna lepota njenih očiju strujala je prema njemu. Slatka strepnja tih očiju učutka ga. Srce mu se ohladi. Okrenuvši se, on pođe za njom iz sobe.

Glava 14

Povratak u Njujork bio je tiho mučenje. Maden je jedva govorio, i sedeo je ukočeno u svom uglu kola Ketrin je gledala napred, lica mračnog i bledog, brade zavučene u meko krzno njenog kaputa. Kako je stigla u svoj stan a da nije sasvim klonula, nikad nije shvatila. Ali najzad su stigli, okruženi sigurnošću svetlosti i ljudi.

Bilo je pet sati. Nensi se bila vratila iz pozorišta i dovela Bertrama, Paulu Brent i Džona Sidnija. Pili su koktele, i Nensi koja je već veselo dovršavala drugu čašu, oduševi se ugledavši Madena.

— Zdravo, srce — uzviknu ona glasno i oduševljeno pred svima. — Nisam te očekivala da ćeš se vratiti do sutra. Baš je to divno. Hajde, priđi i čvrsto me zagrlj.

Nensino raspoloženje je bilo raspoloženje očiglednog ushićenja. Ona nije opazala Madenovo bolno oklevanje dok je stajao na pragu, ni borbu koja se je odražavala na njegovom licu. Kad je, s naporom, pošao napred, ona ga zagrlj i pritisnu svoje usne na njegove

— Tako mi je milo što te vidim — uzdahnu ona zadovoljno. — Provela sam užasan dan. Bertram nas goni kao pse. A meni je to baš i potrebno.

Obrazi su joj bili malo rumeni, a oči svetle. Grleći ga i dalje, privuče ga k sebi i osmehnu mu se u oči.

Nastade neprijatno ćutanje. Ketrin odvratila pogled Njeno lice, i dalje blede, bilo je spolja smireno, ali su joj usne drhtale od bola.

Paula Brent, u slikovitoj pozi na visokoj stolici, čudno pogleda Madena pa Ketrin.

— Gde ste bili vas dvoje? Izgledate potpuno umešteni i hladni kao led. Kao da ste ovog trenutka pali s brda.

Osetivši da je i drugi posmatraju Ketrin se uznemiri.

— Ustvari — odgovori ona, skidajući rukavice — i bili smo u brdima. Bili smo gore uz Hadson na ručku. Bilo je divno tamo gore u snegu.

— Hadson! — uzviknu Sidnej s nevericom. To je bio plav mladić talasaste kose u elegantnom odelu. Kolena mu se na pantalonama uopšte nisu nazirala. S izvanrednom duhovitošću on dodade: — Gospode bože!

— Ne! Meni to izgleda zanimljivo — promrmlja učtivo Paula. — Nadam se da niste prouzrokovao odronjavanje usova. Daj mi cigaretu, Džone.

Ketrin jedva primetno pocrvene. Čak je i Bertramov pogled počivao na njoj. Ali, s nekom unutarnjom svešću da ništa ne može da je uznemiri, pođe pravo Nensi i sede pored nje.

— Jesi li provela težak dan, dušo? — upita je mirno.

Nensi klimnu malo previše ushićeno, mašući praznom čašom i u slobodnoj ruci.

— Jednostavno nam je svima bilo grozno. Hvala bogu na nebesima što nam je u ponedeljak premijera. Berti nas goni kao besne pse. To sam već rekla, zar ne? Znaš. Opla! Opla! Skoči kroz obruč, inače ćeš dobiti bičem. Ali sada kad je Kris ovde, ne osećam se tako loše. Izići ćemo i dobro ćemo se provesti. Divno ćemo se provesti. Uzmi koktel, Ketrin?

Ketrin odbi. Posle one čistoće vazduha *Medvedeg brda*, ova soba vrela, puna mirisa i duvanskog dima, izazvala je u njoj lako gađenje. Primetila je da Maden ne pije. Ona se okrenu Bertramu.

— Jesi li zadovoljan kako probe napreduju?

On se nasmeja, ispruži noge i nastavi uzdržljivo da posmatra vrhove cipela.

— Jesam li ja ikad potpuno zadovoljan? Ali jednu

stvar mogu da ti kažem. Ta tvoja mala bezobrazna sestričina nije baš tako loša.

Nensi napravi grimasu na Bertrama.

— Pohvala od upravitelja cirkuskih predstava. Opla! Opla! Uključite radio. Posle ovoga mislim da treba da se proveselimo.

Mladi Sidnej uključi radio, a Nensi oslobodivši ruku, dobaci na brzinu osmeh Madenu i stade da se doteruje, tačnim i proračunatim potezima. Boja njenog ruža za usne tačno je odgovarala skrletnoj boji laka za nokte.

Bilo je to divno, živahno lice, zaključi Ketrin, posmatrajući Nensi novim i ozbiljnim pogledom — obrve možda suviše tanko izvučene olovkom, usne suviše obesne, ali čelo mudro, oči bleštave. Njeno držanje mada proučeno u svoj prefinjenosti, učini se Ketrini čudno naivno i dirljivo mlado. Ona malo zadrhta. Nikad ne bi mogla da nanese Nensi bol, nikad, nikad. Nensi može da bude razmažena, pa čak i sebična, i svirepa, i prerano sazrela. Ali ona je samo dete. Opametiće se, imaće dublje osećanje. To će joj pružiti brak sa Madenom, i šire i dublje poznavanje značenja života.

— Dakle, šta ćemo? — upita Nensi. Zar me niste čuli? Hoću da idem svuda. Hajdemo na večeru kod »Duge«, a posle da čujemo Tirolske pevače.

Madenov izraz lica i dalje se nije mogao pročitati. On reče umorno:

— Mislim da mi se večeras ne izlazi, Nensi.

Preko ramena Paula nemarno preseče:

— Planinari su pomalo umorni.

— Ali, srce — pobuni se Nensi napućivši se malo — ne možeš tek tako da ostaviš mamu. Mamino zlato mora biti dobro!

Čak se i Bertram nasmeja. Nensino brzo prisvajanje

američkog govora nije bilo bez prizvuka humora. Ali Maden, koji je gledao u pod, izgleda da nije bio veseo. U njemu se vodila duboka i gorka borba. Najzad, i pored svega, svestan da ga Ketrin posmatra mahnu glavom u znak pristanka. I ustade.

— Dobro, Nensi — reče on. — Idem i ja.

Svi ustadoše spremajući se da pođu. Nensi uze Madena pod ruku. Sidni proguta poslednji gutljaj na brzinu. Bertram pomože Pauli da obuče kaput. Ali Ketrin, odlučno se žaleći na glavobolju, ostade kod kuće. Želela je da Maden i Nensi ostanu sami. Molila se bogu da se sve samo od sebe reši između njih u toku te večeri. Molila se svom svojom snagom

Glava 15

Sutradan izjutra Ketrin je imala poslovni sastanak na Riversajd Drajvu s nekom gospođom Van Boren koju je zanimala kao što je rekao Breže, njihova boveska tapiserija. Ta tapiserija ustvari i nije bila Ketrinina — pripadala je *Ricetu & kompaniji*, poznatim pariškim trgovcima umetničkim predmetima, za koje je Ketrin ra'dila kao agent — ali procenat koji bi dobila od uspešne prodaje svakako bi bio velik.

Ona odlučnost koja je zauzimala tako veliko mesto u Ketrininom karakteru silila je Ketrin da nastavi kao da se ništa nije desilo. Obukavši moderan kostim ona se u pola deset uputi u kancelariju. Breže, koji je izgledao doteraniji i uglađeniji nego što je nedeljama izgledao, čekao ju je, razgledajući kataloge neke buduće prodaje. Stavivši ih u stranu kad je Ketrin ušla, on hitro skoči.

— Spakovao sam tapiseriju, gospođice Lorimer. Možemo je poneti.

— Dobro!

Posmatrao ju je, osmehujući se, trljajući ruke.

— Zar nisam rekao da ćemo preboleti krizu? Prodaćemo tapiseriju. Ove godine ćemo napraviti veliki posao

I klimnuvši glavom prosto predskazivački pođe prema vratima. Pošto je pozvao taksi i pomogao Ketrini da uđe, on stavi dragoceni omot pored nje. a onda sam uđe, pa zajedno pođoše.

— Vrlo je čudno, gospođice Lorimer, — primeti on pošto se je namestio. — Ispitivao sam Ašera koliko sam mogao, ali ne mogu da doznam ko je kupio minijaturu.

— Zar to nije svejedno? — upita Ketrin nemarno.

— Oh, svejedno je — složi se on sa svojim određenim, izvinjavajućim osmehom. — Mon Dieu! da! Pošto smo mi dobro prošli. Ali je prilično čudno. Zamislite, jedno takvo umetničko delo od takvog značaja — tek tako nestalo sa tržišta — paf!

— Čini mi se da ste rekli da je to bio Šard.

— Nije. Ne, ne! Posle sam doznao. Dobri Šard je ostao veran svojim preraphaelistima.

— Možda je još kod Ašera?

— Ne, gospođice Lorimer. Dao mi je časnu reč da ju je predao svom klijentu.

— Pa, — uzdahnu Ketrin odmahnuvši glavom — to je čudno, baš čudno. Ali ne treba da se mi zbog toga mučimo. Ta epizoda je završena. Sada moramo da svršimo druge stvari.

Kad su stigli do kuće na Riversajnd Drajvu, ugledaše zgradu od mrkog peščara s prozorima natkrivenim crepom i finim vratima od kovanog gvožđa, koja je dokazivala da sva slava nije nestala iz tog nekad slavnog prolaza. Gospođa Van Boren bila se prosto zaljubila u tapiseriju, ali nije znala ima li u kući mesto gde bi je postavila. Već su imali previše slika u trpezariji, što se tiče salona na spratu, on nije odgovarao

Ketrin je malo govorila. Pratila je gospođu Van Boren po kući, slušajući s očiglednom pažnjom. Ali od prvog trenutka videla je da je ulazni hol idealan za tapiseriju. I tako, kad su ponovo sišle dole, ona upita:

— Da li ste zadovoljni svojim holom?

— Pa, nisam — odgovori gospođa Van Boren i pogleda nepoverljivo. — Uvek sam smatrala da je nesrazmeran.

— Pa kako bi bilo da dopustite meni da nešto s njim učinim — reče Ketrin. Zbilja, to bi mogao da bude najlepši

kutak u kući.

Uz pomoć Brežea i sluga, skinula je ceo red prilično beznačajnih gravura koje su visile na glavnom zidu. Na njihovo mesto obesila je tapiseriju, divan lovački prizor. Ispod toga stavila je talijanski sto za ručavanje koji je stajao poluskriven u jutarnjoj sobi. Na njega je stavila dva visoka svećnjaka koje je uzela iz pretrpanog salona, a između njih je stavila četvrtast srebrni poslužavnik.

Preobražaj je bio čudesan. Hol je odmah postao dostojanstven i karakterističan. Čak i Breže s odobravanjem klimnu glavom, što se tiče male gospodarice kuće, ona je uzbuđeno cvrkutala.

— Ne dirajte to — uzviknula je. — Ni najmanje. Hoću da to baš tako ostane. Tačno!

— Vama je u stvari potrebno jedno dugačko ogledalo na drugom zidu, — predloži Ketrin — s uskim polukružnim okvirom. Imamo zaista jedan divan komad iz doba Džordža I koji bi vam savršeno odgovarao.

— Da, da — reče gospođa Van Boren zadihano. — Doći ću sutra da ga pogledam.

Kad su se vraćali, Breže se s poštovanjem okrenu Ketrini.

— Zar nisam imao pravo, gospođice Lorimer? Promena sreće, a? Zar ja to ne osećam u svojim starim kostima?

Promena sreće! šta je to sada značilo za Ketrin? Izgovorivši se ona zamoli Brežea da je pusti da iziđe u Pedeset i sedmoj ulici, pa se pešice uputi prema hotelu. Setila se, kao kroz maglu, da danas stiže Apton i da treba da ga sačeka kad dođe. Ali nije znala kad stiže »Evropa«.

Kad je stigla u stan, najpre je pomislila da je Čarli već stigao, jer je na njenom stolu stajao dugačak paket od cvećarke. Ali čim je otvorila paket, znala je da je pogrešila.

Tu su, zasenjujući joj oči svojom lepotom, ležali divni beli karanfili, svaki pojedini savršen, čedan, mirisav. Bili su od Madena. U Ketrinino srce navali bol nalik na plameni jezičak. Poluzatvorenih očiju ona pritisnu obraze uz mekane cvetove. Njihova slast bila je jača nego što je ona mogla podneti. Sadržavali su svu slast sreće koje se odrekla. Dugo je stajala. Onda, otvorivši oči, ugleda sebe neočekivano u ogledalu koje je visilo na suprotnom zidu. Zaprepastila ju je slika koju je odražavalo. Izgledala je kao prizivanje prošlosti, minijature i njenog značenja u njenom životu. Ketrin uzdahnu. — Dama s karanfilima — pomisli tužno. To je, znači, na kraju, bila njena uloga.

Ni posetnice, ni poruke nije bilo uz cveće. Znala je da će Maden telefonirati. I zaista, skoro odmah, on se javi telefonom, tihim i potmulim glasom.

— Voleo bih da te vidim, Ketrin — reče on. — Ako možeš da odvojiš vremena, želeo bih odmah da te vidim.

Ketrin brzo razmisli. Pošto je bila ojačala u toku ovih nekoliko proteklih časova, sada je bila potpuno rešena. No znala je da razumno mora pristati da se ponovo sastane s njim, pa makar samo da mu kaže svoju poslednju odluku. Vreme njene slabosti je bilo prošlo. Sada je mogla da bude praktična i snažna. No neće pristati da s njim ruča. Razmislivši u duhu o mestu gde bi mogla da se sastane s njim, odabra za njihov sastanak, skoro s melanholičnim humorom, Metropoliten muzej. On je bar oboma odgovarao, a njegove užasne galerije će svakako prigušiti i najromantičniji poduhvat.

U četvrt do dva Ketrin se uputi u Metropoliten. Pun čas još nije bio otkucao kad je tamo stigla, ali ju je Maden već čekao, hodajući gore-dole u visokom ulaznom predvorju, odakle je dobro video kroz okretna vrata. On je čutke uze za ruku. Ali ako je ona očekivala da će se njihov

sastanak održati u tom ogromnom predvorju punom promaje, ispod tih namrštenih sjajnih kipova, pogrešila je. Maden je povede do udaljenog krila, gde je baš bila izložba starog američkog nameštaja u prvobitnim naseljima. Pošto su od početka do kraja pregledali tihi galeriju, Maden se uputi u sobu obloženu borovim drvetom s obale Mejna. Tu se okrenu i pogleda je. Videla je da pati. Njegov jučerašnji žar bio je ugašen. Izgledao je iscrpen. A glas mu je bio nekako čudno nesiguran.

— Ketrin! Morao sam ponovo da te vidim. Izgleda da juče nismo imali prilike da razgovaramo. Ti si na brzinu donela odluku. Možda si imala vremena da bolje promisliš. Slušaj, Ketrin mi ne možemo živeti jedno bez drugog. Samo kad te vidim, već je to za mene neverovatna sreća. Celu noć sam probdeo misleći na tebe. Postoji samo jedno rešenje. Moramo zajedno otići.

Ketrin je odmah znala da će Maden biti odlučniji, mnogo odlučniji nego što je očekivala, i iz najdubljih dubina svoje duše skupi svu snagu da se s tim suoči

— Da pobegnemo, — upita ona, s osmehom koji je jedva ličio na njen stari osmeh — kao deca? Ja mislim da to nećemo učiniti, Krise. Mi smo to već malo prošli, zar ne?

— Nešto moramo učiniti — reče on nerazgovetno — Ne možemo uništiti svoje živote.

S velikim naporom Ketrin postiže da joj glas zvuči praktično i nemarno.

— Tačno bismo to učinili kad bismo otišli. Bili bismo potpuno bedni i nesrećni.

— Ali zašto, Ketrin?

— Zar si zaboravio Nensi?

— Nisam je zaboravio. Ali, to nije isto. Ona mene toliko ne voli... — On nasumce nastavi: — Ona pripada jednoj drugoj generaciji, odlučnijoj i sebičnijoj. To si

svakako sinoć videla kad smo ušli. Svakako si to videla u Vermontu. I drugi su videli, mada to nisu rekli. Život njoj izgleda lak. Lako će joj biti da zaboravi

Ketrin odmahnu glavom.

— Ona te voli. Ne, Krise! Ne mogu naneti bol Nensi. Ne možemo je pregaziti u neobuzdanom koprcanju za srećom. A nije samo to. Ne možemo sebi da nanesimo bol. Ako smo mi drukčiji, kao što ti kažeš, ako je naša odanost dublja i vera snažnija, onda ne možemo sve to izneveriti. Zar ne shvataš, Krise, postoji jedna jedina stvar, poštenje, koje zasluhuje da se sačuva? Poštenje pre svega.

— Ne pre svega!

Obuzet osećanjima, on je uhvati za ruku i pritisnu uz svoj obraz.

— Nemoj. Krise, nemoj — reče ona naglo.

Maden joj ispusti ruku i stade držeći se za ivicu hrastovog stola, dišući brzo, odvrativši glavu, kao da se ne usuđuje da je pogleda.

— Zašto to radiš? — upita Ketrin istim onim turobnim glasom. — To samo čini da stvari postaju još nemogućnije.

On podiže oči i pogleda je dobro, pun nežnosti. Ali ona se ponovo očeliči protiv divlje, mračne gladi u njegovom pogledu. Mora, mora se održati, ili su izgubljeni.

Nastade dugo, mučno ćutanje, takvo ćutanje kakvo, možda, nikad nije ispunilo ovu голу malu sobu u celoj njenoj istoriji na tihoj obali države Mejn. Stajao je pred njom, ozbiljnog lica, čitajući njeno lice. Njen postojan pogled ga je ubedio. Tupo je gledao u uzan prostor u sobi u kojoj su stajali. Minuti su prolazili. Najzad on reče:

— Pa, onda, Ketrin, ako ti tako smatraš, ništa drugo ne može da se kaže. Odmah ću te odvesti natrag u tvoj apartman.

Glava 16

Tog istog popodneva u pola četiri Nensi se vrati u hotel. Nije očekivala da će izići iz pozorišta pre pet sati, jer je Bertram bio sazvao trupu na generalnu probu za večernju premijeru. U stvari, ona je bila rekla Ketrini da neće doći kući na čaj. Ali je producent, s onim svojim karakterističnim pokretom, odjednom promenio mišljenje i sve ih je poslao kući rano, sa strogim naređenjem da se odmore i, da u osam budu spremni.

I tako, Nensi se poslušno vratila da se odmori, i kad ju je lift izbacio na desetom spratu, nije ušla u apartman, već u spavaću sobu na sporedna mala vrata s namerom da legne u svoj krevet. Ušla je tiho, jer je bila rasejana, a misli su joj bile usredsređene samo na premijeru. A onda je odjednom začula glasove u dnevnoj sobi.

Na te zvuke ona zastade usred spavaće sobe. Izraz joj je najpre bio iznenađen. Nije pomislila da se neko nalazio u stanu, ali su glasovi pripadali Madenu i Ketrini. Onda se postepeno njeno lice promeni. Glasovi su potpuno jasno dopirali do nje, s ledenom i nepogrešnom razgovetnošću. Maden i Ketrin su očigledno bili stigli upravo pre nje, i sada su se opraštali. Bilo je to čudno opraštanje, uzdržano no puno ozbiljnog značenja, a svaka reč je pogađala Nensi kao pravi udarac. I dalje stojeći nepomično, čula je kako Maden odlazi iz stana. Pet minuta kasnije izišla je i Ketrin.

Nekakav glas ote se Nensi iz grla, pola jecaj a pola detinjski uzvik očajanja. Skoro posrćući ona uđe u dnevnu sobu, sada potpuno praznu osim što se u njoj krilo ono nekoliko reči koje je čula. Ona se osvrte oko sebe. Kako joj je izgledala poznata — a ipak, kako je bila drukčija! Kris je voleo Ketrin. Da, Kris, koji je trebalo da se s njom venča u

nedelju, zaista je voleo Ketrin. Nensi uhvati bes, zatim je prođe, i ona se ponovo ohladi. Bacivši se na divan, pritisnu zube na donju usnu. Sve je videla — Ketrin i Maden, njihov udružen napor da sačuvaju njenu sreću. Odjednom oseti ponos. Sama sebi je bila nekako nedovoljna i jeftina. Bila je tako sigurna, tako sebična i tako zadovoljna. Da, celog svog života je bila takva, stvari je uzimala za gotovo, a ništa nije davala za uzvrat. Sada, kao da joj je sinulo neko otkrovenje, ugleda sebe, ugleda se tačno gde je stajala. I briznu u očajan plač.

Nije znala koliko je plakala, ali najzad je bura prošla. Mirno se okrenula na leđa. U očima joj je bio neki čudan izraz, njeno čvrsto mršavo telo odražavalo je čudnu bespomoćnost. Misli nisu htele da joj se kreću povezano, no njena sposobnost za osećanje izgledala je udvostručena i pojačana. Kao nekim čudom nedozrelost je spala s nje kao neki omotač. Više nije bila beznačajna, već zrela. Soba poče da se okreće oko nje. Bespomoćno je posmatrala kako bleđa sunčeva svetlost postepeno prelazi po drugoj strani zida, a stalni probadi bola zaustavljali su joj misli. U grudima, osećala je tupo neko polagano rasipanje, kao neko duševno obnavljanje, koje se širilo kao sunčana svetlost po sobi i postepeno je ugrejalo.

Najzad, Nensi duboko uzdahnu i pomeri se. Pogleda na sat — bilo je skoro pet. Pruživši ruku, mirno zazvoni za čaj. Kad je čaj stigao, ona ispi jednu šolju, a zatim zapali cigaretu. Trenutak kasnije vrata se otvoriše, i Ketrin uđe u sobu.

— Ma nemoj! — uzviknu Ketrin, skinuvši šešir i bacivši ga na sto. — Vratila si se!

Nensi sabrano klimnu glavom.

— Uđi samo. Uzmi malo čaja. — Kako je mogla da govori tako mirno nije znala, ali joj je ta mirnoća nekako

odgovarala.

Dok je nalivala čaj, slušala je Ketrinin izveštaj o pristajanju »*Evrope*«. Apton, koga je Ketrin upravo bila ostavila u hotelu, došao je u najboljem raspoloženju i strašno se raduje premijeri.

Nastade ćutanje, a onda Ketrin upita sa jedva приметnim osmehom.

— Kad već o tome pričamo, kako se osećaš večeras?

Nensi je i dalje gledala u pod.

— Savršeno dobro se osećam — reče i ućuta. — Šta si očekivala?

Ketrin spusti šolju.

— Oh, ne znam. Pomislila sam da bih nešto mogla da ti učinim.

Još jedno ćutanje. Nensi ugasi cigaretu ne okrenuvši glavu.

— Nije potrebno da se gnjaviš sa mnom sa heresom i biskvitima — primeti ona s malčice zagonetnim osmehom.

— To spada u doba krinoline. Zajedno s tremom i izgorelim perjem i provalom suza i napadima nesvestice — Onda prekide. — Možda ću uspeti. Nadam se. A to je ono glavno.

I tako je Ketrin morala da ostane na tome. Bila je, na neki način, iznenađena ravnodušnošću u Nensinom držanju. Ona je očekivala neko ispoljavanje premijerskog temperamenta. Ali Nensi nije pokazivala ni znaka nervoze. Izgledala je, zaista, neobično mirna, skoro nemarna u pogledu rezultata.

Ketrin se sada brinula jedino za Nensinu sreću. Zbog toga nije mnogo očekivala od uspeha ili neuspeha drame. To joj je sada izgledalo manje važno od drugih problema koji su sada bili na redu. Znala je da mora prisustvovati premijeri zbog Nensi, ali kad se predstava završi, odvojice se od tragične pozornice svojih nevolja. Odluku je donela.

»Pindarik« je odlazio u ponedjeljak. Kad se jednom nađe na brodu, zaključice tu epizodu bolne ludosti. U njoj je živelo ubeđenje, tužno ali sigurno, da će Maden i Nensi, kad jednom budu ostali sami, rešiti svoje teškoće i da će je uskoro zaboraviti.

Najzad Ketrin ustade da se obuče. Bila je ugovorila da rano večera s Aptonom kod »Pjera«. Otkuca sedam. Bilo je vreme da pođe. Pre nego što je, izišla, ona poljubi Nensi s puno ljubavi i pozele joj sreću.

Ponovo je bila začuđena Nensinim tupim raspoloženjem. »Nervozna je«, pomisli Ketrin, osetivši bol od sažaljenja, »a pokušava da to sakrije«.

Za večerom je bilo malo društvo – samo pukovnik i gospođa Ogden, i gospođa Moran, pored Čarlija i nje. Ketrin je tražila da ne bude mnogo sveta jer je znala da bi inače Čarli koji je imao isto toliko prijatelja u Menhetnu kao u Mejferu, doveo gomilu gostiju. Mada ništa nije moglo da joj odstrani mučni bol u srcu, večera, s njenom besprekornom poslugom, izvrsnim jelom i pićem i, pre svega, atmosferom društvene neusiljenosti, otupila je oštricu njenog bola. Ogdenovi su bili značajni ljudi – pukovnik Ogden je bio jedan od najistaknutijih bankara u Njujorku, a gospođa Moran, mršava, crnomanjasta i duhovita, bila je žena – ili, kako je sama sebe podrugljivo zvala, poluudovica – Rafa Morana, poznatog sportskog asa. Ketrin je nazirala neku staru aferu između Čarlija i gospođe Moran koja je sada dostigla najveću tačku ironičnog prijateljstva, ali joj ovde, u ovom društvu, ta činjenica i nije izgledala neumesna i za divno čudo nije je rastužila.

Čarli je te večeri nadmašio sam sebe. Stvarajući nešto kao neki rekord, postarao se da joj se čaša napuni šampanjcem. Nije ćutao ni trenutka, a njegova bujica

ogovaranja i lakih priča stalno je oživljavala sto. Kad je stigao desert, njegov smeh je već bio postao malo malo ukočen a izgovor malo nesiguran, ali to je sve nekako izgledalo kao deo Čarlija, plemenito i bezopasno i prirodno. Navaljivao je, posle savetovanja s kelnerom, da posle kafe popiju bocu tokajca, retkog i – ako je trebalo verovati Čarliju i kelneru, istorijskog vina iz podruma velikog vojvode Ferdinanda, lako zlatno piće, puno aromatičnog ali blagog etera, do kraja je otupelo Ketrininu izmučenu svest. Kad su se digli da pođu, ona opazi s izvesnim ogorčenjem da u ovom gadnom životu postoje trenuci kad se isplati biti prijatno anestetiziran.

Pozorište je bilo skoro puno kad su stigli, a po gurnjavi u predvorju izgledalo je da će biti prepuno. Bertram, sa svojim svetskim glasom i međunarodnim vezama, imao je široku publiku u Njujorku, koja mu je obezbeđivala – ne klaku, pošto je galerija ne samo u jednoj prilici na pošten način prigovorila njegovim idejama – već premijerna publika kritike i prijatelja punih iščekivanja.

Sa svoga mesta u sredini partera Ketrin, osvrnuvši se po pozorištu, poznade mnoge proslavljene ljude. Onda odjednom obori oči. Na kraju njenog reda, na mestu pored Bertrama, bio je Maden. Probijajući se kroz tminu večeri, strepnja koja ju je pogodila u srce bila je smrtonosnija od srčanog grča. Krv joj najpre pobeže, a onda pojuri u glavu. Držeći program rukom koja je pomalo drhtala, ona obori glavu praveći se kao da čita. Maden je nije video. Bio je s Bertramovim društvom. Nije znala gde je večerao, ali je od Nensi saznala da će joj se priključiti kad se predstava završi.

U taj mah svetlost se ugasila i razgovor je zamukao. S osećanjem milosrdnog oprostaja kazne, Ketrin podiže vrelo lice i upravi uši na pozornicu, koja je otkrivala, bez mnogo originalnosti, unutrašnjost jedne kuće u Saseksu. Ketrin je

već poznavala dramu, jer je pročitala scenario dok je putovala preko okeana

Radnja se ticala jednog sredovečnog poslovnog čoveka po imenu Rentona, koji je još uvek neobično voleo svoju ženu, u tumačenju Paule Brent – jedno beživotno i prilično lukavo stvorenje sklono sentimentalnim ljubavima. Kad se zavesa digla, ona je bila baš usred jednog takvog doživljaja. U stvari, prvi čin je bio određen samo za izlaganje njenih romantičnih težnji i Rentonove ljubomore.

Bilo je to dobro odigrano, a likovi dati s puno iskustva. No publika se nije odmah zagrejala za komad. Možda je prva slika odigrana suviše polako. Paula Brent, koja je igrala glavnu ulogu, bila je odlična. Bila je prava oživljena gospođa Renton, plava i prenemagalo, pomalo bezbojna i pomalo preživela, sklona haljinama za čaj i prigušenom osvetljenju, plamenim pogledima i nežnom stiskanju ruku. Ali Paula, u svojoj ulozi, nije bila ni nova ni izvanredna. Ona je to isto odigrala već mnogo puta. Bilo je učtivog pljeskanja i ništa više kad je zavesa prvi put spuštena.

– Sasvim dobro – primeti Apton veselo. – Ali još nismo videli Nensi.

Gospođa Ogden se nagnu preko.

– Prilično je šteta što nije u prvom činu.

– Ne znam – reče zamišljeno njen muž. – Ja sve nekako očekujem protuotrov za ovu Brentovu. Strašno je dobra, verovatno, ali budi u meni želju da je tresnem.

Drugi čin se odigrao u Rentonovoj kancelariji sledećeg ponedeljka. I tu, igrajući ulogu Madž Rodžers, Rentonove sekretarice, prvi put se pojavila Nensi. Kad je izišla na scenu, Ketrin čudno zadrhta, od uzbuđenja i ponosa. Odmah je videla da je pukovnik Ogden imao pravo. Publika je čekala, ako ne Nensi, a ono na drugu ženu,

protivotrov gospođi Renton, i na mogućnosti koje je ona imala, štaviše, posle prvog teksta koji je Nensi tako bezbrižno izgovorila, Ketrin je bila uverena da ona nikad u svom životu nije imala bolju ulogu. Uvek je bila dobra u ultramodernim ulogama, ali ova kao da je bila za nju stvorena. Više nije bila nervozna. Pretvorila se u ličnost žilave, male sekretarice i uglačala je do oštrog tvrdog sjaja koji je skoro vređao oči. U suprotnosti sa površnošću gospođe Renton, njen izgled je imao britku oštrinu čelika.

Ona je volela Rentona. I kad joj je taj jednostavni premoreni mali čovek, u prevelikoj nesreći, otkrio situaciju kod kuće, namerno je nastavila da ga podstiče, saopštavajući mu hladno da je njegov čitav svet pogrešan. Bio je previše mekan. Trebalo je, izjavila je ona, da vrati milo za drago i ode sa nekom drugom ženom u neki kratak doživljaj. Ništa ne bi njegovu ženu brže vratilo pameti. I s potpunom pribranošću ponudila je sebe za saučesnicu u tom doživljaju.

— Moj bože, — prošapta Apton Ketrini — nisam imao pojma da je naša mala Nensi toliko staložena.

Dok se scena odigravala čovek je, doslovce, mogao da oseti kako se publika pridiže sa sedišta. Ono malo prvobitne nervoze bilo je nestalo. Umesto toga, kuća je bila ispunjena napetošću. I Ketrin ponovo oseti ono naglo ushićenje. Bila je ubeđena da je Nensi sve vreme znala da je to njena prilika. I sada ju je zgrabila.

I sad ju je sprovodila, držala je. Pogodila je uzbuđenost kuće svojom dubokom ravnodušnošću, svojom strasnom no savršenom sebičnom ljubavlju prema Rentonu, svojom živom željom da uzme od života što njena lepota i njena pamet mogu da izvuku.

Ketrin je čvrsto stezala doručja svoje stolice. Nikad ranije u životu nije videla Nensi da bolje igra. Potpuno

zaboravljajući na sebe, lica jedva osvetljenog u zamračenom pozorištu, poluotvorenih usana, želela je da Nensi doživi veliki uspeh.

Čin se je završio Rentonovim poluočaranim, poluzaprepašćenim prihvatanjem ponude, usred burnog pljeska koji se nastavljao u sve jačim talasima dok Nensi sama nije stala pred zavesu. Ljudi su stajali, istežući noge, ali i dalje uzbuđeni, postavljajući jedan drugom pitanje koje je uzbuđivalo Ketrinino uvo dok je dopiralo do nje:

— Ko je to? — pitali su. — Ko je to? — čulo se sa svih strana.

To je bila Nensi Šervud, Bertramovo otkriće. Člančići koji su objavljivali Nensin dolazak na »*Pindariku*« bili su ponavljani s naglašavanjem. U foajeu i predvorjima razgovor se razvijao, širio i dostizao do granica uzbuđenih nagađanja. I sam Bertram, s njegovim sjajnim licem koje je zračilo iznad bele uštirkanе košulje, bio je okružen radoznom gomilom sveta koja mu je postavljala pitanja. Kad je Ketrin prošla pored njega vraćajući se na svoje mesto, on joj dobaci poseban osmeh preko ramena.:)

— Zar ti nisam rekao? — promrmlja, pa onda dodade zagonetno: — I sve to zbog tog jednog malog zubića.

Svi su bili na mestu pre nego što je zazvonilo drugo zvono.

— Baš je đavolski uzbudljivo — izjavi Čarli. — Nema čovek vremena ni da popuši cigaru.

— Kakva cigara — uzviknu Ogden. — Hoću da znam šta će se desiti.

Publika je uglavnom tako mislila. Opšte iščekivanje bilo je snažno. Zavesa se digla u potpunoj tišini. Apartman u hotelu *Bič* u Litlstonu-on-Si, gde je Renton sada provodio nedeljni odmor sa svojom sekretaricom. Kroz otvoren prozor tek nagoveštaj leta, plavog neba i u pozadini mora.

Ali Nensi nije bila na pozornici. Prošlo je četiri minuta dok je Renton vodio neodređeno neprijatni razgovor sa šefom hotela. Kod publike počеше da se javljaju znaci nesumnjive nervoze. Onda se pojavi Nensi. Začu se slab aplauz, koji je odmah bio utišан. Bilo je jasno kako je potpuno osvojila celu kuću.

Imala je na sebi haljinu za plažu, sa svetlim prugama i elegantnu, a u svakom pokretu bilo je nagoveštaja bezbrižnog paganizma. Paleći cigaretu, bila se opružila na kauču i počela da razgleda, ne bez zadovoljstva, ružičaste lakovane nokte na nogama. Onda je nemarnim glasom obavestila Rentona da njegova žena hoće da se razvede od njega. Renton, mada trenutno zaprepašćen tom napomenom, mislio je očigledno da se ona šali. Ali se ona nije šalila. Za sve vreme ona je znala da će Rentonov lakomislen čin, koji ga ni iz daleka neće pomiriti sa ženom, u stvari poslužiti gospođi Renton za razvod braka, sa svim moralnim i finansijskim prednostima, kakav je odavno želela. I zaista, gospođa Renton se pojavila u sledećem trenutku

Sledeći prizor koji se odigravao između žena, dok je Renton bio privremeno klonuo, bio je jedan od vrhunaca drame, jak, dramatičan i pun napetosti. Onako kako je bio zamišljen, prema piscu i originalnom producentu, on je potpuno pripadao Pauli Brent u ličnosti gospođe Renton. Ona je bila, prema svim pravilima logike i pozorišta, glavna, osvetoljubiva, pobedonosna ličnost. Ali jednom logika nije preovladala. Nensi, pokazavši se doraslom situaciji, nekim tajnim, kao unapred smišljenim načinom, nije dala da bude podređena vodećoj ličnosti. Sve udarce koje je primala, hladno je uzvraćala. Njen tekst nije bio tako dobar kao tekst gospođe Renton, no ona je u nj ulila toliko ledenog jeda, izgovarala ga s toliko paklene zlobe, da je

nepogrešivo pogađao. Duh sukoba koji je prizor zahtevao bio je udvostručen i učetvorostručen iznenadnim sudarom ličnosti. Osećanje se raširilo među publikom i postalo je skoro nepodnošljivo.

— Moj bože! Taj mali đavo! — prošaputa neko pored Ketrine. — Ona krade dramu.

Rečenica se pronela kroz dvoranu kao potajna struja pod napetom površinom osećanja. Kad je Paula Brent izišla, pljesak je bio slab. Sve oči su bile uprte u Nensi. Kad žena više nije bila na putu, ona je upotrebila sav svoj uticaj na nesrećnog Rentona. Očigledno rešenje, hladno je predložila, jeste da se oženi njom,

I otišavši u spavaću sobu da se presvuče, ostavila ga je da proveri njen ultimatum.

Ali Renton je najzad shvatio njenu opaku, očiglednu nameru. Ona je od prvog trenutka bila rešena da se uda za njega. Dok je stajao onako slabačak, shvatio je da je žrtva tih dveju žena — svoje žene i svoje ljubavnice. One su stvorile tu dilemu. Ali on to nije mogao prihvatiti. Brzo, na ivici razočaranja, izvukao je revolver i ubio se.

To je trebalo da bude kulminacija drame. Ali to sada nije bila kulminacija. Ponovo se pojavila Nensi. Bertram se za to pobrinuo, naravno, i promenio kraj s majstorskom i satanskom veštinom. Nensi je čula pucanj. Ušla je polagano, još uvek u kupaćem kaputu i našla Rentona kako leži. Zastala je i otkrila da je mrtav. Onda je naišao trenutak glume koji je nadmašio prvi vrhunac i mirno ga bacio u zaborav.

Sve je to bila nema igra s Nensine strane, polagana i tužna pantomima, koja je dodirivala vrhunac umetnosti. Kad je ugledala mrtvog čoveka, njena jeftina drskost slomila se. Pala je pred njega na kolena. Izraz lica joj se promenio; lice, našminkano i prosto, grčilo se u agoniji i

patnji. Volela ga je. On je bio mrtav. Stvarnost je pogodila kao strela njeno bestidno varanje i obmane. Nasumce je dohvatila njegovu ruku i pritisnula na usne, tako tragično, tako uzdržano, da se gledaocima srce cepalo. Nije progovorila ni reči dok nije, pokretom koji je značio predaju, pustila ruku mrtvog čoveka, dohvatila slušalicu, i isprekidano izjavila:

— Bolje da dođete gore. Jedan se čovek ubio.

To je bilo moćno. Zavesa se spustila u potpunoj tišini, i taj nedobrovoljni atribut ćutanja potrajao je trideset sekundi. Vrhunac pravog i nezaboravnog osećanja koji je tako neočekivano izronio iz tvrde ljuštore drame stegnuo je publiku za grlo. Mnogi su nemo sedeli. Onda se prolomila bura aplauza, besni crescendo izmešan s povicima za Nensi. Bila je to prava orgija. Nekoliko novinara, koji su pokupili šešire i neprimetno se izvukli sa svojih sedišta, znali su da je to orgija, ili još bolje silan uspeh! To je bilo nešto za naslovne članke, ako oni znaju svoj posao.

Sada se Nensi pojavila pred zavesom, držeći se za ruku s bledom, prilično mračnom Paulom Brent, zatim sama, klanjajući se pribrano publici, s punim rukama cveća. Zavesa se poslednji put spustila. Ljudi su razgovarali u osvetljenom pozorištu, mašući rukama. Nije bilo sumnje da je ovo senzacija. Ketrin, i sama ushićena Nensinim uspehom, još uvek slomljenog srca zbog onog tragičnog poslednjeg trenutka, okrenu se Aptonu i ostalima:

— Šta mislite o ovome? — upita ona uzdrhtalim glasom. — Zar nije bila sjajna?

— Gospode moj! — reče Čarli, obrisavši glasno nos. — To je trebalo videti pa verovati. Nikad nisam video Nensi da tako igra.

— Divna je — uzviknu gospođa Ogden, a oči joj zasuziše. — Prosto divna!

Dok se publika tiskala sredinom prolaza, Nensino ime je bilo na ustima svih ljudi. A onda Ketrin primeti pred sobom slavnog dramskog kritičara, okruženog gomilom sveta, kako razgovara na svoj mrzovoljni način s kritičarem suparničkih novina.

— Dobro je — govorio je Grej. — Šta li misliš, Sole?

— Možda — priznade Izard uglom usana. — Svakako je to jedna vraški nevaljala devojčica.

— Da onako uništi onu Brentovu?

— Svakako.

— Ah! Brentovoj to već odavno treba, Sole.

— Možda.

— A ta mala je dobra.

— Jeste, Valtere — priznade Izard posle kratkog razmišljanja. — Čini mi se da je ta mala stvarno dobra. Pazi, mnoge počinju sa glumom a završavaju rasplinuvši se. Ali ta mala se neće rasplinuti. Ne, gospodine. Ona poseduje pravu emociju i osećajnost, ta mala. A u njenom dobu, u današnje vreme, to je prava blagodet.

Štampa krenu napred, a dva čoveka s njom. No te uzbudljive Izardove reči ostadoše s Ketrinom. Kad su skrenuli u hodnik koji je vodio prema sporednom ulazu, naiđoše na Madena, Bertrama i gomilu ostalih koji su svi išli iza kulisa.

Dok su prolazili kroz prolaz, Ketrin pogleda Madena i glasom iskrenog oduševljenja uzviknu:

— Divna predstava, zar ne?

— Da, bilo je divno — odgovori on čvrstim glasom koji je odgovarao njenom. — Čak je i Bertram ošamućen. Rekao je da je mnogo očekivao, ali ovoliko ne.

U prizvuku njegovog glasa i iz njegovog pogleda Ketrin izvuče određen smisao. Obuze je olakšanje i tuga. Znala je da neće pogaziti reč koju joj je ranije dao, da ne

može poreći prihvatanje situacije, priznanje svojih i njenih obaveza. Pred Nensinim vratima se zaustaviše, trenutno sprečeni da uđu zajedno s ostatkom krupne Bertramove prilike. Dobročudan izraz Bertramovog lica pokazivao je da je to bilo nešto sasvim obično, čisto stvar reakcije i jako napetog umetničkog temperamenta. Jer je iz garderobe, u ovom času njene pobede, dopiralo strasno Nensino jecanje.

Glava 17

Sutradan izjutra Nensi se probudila s nepogrešnim saznanjem svoga uspeha. Nekoliko trenutaka ležala je sanjivo, udišući miris cveća koje je sinoć doneto iz pozorišta, a koje je sada stajalo po spavaćoj sobi u egzotičnim gomilama. S čudnim izrazom na svom malom licu duševno je preživljavala svu brzu povorku slika kojih se sećala.

Čudilo ju je, maltene, kad je shvatila da joj je pobjeda kojoj se nadala i za koju se borila najzad pripala. Nije pokušavala da zavara samu sebe. Nagonske je znala da je njena sinoćna predstava bila bolja, mnogo bolja, od ičega što je dosad igrala. Možda je čak bila i sjajna. Ali ona nije prihvatila priznanje za svoje ostvarenje. Ranije, njena bi se taština hranila sjajnim uspehom, ali ona je sada bila drukčija. Savršeno je razumela da je sve ono što je učinila bio rezultat njene patnje, udaraca koji je smaknuo s nje njenu mladalačku samoživost i otkrio prikriven sastav njene duše. Sinoć ona nije igrala svoju ulogu. Prvi put u životu ona ju je doživela. I sada je s novom poniznošću molila da joj pođe za rukom da nastavi onako kako je počela.

Te misli su joj jurile kroz glavu, a onda, ispoljavajući samo malo podignutom obrvom svoja unutrašnja osećanja, ona polagano sede, izvadi cigaretu iz kutije na stočiću pored kreveta i zapali je. Zamišljeno je pušila. Onda zazvoni za doručak.

Brzina i preterana uslužnost posluge koja se, dotle dobra, sada i klanjala, pružile su Nensi, ako bi to ona zahtevala, pun dokaz njene nove važnosti. Dva kelnera i sobarica uđoše u sobu bešumnom brzinom kao da su

satima čekali da se u tren oka odazovu njenom pozivu. U roku od četiri minuta zavesje su bile razvučene, buketai raspoređeni, stočić s točkovima sa srebrom, belim damastom, ledenim voćnim sokom, vrelom kafom i izvanrednim kiflama prinet Nensi, dok je ona, poduprta jastucima, pregledala jutarnje novine.

U izveštajima bilo je sve u superlativima. Uglavnom su pozdravljali predstavu kao najbolju predstavu godine, i svi su najviše hvalili Nensi.

Skoro odmah potom zazvoni telefon. Prvi je bio Bertram — u pola deset ujutro, zapravo Sem Bertramov potpuno budan i važan glas.

— Jutro, Nensi! Dobro spavala, nadam se. — Briga je bila očinska, slatka. Da je to bilo moguće, u ovome bi bio nagoveštaj da bi Bertram zagugutao. — Fino, fino, dete moje. Pročitali ste jutarnje novine, naravno?

— Da, gospodine Bertrame.

— Sviđaju li ti se, a?

— Prilično, hvala, gospodine Bertrame — odgovori brzo Nensi, zamišljeno uprvši oči u prostor.

— Šta! Ha! Ha! To vam je dobro! Još me malo zadirkujte! Prilično, hvala! Oh, gospode! — Bertramov smeh je grmeo preko žice. Ali se ubrzo on opet uozbilji. — Slušajte, Nensi. Postigli ste uspeh, i vi to znate. Postigli ste uspeh prilično iznenadno. Slušajte sada. Ja svim rukovodim. Vaša uloga će biti prepravljena, proširena. Moram jutros da odem u pozorište, ali doći ću da vas povedem na ručak. Jedno zapamtite. Sasvim specijalno i važno. Slušaju li vaša oba mala školjkasta uva? Dobro! U slučaju da vas počnu gnjaviti ponudama i takvim stvarima, nemojte potpisivati nikakve ugovore dok najpre sa mnom ne razgovarate. Razumete? Ništa ne potpisujte dok se sa mnom ne posavetujete. Sada do viđenja. Videćemo se u

jedan.

Izgled neke čudne odsutnosti treperio je oko Nensinih usana kad je spustila slušalicu, ali na zvuk pred njenim vratima, tog izraza nestade. Kad je Ketrin ušla, Nensi je bila vesela i pribrana kao uvek. Vrativši Ketrini poljubac za dobro jutro, živahno odgovori na njeno pitanje.

— Da, naravno, dobro sam spavala, draga Ketrin. Šta si očekivala? Patnju bez mira? Oh, molim te odgovori umesto mene na telefon tako, to je lepo. Celog dana će me zvati — ponude za besplatni miris, puder i fotografije iz cele Pete avenije.

Ketrin podiže slušalicu, sasluša, zatim je zakloni rukom.

— Gospođa Liljan iz Pedeset i sedme ulice — reče ona Nensi. — Znaš...

— Čini mi se da znam — prekide je naglo Nensi. — Zakaži joj sastanak, dušo, recimo u četiri popodne. Kaži joj da će njena modom, to sam ja, rado prikazati sve njene poslednje uzorke.

Kad je predala poruku, Ketrin sede na postelju i zagleda se zamišljeno u Nensi, dok joj je iskra veselosti igrala u ozbiljnim očima.

— Ti si hladnokrvna mušterija — izjavi ona najzad. — Zar se ne osećaš užasno uzbuđenom?

Nensi, ispivši zadnji gutljaj voćnog soka, odmahnu glavom, zajedno s čašom, a svoje široke oči uperi u Ketrin preko ivice čaše. Njeno držanje vesele izveštačenosti bilo je savršeno.

— Šta bi koristilo? Odavno sam to očekivala, Ketrin. To je bila prilika koja mi je bila potrebna. Pa, sad je imam. Na moj način. I veruj mi, Ketrin, neću stati na pola puta.

— Ne budi suviše samopouzdana — reče polagano Ketrin.

– Draga! Hoćeš li da se sva pretvorim u sram i stid? E, nemoj ništa više da govoriš, već mi pomози da sklonim ovaj poslužavnik sa grudi, srce si. I možeš li ikako da ispružiš ruku da mi dohvatiš pribor za manikir?

Ketrin se poslušno diže i učini ono za šta ju je Nensi zamolila. Mada nije umela da kaže zašto, Nensino ponašanje ju je brinulo, zbog te skoro aktivne blistavosti. Polupotajno posmatrala je svoju sestričinu, njeno malo, sitno divno lice s visokim jagodicama i oštro izvučenim obrvama, i mršav prav stas opružen u položaju u kome je izgledala malo kao dečak a malo kao mršava, ravnodušna Amazonka.

Telefon ponovo zazvoni. Nezamoljena, Ketrin podiže slušalicu.

– Gospodin Karl Moris – reče posle jednog trenutka – iz kompanije *Vestris*. Želi sastanak.

Nensi se nagnu.

– Moris! – uzviknu ona. – Karl Moris iz *Vestris films*. – Ugrize se za usnu, što je uvek bio znak da brzo misli. – Kad želi da dođe?

– Što pre. Sada, ako želiš.

– Zakaži za jedanaest – reče Nensi šapatom.

Sastanak je bio zakazan. A Nensi se ponovo opruži i počе ponovo da se maže narandžastim ružom.

– On je užasno važan, zar ne? – upita Ketrin malo posle.

– Moris! – reče Nensi klimnuvši glavom. – Da, on je najveći čovek u Holivudu, čini mi se. Ima pola *Vestrise*, a pored toga i desetak drugih kompanija. Igra se milionima. On je neka vrsta holivudskog Svemogućeg. Ima svoj raj, pun njegovih sopstvenih zvezda, dosta visok da ga svi vide, a s vremena na vreme stvara po neku novu zvezdu i stavlja je među ostale.

Ketrin je pogleda ispitivački, skoro sa zaprepašćenjem. U Nensinom tonu je bilo nečega, nečeg kao satira izmešana sa zdravim razumom, od čega se trže Ketrin. Nije ličilo na Nensi da se ruga Olimpu Holivuda.

Nastade ćutanje.

— Pa — reče najzad Ketrin — moram nešto da kupim.
— Osmehnu se. — Prepuštam te Morisu.

Trenutak kasnije ustade. I za četvrt sata izišla je iz stana.

Nensi se nije ni pomakla, a kad je u pola deset zazvonila sobarici, nije bilo traga od zbunjenosti u njenim pripremama. Izgledalo je kao da sada sve ide kao da je unapred pripremljeno i neizbežno. Navukla je široku kućnu haljinu preko lepe pidžame, pažljivo udesila lice i kosu, a onda, naredivši da sve cveće premeste u dnevnu sobu, smotala se na kauču da čeka.

Nije trebalo da čeka dugo, jer je Moris stigao na vreme. Bio je, uprkos svim onim zakonima koji od holivudskih direktora zahtevaju da budu veliki, snažni i glasni, mali, živahan neupadljiv čovek, malih ruku i nogu, mršav, nemirne kose koja se povremeno dizala u trenucima uzbuđenja kao kresta, krupnih crnih očiju, čija je nemirna bojažljivost odmah odavala njegovu rasu.

Ušao je brzo, kao čovek koji treba da uhvati voz. Tresnuvši petama, na kontinentalni način, nagnuo se nad Nensinu ruku, privukao stolicu do njenog kauča i seo pustivši da mu nemirni pogled tiho luta po njoj. Prilično dugo ništa nije rekao, baš ništa. No ono što je video očigledno ga je oživelo. Nozdrve mu se raširiše na miris ruža. Izvadivši ogromnu zlatnu tabakeru on zapali tursku cigaretu. Onda se zavalio u stolici s držanjem velikog umetnika koji se sprema da započne životni portret.

— Tivno, tivno — primeti on uz dražesni pokret ruke.

— Voleo bih to zlikati. Možda hoću, gospođica Šervut, za *Vestris novosti*. Reklama, reklama, *mein Gott*, kao to ne postoji ništa trugo. — Pre nego što je Nensi mogla da odgovori, on se ponovo nagnu, pun energije, dinamičan. — Pa, zlušajte me, gospođice Šervut, ja sam čovek koji brso ite na stvar. Zvako ko pozna Karl Moris to znati. Vi znate zašto ja ovde?

— Čini mi se — odgovori Nensi, gledajući ga.

Moris klimnu glavom.

— To je topro. Mi počinjati jedno trugo razumeti. Vi imali velik uspeh, a?

— Ništa prema onom što nameravam da doživim.

Moris još naglašenije klimnu glavom.

— To je polje! Mnogo polje! Ja volim imati ambiciju kad radim. E slušajte, traga moja. Mi stavićemo sve karte na sto. Sinoć ja bio na vaša pretstava. Sviđa mi se. Mislim da sam zikurno, no nisam baš sasma zikurno. Tošao ovamo jutros. Ja se uferio. Sada zam zazvim zikurno. — Upečatljivo ćutanje. — Ja vas hoću.

Nensi je i dalje ćutala, netremice gledajući malog Morisa, koji se je sada. s izrazom ogromne duboke važnosti nagnuo napred i doticao je mršavim kažiprstom po kolenu.

— Vi znati šta ja mogu učiniti, traga moja. Ja mogu od vaz napraviti zvezda kao Hepbern ili Garbo. Mogu vas postaviti na vrh ovoga zveta. Ja to moram. Vi razumeti ko zam ja — Karl Moris. Ja ne pričati gluposti. Kad ja toneti odluka, onda to već učinjeno. Novac ništa ne snačiti. Ja potrošio celi milion na Ana Herman pre nego tobio jedan novčić. Ona zato za mene zarađuje deset miliona. A mnogo više za sebe. Vi videti njen poslednji film? *Mein Gott*, divan je. Umetnost, traga, strast, sve redom; samo u venčana scena me košta trideset hiljada dolara za krevet cara Napoleona, i nikakve smicalice.

On naglo povuče dim iz cigarete i oduševljeno dunu.

— E slušajte, moja traka kospodžica Šervut, przo ćemo bostati prijatelji. Želim specijalno večeras da vi toči u moj stan. Ta, ta sve u retu, u retu. Ja previše velik čovek da ne pi pio pošten. Uposnaćete moju ženu i malu Sofi. Mada veliki umetnik, ja veliki porodični čovek. Treba vi videti moja mala Sofi. E, to truga Širli Templ ako baš budem hteo. Vi tanas dodžite upoznate nas, traga moja. Kat putemo raskovarali i kad se budemo rasumeli, možda ćete prisati na jedan dugoročni ugovor?

Ugovor s Morisom! Nensi je tačno znala šta to znači. Moris je imao pravo. To je, u toj posebnoj sferi, značilo vrhunac, krov neba, i ništa manje. On će se za sve pobrinuti, ispuniti najpreteranije zahteve: novac, reklamu i odlučujuće glavne uloge. Pa, prihvatiće njegov ugovor. Neće biti potrebno da se Holivud meša u njen pozorišni rad; na tome će najviše insistirati. Pogled joj odluta daleko. Zenice joj se usredsrediše, uperiše se do tačke iščezavanja. Sada je zaista uspela. Jednim skokom digla se iz nepoznatog do slave.

Razgovarali su još dvadeset minuta, Moris i Nensi, i na kraju, s definitivnim razumevanjem koje su međusobno stvorili, mali čovek ustade, ponovo tresnu petama i lepo se oprostio.

Tek onda se promenila Nensina nemarnost. Sedela je ošamućena, uverena da joj taj mali komični čovek sa svojom moći i svojim milionima, zaista veruje i da će je postaviti uz vešto vodstvo na najviši vrhunac popularnosti. Odjednom, ma koliko da je bila uzdržana, pomisli da će poludeti. Pritisnu ruku na čelo, čvrsto, savlađujući neobuzdani nagon koji je osećala da zaplače.

Usred tog tako čudno složenog raspoloženja, u kome su se mešali tuga i ushićenje, telefon koji se nije dao

ućutkati ponovo zazvoni. Nensi koraknu prema njemu kao da želi da ga baci u ugao sobe. Ali sada je to bio vratar, koji ju je obavestavao, zbog čega je odmah pobledela, da je Maden dole.

Stajala je za trenutak neodlučna, uzdrhtalih usana. Nije ga videla samog otkako je čula kako govori Ketrini. A sada je bio tu. Ona duboko uzdahnu. Povratila je svoju rešenost.

— Pošaljite ga gore — reče odlučno. — i čekajte! — dodade brzo. — Za nekoliko minuta pošaljite dva šampanjska koktela.

Prsti su joj bili duboko zariveni u dlanove. U onom kratkom vremenu koje je imala na raspolaganju sa svom svojom voljom, borila se da povrati onu notu nedoslednosti koju su tražili od nje. »Ako znam da glumim« — pomisli malo ludo, »molim te, bože, daj mi sada da glumim.«

Kad se Maden pojavio, ona mu priđe da ga dočeka, veselo ispruživši obe ruke prema njemu. :

— Baš mi je to bilo potrebno — izjavi ona, veselo zabačene glave. — Stigao si u psihološkom trenutku. Divno sam jutro provela, Krise. Čestitaj mi!

— Na čemu! Novom uspehu?

Ona klimnu glavom.

— Na filmskom ugovoru s Morisom.

On je pogleda. Njegovo lice, na kojem je sada bila uobičajena uzdržljivost, izražavalo je nemo pitanje.

— Da — nastavi ona. — Bila sam toliko zauzeta da nisam imala vremena ni da se obučem. Ali na kraju krajeva ovo je prava odeća u kojoj se dočekuju filmski direktori. Zar ne smatraš da je baš privlačna.

— Svakako — osmehnu se on nežno. — Znaš da jeste. Je li se svidela Morisu?

Ona se nasmeja.

— Trebalo je da vidiš. To je bilo bolje od pantomime. Mali četvoronožni Moris koji govori svoju ulogu: »Hoću vas, kospodžica Šervut. Ne u krevetu od Napoleona koji me koštao trideset hiljada tolara. Ja hoću od vas načiniti zvezdu. Hoću da upoznate moja Zofi, truga Širli Templ ako ja hoću. Ja hoću sve, a onda mislim da hoću ići kući.«

Namerno je dala svoj prikaz malog direktora sa nemilosrdnom vernošću. Izgledalo je da ju je uhvatio napad veselja. Kucanje na vratima je nije uznemirilo. Stajala je smejući se, dok je kelner ušao s koktelima od šampanjca.

— Stavite ih onamo — zapovedi ona. — Na sto pored kauča.

Kad je kelner otišao, ona sede na kauč.

— Sinoć nismo imali prave prilike da se vidimo, Krise. Ali sada imamo. I ti moraš da popiješ nešto za moj uspeh. Nemoj da se praviš tako kao da ne odobravaš, sve je sasvim na mestu, mislim.

Ona brzo ispi koktel dok je Maden pio svoj sa više uzdržavanja. Napolju, dan je bio siv i oblačan. No u sobi je vladala prijatna toplota. U dalekom uglu jedna sijalica bacala je blagu zasenčenu svetlost.

— Sva sam napeta, Krise — izjavi Nensi. — Społja izgledam mirna. Ali iznutra nisam. I želim da mi obećaš da ćeš prema meni biti dobar. Jer imam da ti kažem nešto zbog čega ne treba mnogo da se sekiraš.

On spusti čašu na sto i okrenu se prema njoj. Izgledao je prilično izgubljen.

— Šta hoćeš da kažeš, Nensi?

Nastade kratko ćutanje.

— Skoro i ne marim da ti to kažem.

— Zašto da ne? — reče Maden zabrinutim glasom punim dobrote. — Na kraju krajeva, mi ćemo se u subotu venčati.

Dugo ćutanje. Ona se nemirno pokrenu.

— To je baš ono, Krise.

Njegove crne oči se sada spustiše na nju s napetom nelagodnošću.

— Nensi! Na šta to ciljaš?

Ona izvadi cigaretu, stegnu je među prstima i zapali. Onda duboko povuče dim.

— Žao mi je, Krise, užasno mi je žao. Ali pošto otkrivamo karte, bolje da raščistimo stvari. Ja neću — u stvari, ne nameravam da se udajem za neko vreme.

Njegovo se lice uozbilji. Posmatrao ju je istim onim ozbiljnim pogledom, ukočenog držanja, bledih usana. Njena iznenadna odluka ga je zaprepastila.

— Obećala si da ćeš se za mene udati u subotu.

— Da, znam. Ali od sinoć se sve promenilo. Moje akcije su skočile na vrh tržišta. Biću vezana za Bertrama i Morisa — veliki holivudski ugovor — i nemam vremena da se udajem. Osim toga, za mene bi to bila fatalna reklama u ovom trenutku. — Izgledalo je da se trenutno pokajala. — Oh, nemoj me pogrešno shvatiti, Krise. Mnogo mi je stalo do tebe. Ali ti moraš da shvatiš da je sada sve drukčije. Kad sam te upoznala u Nici, bila sam prilično loše sreće. Smatrala sam tada da nikad neću uspeti. Užasno sam se zaljubila u tebe, i nekako sam želela da se neko za mene brine. Ali sada, ja mogu da se brinem sama za sebe. Oh, nije to da ja tebe neću. Ti to lepo vidiš. I ne želim da ti nanese bol. Ali zar ne uviđaš da je sve to sada postalo pomalo složeno, pomalo teško.

— Teško? — ponovi Maden s iznenadnom čvrstinom — Ti ne znaš značenje te reči. Hoćeš li da kažeš da zbog toga što si doživela taj veliki uspeh odbijaš da se udaš za mene?

— Recimo da pričekamo? — ublaži ona.

Madenove oči su bile ljute.

— Da pričekamo — ponovi on. — Ti bi mene naterala da te čekam kao da sam kurir. Da visim tu i da obavljam sitne poslove, da ti nosim rukavice, da ti donosim cveće, da te vodim na ručkove kad imaš vremena, da te pratim u Holivud — glas mu se dizao, ne bez ljutine — da izigravam tvoje omiljeno psetance kad izađeš iz studija. Zaboga, ne Nensi! To sam sada činio nekoliko nedelja, i to se meni ne sviđa. Nisam ja tražio da budem tvoje psetance koje držiš na krilu, ja sam tražio da se ti udaš za mene.

Ćutala je. Jasno je videla da je to bila kriza koju je očekivala, koju je ona namerno tražila. Ali ništa, ništa nije smelo da je spreči da učini ono što je odlučila.

— Pogrešili smo, Krise — reče ona polako. — Hajde da tome pošteno pogledamo u oči. Ti ne bi voleo da ja ostanem na pozornici.

— Mislim da imaš pravo — povika on ogorčeno. — Ja sam želeo ženu koja bi bila kod kuće, da...

— Nemoj govoriti više — reče brzo Nensi. — Neću da to čujem. A u svakom slučaju, to baš ništa ne bi ni pomoglo.

Sa naporom, ona ućuta. Naglo ustade i stade okrenuta leđima, ugasivši cigaretu.

Maden ju je pogledao, ozbiljnog lica. Duša mu je patila zbog izgubljenih iluzija. Bio je, ili je bar zamišljao, u nju zaljubljen. Još uvek mu se sviđala. Dugo je ćutao. Onda, setivši se obećanja koje je dao Ketrini, odbaci ono za čim je sam težio i još jednom pokuša da premosti provaliju među njima.

— Slušaj, Nensi — pokuša on — jesmo li zaista sve izgubili? Zar ne postoji ništa čime bismo to mogli popraviti?

Ona se ne pomeri.

— Ništa ne koristi, Krise — reče odlučno. — To nam

se odavno spremalo. Put kojim ću ja poći nije tvoj put. Možda se sviđamo jedno drugom, ali to ništa ne menja na stvari. Moramo jedno drugo zaboraviti. Ja se na tebe ništa ne ljutim. Ali, jednom za svagda, mi smo završili.

Nije bilo ostalo više ništa da se kaže. Za pet minuta Maden je izišao iz apartmana i išao u pravcu svog hotela. Hodao je mahinalno, razapet između krajnjih osećanja. Za čudo nije imao osećaj olakšanja. Ali, kroz teško breme otrežnjenja bio je tužno svestan da na neki način nije uspeo u svom obećanju, u svojoj obavezi prema Ketrini. U svom sadašnjem raspoloženju nije mogao da razmišlja o budućnosti. Što se tiče Nensi, mada on to nije znao, ona je sedela bledih usana, u svojoj sobi, boreći se da ne zaplače.

Glava 18

Kad se u pola šest Ketrin vratila u apartman, odmah je osetila da se odigrala neka kriza. Nensi, koja je bila obučena za izlazak, očigledno je bila zakazala ručak sa Bertramom. Ali mada je njen izraz lica bio sasvim normalan, Ketrini je njena intuicija govorila da nešto nije u redu. Nije odmah progovorila, već je najpre zazvonila za čaj. Tek kad je čaj donesen, okrenula se Nensi i rekla zabrinuto i s ljubavlju:

— Pa, pričaj mi? Je li ugovor propao?

Nensi podiže cigaretu pažljivo je posmatrajući.

— Ne, ugovor je u redu.

— Šta onda? — upita Ketrin.

Nastade ćutanje. Oslonivši se na laktove Nensi pripali cigaretu i ostavi je u uglu usana. Ona reče smišljeno:

— Filmskim jezikom rečeno, dušo, ja sam, podnela najveću žrtvu u mom slatkom mladom životu.

— Žrtvu? — ponovi Ketrin pomalo začuđena. — Kome?

Još jedna pauza. Onda Nensi reče veoma razgovetno:

— Mojoj karijeri.

Ketrin spusti šolju i čvrsto pogleda Nensi.

— Hoćeš li molim te da mi tačno objasniš šta hoćeš da kažeš?

Nensi trepnu očima primetivši njenu ljubav. Ali to priкри.

— Najurila sam Krisa, — odgovori ona kratko — za uvek.

Ćutanje puno zaprepašćenja. Drhtanje od uplašenosti koje je obuzelo Ketrin pokaza joj se na licu. Ali iza toga uzbuđenja naiđe bujica nepodnošljivog osećanja tako složenog i tako kolebljivog u kome su se tako žestoko

mešali bes, sažaljenje i potpuno zgražanje, da je Ketrin zaista bila van sebe.

— Nensi! — viknu ona oštro. — Prestani da glumiš i reci mi šta si učinila.

Nensi je dalje posmatrala žar svoje cigarete.

— Nema smisla da se uzbuđuješ. Sada je svršeno. Bilo je ili Kris ili karijera. Ja sam morala da odaberem, i naravno nisam mogla, nikako, nikako, nikako nisam mogla da napustim karijeru.

— A uvek si tvrdila da možeš da imaš i Krisa i karijeru — pobuni se Ketrin.

— Sada ne — odgovori Nensi. — Ne posle onog sinoćnog.

Dalje objašnjenje nije bilo potrebno. Ketrin zamisli da je sagledala čitavu situaciju. U njoj se odmah sve pobuni. Nagnuvši se, reče naglo, potpuno drukčijim glasom:

— Ti to ne možeš učiniti, Nensi. Ti si nervozna, možda su taj uspeh i to laskanje na tebe suviše uticali. Ali ti ne možeš tek tako odbaciti svoju sreću.

— Ko kaže da je ja odbacujem? — odgovori Nensi

— Ja kažem — reče ozbiljno Ketrin. — A trebalo bi da ja to znam.

Nensi sede i pogleda Ketrin neobično ozbiljnog lica.

— Ti ne znaš. Ne možeš da znaš. Ja treba da odlučim. Ne mogu se složiti brak i umetnost. To su hiljadu puta ranije pokušavali, i nikad nije bilo uspeha. Oh, znam šta sam govorila. Nema smisla sve to opet ponavljati. Raspravila sam to s Krisom. No s tobom ću poći malo dalje, Ketrin. Sve je drukčije zbog ovog velikog uspeha. Mene sve čeka, divna karijera — uspeh. — Glas joj je bio tih i čudno opčinjen. — Jednog dana ću biti velika glumica, zaista velika glumica.

— Ne budi baš tako sigurna — reče Ketrin. — I druge

su govorile isto posle prvog uspeha.

— Ovo će biti drukčije — odgovori sanjalački Nensi.
— Ja ću ići sve dalje i dalje. Čekaj samo da me vidiš kako igram Ofeliju.

Setivši se Izardovih proročanskih reči, neko osećanje fatalizma obuze Ketrin. Ali ga ona odbaci i reče brzo, preklinjući:

— Pa i ako uspeš, šta će to značiti na kraju? Da li ćeš biti srećna? Uspeh ne znači sreću. Često znači manje od ičega. Oh, znam da tebi to zvuči besmisleno, Nensi; ali to je istina, najstrašnija istina. Starija sam od tebe, draga moja, i nešto malo znam o životu. Imala sam i ja svoje iskustvo. Ti govoriš o svojoj karijeri. Pa, i ja sam imala svoju karijeru, podnosila sam žrtve, odricala se svega što je bilo potrebno. I veruj mi, ne вреди. Da moram da počnem iz početka, ne bih dala ništa za uspeh i sve te gluposti u vezi sa karijerom. Volela bih da bilo gde imam svoj dom, čak i u najsiromašnijem predgrađu, i decu, i nekoga ko će me voleti u starim danima više nego svu tu slavu i popularnost u svetu.

Ketrin je govorila isprekidano, obuzeta žarom svoga ubeđenja. Ali Nensino lice ostalo je nepromenjeno, pomalo gordo, čak mrsko.

— Ti možda tako misliš, Ketrin — reče ona sigurnim glasom. — Ali ja jednostavno neću da dozvolim sebi da tako mislim.

— Žalićeš?

— Oh, ne, neću. — Nensi odmahnu rukom u znak poricanja.

Nastade tišina puna pritajenog uzbuđenja. Napregnutog lica, Ketrin je gledala svoju sestrčinu. Ojađena i razočarana, i dalje se borila. Tihim glasom iznese svoju poslednju molbu.

— Ali, Nensi, zaista ne shvatam. Zar ti ne voliš Krisa?

Nensi upravi pogled, sada čudno metalan, na Ketrin.

— Ja, — reče ona — volim Krisa. Ali možda ne dovoljno. Postoji nešto što želim više od Krisa. I zbog toga on mora da ode.

— Ali ja u to ne verujem — reče Ketrin zadihano. — Bar u pogledu tebe.

Nensi se naglo diže, s bledom neprozirnom maskom na licu.

— Žao mi je što tako misliš, dušo! Mučno je, ali nema pomoći. Moramo živeti svaki svojim životom. A ja sam odlučila kako moram da vodim svoj. To je sve. — Ona pogleda na sat značajno i zagladivši kosu mirnim pokretom ruke pođe u spavaću sobu. — U međuvremenu, u sedam moram da budem u pozorištu.

— Nensi! — uzviknu Ketrin s poslednjom usrdnošću.

Ali Nensi kao da nije čula. Vrata se za njom zatvoriše uz oštar dramatičan tresak, i na taj zvuk, koji je nekako simbolisao kraj svih njenih težnji, Ketrinino lice klonu, a telo se opusti u očajanju. Svom svojom snagom borila se da ubedi Nensi, ali nije uspela. Možda nije imala pravo, ali je videla Nensi kao jedno glupo, neozbiljno dete koje je odbacilo svoju sreću, i sada je bezglavo jurilo po samom rubu nesreće, ošamućeno sjajem, ruku ispruženih prema sjajnom penušanju iluzije.

Odjednom se pred Ketrininim pogledom podiže neka zavesa. Sa nežnim bolom u srcu ona se seti onih nekadašnjih dana kad je Nensi došla k njoj, usamljena mala prilika, bez oca i majke, tragično no nekako čudno neuplakana. Kakve je planove pravila i kakve pripreme!

Talas bola zapljusnu Ketrin i iznudi joj s usana tih i gorak uzdah. Srce joj se bilo raspuklo kad je oterala Krisa. Imala je neko čudno osećanje, nestvarno no očajno, da je

izgubila i Kisa i Nensi. Nije joj bilo ostalo ništa osim slepe
ništavnosti koja ju je pritiskivala.

Glava 19

Bilo je osam časova u subotu uveče. Pod Ketrininog apartmana, prekriven hartijom, vešalicama za odelu, tepisima, neolikim komadima odeće i dvama napola spakovanim koferima, pružao je tužnu sliku zakasnelog pakovanja. Njeni teški kovčezi bili su otišli ranije, a sada, pošto je imala trenutak na raspolaganju, pre nego što je otpustila sobaricu, Ketrin sede da se odmori. Pogled joj je preleteo po kršu u sobi, po neurednom tepihu, praznim vazama, prepunim korpama za otpatke, uvenulom cveću koje je stajalo po prozorima. Ti otpaci i zbrka nekako su simbolisali sam njen život. Uzalud je pokušavala da dokaže sebi da će ti otpaci biti očišćeni, a soba spremljena, ponovo očišćena i obnovljena. To će, avaj, biti pripremljeno za drugog stranca. To neće biti za nju.

Kroz tri sata ona će ploviti na »Pindariku«, vraćaće se u Englesku istim onim starim brodom koji ju je ovamo doveo. Čak joj je i to izgledalo kao simptom neprestanih pomeranja u njenom životu. Apton se vraća s njom. Pre jedan sat otišao je u parobrodsku agenciju, s onom toplom ljubaznošću koja ga je tako karakterisala, da podigne njenu kartu i da se uveri da je njena kabina — koju je rezervisala u poslednjem trenutku — dobro i potpuno uređena.

Ketrin je ponovo priznala da je Čarli dobar. On je divan mladić, dobar prijatelj. No sigurno je znala da joj on ne može biti ništa više od toga. Čarli je bio suviše slab, suviše popustljiv, suviše mek da se ikad prene ili da je zadrži. Njena je priroda zahtevala nekog ko je vitalan, ko je uzdržan i dubok, ko bi čak i samo svojim ćutanjem gospodario njom, čija bi jednostavnost budila poplavu njene nežne ljubavi.

Ketrin je ponovo mislila na Madena. Volela ga je svom svojom dušom i svim svojim srcem, takvom ljubavlju kakvu nikad nije poznavala niti joj se nadala. Nikad neće prestati da ga voli. Već je to priznala kao svoju sudbinu, kao što je bila sudbina jedne de Kersi, da večito nosi taj tajni bol u svojim grudima. Mirno je razmišljala o njemu. Nije ga videla od premijere, no znala je da je isplatio i napustio hotel. Nije je čudilo što nije došao k njoj. U prvo vreme ga je možda očekivala. Ali sada joj se situacija prikazivala kao suviše zbrkana i suviše uzbuđujuća za jedan tako jednostavan kraj. Ljudska osećanja su suviše fina. Nensino ponašanje moralo ga je teško zaboleti, promeniti njegove poglede, promeniti njegovo osećanje vrednosti.

Bila je uverena da se vratio u Klivlend, zgađen na žene, bez iluzija i isto tako rešen da završi to bolno poglavlje svog nedavnog iskustva. Bila je svesna telefona pored sebe, te naprave koja je možda bila stvorena da bi Madena i nju dovela u vezu, no bila je pre spremna da umre nego da ga pozove. Ponos joj je to zabranjivao, i gorka uspomena na trenutak u Metropoliten muzeju, kad je odbacila svoju sreću. Ne, ne. Neka je se kloni ako nije želeo da dođe. To je bilo najbolje rešen je, pravi lek. To je pružalo najlakši izlaz za spasenje.

On će je uskoro zaboraviti, oženiće se nekom Amerikankom, mladom i lepom, koja će ga usrećiti. Ona trepnu, setivši se sa bolom u srcu one rane banalne epizode u svom životu. Ni Džordž Kuper nije patio tako dugo zbog nje, pa verovatno neće ni Maden. Ostaće neželjena i neoplakana i pratiće putanju svoje usamljene zvezde.

Ustavši, Ketrin poče da baca ono nekoliko stvari u kofer. Nensi je već bila otišla u pozorište, i verovatno neće biti slobodna do polaska broda. Razmišljajući o Nensi, Ketrin uzdahnu. Sada je izgledala tako varljiva i udaljena.

Nije htela da razgovara o Madenu ni o svojim stvarima. Čitav njen život izgledao je vezan za pozornicu, ili bolje rečeno posvećen njoj.

Nensin se uspeh nastavljao. Bleštao je snažnom svetlošću preko neba, i sada je u stvari bio obezbeđen. Ona očigledno nije uzalud žrtvovala Madena. Ugovor sa Morisom bio je potpisan. Odlazila je u Holivud u proleće sa platom koja bi morala zadovoljiti najneumerenije zahteve. Štaviše, uprkos njenoj odanosti Morisu, bila je u najboljim odnosima s Bertramom, pošto je s njim uredila da vodi računa o pozorišnoj strani njenog rada. On je izmenio strukturu drame, proširivši njenu ulogu, davši joj poseban i izražajniji tekst. Bio je pun oduševljenja i planova. Nensi je trebalo da ima glavnu ulogu, svakako, u njegovoj novoj predstavi. Dao je specijalni intervju u novinama pod naslovom: »Nova zvezda na pomolu« u kome je bilo reći samo o Nensi i o njegovoj nepogrešnoj sposobnosti da otkriva genije.

Ketrin zalupi kofere s nekom tužnom neopozivošću. Sada je sve bilo gotovo. Nije bilo preostalo ništa drugo do samo da telefonira kancelariji, da da uputstva vrataru, i da tiho otputuje. Bilo je veoma tiho u spavaćoj sobi i neobično mirno. Iz susednog apartmana sa druge strane hodnika, prigušeni zvuk radija dopirao je tiho do nje, skoro nalik na neku slabašnu muziku, poznatu no nekako čudno udaljenu. Ketrin je nagoni slušala, a onda zadrhta od bola. Bio je to refren uz koji su ona i Maden igrali na »Pindariku«. Budalaste reči i sentimentalna muzika. No vrele suze navreše Ketrini u oči. Ona ih obrisa. Hrabrosti! Sada joj je samo to ostalo. No melodija ju je ponela, treperila je na strunama njenog srca sa avetinjskom očajničkom upornošću.

Ketrin stavi šešir na glavu i navuče kaput. Zatim

poslednji put pogleda po spavaćoj sobi i okrenu se da pođe. Udovi su joj bili teški, glava laka. Ušla je u dnevnu sobu. A tu, na pragu, stajao je Maden.

Ketrini srce zamre u grudima, a onda zalupa ođ ustreptalog života. Njegova pojava bila je tako neočekivana, tako bolna i tako iznenadno uznemirujuća, da joj se učinilo kao da je to neko varljivo priviđenje, ili možda neka neobuzdana iluzija njene mašte. Ali to je bio on. Ozbiljno i pribrano, zbog čega je njeno uzbuđenje izgledalo bedno i glupo, on pođe prema njoj

— Nisam te mogao pustiti da odeš — reče on glasom tihog prijateljstva — a da ne dođem da se oprostim.

Dakle zbog toga! Došao je samo da kaže zbogom Njeno uznemireno bilo opet zastade. Neka neprirodna ukočenost savlada je.

— Na kraju krajeva, — nastavi on veseliije — odavno smo se sporazumeli da ćemo ostati prijatelji. I sada želimo da se oprostimo kao dobri prijatelji.

Lice joj je bilo mirno i blede. No videla je da on traži od nje neki odgovor.

— Da, moramo se oprostiti kao prijatelji — izusti ona nekako.

— Tako je. — Obazrevši se po sobi s neobičnom hitrošću on zapita: — Gde je Apton?

— Otišao je na brod — odgovori Ketrin nasumce

— Ah! šteta. I s njim sam želeo da se oprostim.

Okrenuvši glavu, još uvek oborenih očiju, Ketrin malo pocrvene. Njegova upadljiva veselost, koju dotle nije primetila kod njega, udarala ju je kao maljem. No, baš zato je patila, njen joj ponos priteče u pomoć.

— Predaću mu tvoju poruku — reče mirno.

— Hvala, Ketrin. — Maden zastade, protrlja ruke s onom neverovatnom živahnošću, kao dečak ujutro na

Božić. — Baš ima sreće kad se tako s tobom vraća kući.

— Milo mi je što ti tako misliš.

Reči u koje je pokušala da unese nemarnost da bi odvratile njegovim rečima, gušile su je. Nastade prazna tišina. Činilo joj se da će umreti ako ne završi taj razgovor. Nemo podigavši glavu, privoli sebe da ga pogleda.

— Sad idem — izjavi ona. — Mislim da više nemamo šta da kažemo jedno drugom.

On je prekide:

— Molim! Samo još jedno! — Bio je seo nemarno na kraj stola i sada, ravnodušno, iz spoljašnjeg džepa na kaputu izvuče jedan omot. — Osim što sam došao da se oprostim, hoću da ti dam jednu moju uspomenu.

Ketrin ga je gledala netremice, očima punim bola, namamljena u klopku svojim vlastitim planom. Ona mehanički prihvati mali omot koji joj je Maden pružio. Pod njenim ukočenim prstima neuredni omot i labavo vezan kanap spadoše. Onda je uhvati vrtoglavica. Zapanjeno je posmatrala poznatu zelenu kutiju. Uskliknuvši ona je otvori. Unutra je počivala Holbajnova minijatura.

— Ti! — reče najzad. — Ti si je kupio.

— Zašto ne? — odgovori on lako. — To je jedna od onih sitnica koje mogu sebi da dozvolim.

Jednostavno nije mogla da progovori. Kao zaslepijujući bljesak munje njoj sinu u glavi da ju je ta intervencija spasla od propasti. Čim je čuo za Brantovu smrt, odmah je delovao preko Ašera. Ali kako? Začudena, njena jadna duša koja se borila između činjenica i svih ranijih pretpostavki nije to shvatila. Drhtala je boreći se sa suzama. On odmahnu glavom.

— Pogrešno si me razumela, zar ne, Ketrin? I u Londonu i u Vermontu. Ja nisam siromašan čovek, ja sam bogat, tako sam bogat da ne moram da se trudim da takav

izgledam. Ja ne pripadam malom udruženju. Tako sam počeo, ali bih rekao da sam u poslednjih deset godina ponešto izgradio. Poslednje spajanje sam uredio pre nego što sam otplovio u Evropu. Sada, ako te to zanima, Ketrin, ja sam predsednik Međunarodne industrije lepka.

Ketrin ga je gledala zaprepašćeno. Ime koje joj je pomenuo bilo je divno. Bila je to mamutska korporacija, fondacija međunarodne solidarnosti i glasa. Njeni oglasi slavili su njene vrline od obale do obale. Bila je to univerzalna kompanija. Ona je proizvodila sve čime se lepi, od gumiarabike za papir do flastera. Njihove obveznice i akcije bile su najbolje kotirane hartije od vrednosti u Vol stritu, u Londonu, na berzi. Ona se kao kroz maglu sećala da je videla fotografije ogromne fabrike u nekim časopisima – čitavi hektari pokriveni fabričkim zgradama, livnicama, kožarama, radionicama i zgradama za pakovanje, kantinama, prostorijama za odmor radnika, igralištima, gimnastičkim terenima i bazenom za plivanje. A on, Maden, koga je zamišljala siromašnim, bio je direktor, jedini rukovodilac njenom snagom. Bilo je to suviše za njenu patnju, za njenu poremećenu moć shvatanja.

– Moram da idem – prošaputa ona. – Vreme je. Čarli će čekati.

Ne gledajući, ona obori glavu, spusti minijaturu na sto i pođe prema vratima.

Ali on joj brzo priđe i prepreči joj put. Držanje mu je bilo sasvim izmenjeno. Sva njegova dotadašnja mirnoća bila je iščezla, a nemarnost je spala s njega kao maska. Na licu mu se sada ukaza velika nežnost, a u crnim očima izraz koji ih je čudnovato osvetljavao

– Apton ne čeka – reče on odlučno. – On odlazi noćnim avionom u Floridu. Ali je svakako zadržao dve

karte za brod. Tvoju, Ketrin. I moju.

Ona malo uplašeno viknu:

— Krise!

Pogledavši je duboko u oči, on polako reče:

— Zar si mislila da ću te zaista pustiti da odeš? Pošto je Nensi učinila sve da nas dvoje ostanemo zajedno?

Ketrin ga je gledala zaslepljeno.

— Ne razumem

— Slušaj, Ketrin — nastavi on još sporije. — Nensi je znala da se nas dvoje volimo. Otkrila je to pred premijeru. I onda je odjednom sazrela. Sva prava finoća njenog karaktera tada se ispoljila. Učinila je ono što je smatrala da je najbolje i kako je smatrala da je najbolje.

Ketrini odjednom sve postade jasno.

— Nensi — prošaputa ona.

On klimnu glavom.

— Bertram me je obavestio šta se sve desilo, a onda sam i sam sve shvatio. Rekao je da je to sve učinila Nensi. Ona će se sada peti, stići će do na sam vrh. Igraće Ofeliju. A što se tiče nas — pa, mi je nećemo ostaviti na cedilu.

Ketrin ništa nije videla od suza, a srce joj se napinjalo u grudima kao da nije u stanju da podnese osećanje koje ga je ispunjavalo. Onda se nađe u njegovom zagrljaju. Maden je uze u zagrljaj, osećajući to divlje lupanje srca na svom srcu, tešeći je.

— Da, na kraju krajeva ti ćeš se udati za mene — promrmlja nežno. — U tvojoj maloj staroj crkvi, Ketrin, odmah iza ugla stare gostionice. Tamo sam se prvi put u tebe zaljubio, mada tada nisam to ni znao. Malo ćemo ostati u Londonu, zauvek ćemo srediti onu tvoju malu trgovinu, a onda ćemo odleteti u Vermont. Poznajem neke ljude koji će biti veoma srećni kad te tamo ugledaju. Posle toga nadam se da nećeš imati ništa protiv toga da pođeš u Klivlend.

Tamo ima jedno dosta lepo mesto, Ketrin. Baš na brdu. Mislim da bismo tamo mogli da sagradimo kuću u kojoj bismo mogli da budemo srećni.

Nije govorila. Srce joj je bilo prepuno da bi mogla da govori. Pritisnula je obraz na njegov kaput. A onda njen pogled primeti minijaturu koja je još uvek ležala na stolu. Još jedan talas sreće pomešan s olakšanjem zapljusnu je. Kako je ikad mogla da joj padne na um ta luda obmana da je njena sudbina vezana tugom za tu minijaturu! Ona je za nju bila vezana samo radošću. Ono drugo je bilo samo njeno uobraženo predosećanje. Sada je bio tome kraj – košmar koji se više nikad neće obistiniti. Usamljenost ipak više nikad neće biti deo nje. Lusine oči sretoše je bez tuge, bez gorčine, s osmehom.

Dva sata kasnije stajali su na palubi »Pindarika« posmatrajući polagano udaljavanje kvadrata i pravougaonika, sjajnog neba Njujorka. Noć je bila blaga, meka i tamno osvetljena, ispunjena igrom vode i ravnomernim radom mašina. Bledi mesec obasjavao ih je mutnim sjajem, i ostavljao dugačku ravnu stazu na vodi kojom je brod, koji ih je odnosio, tiho prolazio. Ali odjednom primetiše stjuarda kako im prilazi. Maden se okrenu.

– Šta je? – upita on.

Čovek odgovori:

– Imam naređenje da vam ovo lično predam, gospodine.

Maden razreza kanap i otvori kutiju. Onda je bez reči pruži Ketrini.

Mali buket belih karanfila sijao se na mesečini. A na karti je jednostavno stajalo:

»Budite srećni – oboje – Nensi.«